

Nëntor 2021
Numri: 164
E përmuajshme

Revistë edukative-kulturore - www.progresibotime.com

Shqipëri: 200 Lekë
Kosovë: 1.5 Euro
Maqedoni: 90 Den
Evropë: 7 Euro

ETIKA

ÇFARË ËSHTË PASURIA PARA DASHURISË TËNDE!

revistaetika

progresibotime

Fjala më e bukur është Libri i Allahut. Rruga më e mirë është sunneti profetik. Streha më e sigurt është devotshmëria. Të folurit më me virtyt është përmendja e Allahut.

Tregimet më të bukura gjenden në Kuran. Rrugët më të ndritura janë rrugët udhëzuese të profetëve.

Dija më e mirë dhe më e dobishme, është ajo që kthehet në kulturë. Justifikimi më i keq është ai që bëhet në momentin e vdekjes. Pendimi më i keq, është ai në ditën e kiametit. Pasuria më e mirë, është ajo e zemrës.

Besimtarët janë në trupa të ndryshëm, ata janë të detyruar ta konsiderojnë njëri-tjetrin si organet e një trupi që jetojnë me një zemër të vetme. Ashtu siç i gjithë trupi e ndjen dhimbjen e një organi, edhe perceptimi i vuajtjeve të vëllezërve të fesë, është një sprovë ndërgegjeje për të gjithë besimtarët.

Allahu i Lartëmadhëruar i ka krijuar njerëzit nevojtarë ndaj njeri-tjetrit. Shoqëria, ashtu si ka klasën e pasur dhe të fortë, ka e do të ketë gjithmonë edhe klasën e të dobëve, të njerëzve me probleme shëndetësore dhe të nevojtarëve. Ne duhet të pyesim veten: "Pse i krijoi Allahu i Lartëmadhëruar nevojtarët?" Përgjigjja dihet: "Nevojtarët janë amanet i Allahut (xh.sh.), që ua ka lënë jonevojtarëve." Këtë përgjegjësi e ka dhënë Vetë Allahu.

Ne jemi udhëtarë që po shkojmë frymë më frymë nga kjo botë drejt botës së amshueshme. Para kemi një kodër të madhe. Ne duhet ta kalojmë këtë shpat. Për këtë arsye, duhet t'i heqim qafe peshat tona. Ndërkohë kemi shumë ngarkesë. Kemi pesha të rënda në duar, sy, mendje dhe zemër. Prandaj kemi vështirësi në ecje. Ku mbeti çështja për të kaluar shpatin e pjerrtë? Ka pyetje që duhet t'i bëjmë duke i shikuar ato që kemi dhe që bëjmë. A i posedojmë ne ato, apo na posedojnë ato ne? A e kanë zëvendësuar shkaqet vendin e takimit me Zotin (xh.xh.)? Si do të japim llogari për kaq shumë pasuri, prona dhe sende? Si do të bëhet zemra jonë e pastër dhe e dëlirë me kaq shumë barrë? Si do ta lehtësojmë ngarkesën që kemi përsipër?

Çdo gjë që na bën të harrojmë qëllimin tonë kryesor është një barrë. Kjo mund të jetë pronë, qëllim, fjalë, marrëdhënie... Posedimi i pasurisë apo përpjekja në këtë botë për të fituar pasuri nuk është diçka e keqe në vetvete. Në këtë jetë të kësaj bote, ku gjithçka është nën urdhrin tonë, askush nuk mund t'i ndalojë stilitë dhe ushqimin e pastër që Allahu e ka krijuar për ne. E keqja është të mos jesh në gjendje ta kthesh ngarkesën në rrësk. Ato që kemi shndërrohen në barrë nëse nuk ua japim hakun. Haku i pasurisë është dhënia e zekatit ose shpërndarja e saj te të varfrit. Haku i qëllimit është sinqeriteti. Haku i fjalës është të thuash fjalë të mira dhe haku i marrëdhënies është që ajo të të shpie tek Allahu (xh.xh.). Nëse kjo ndodh, barra nuk është më barrë, por bëhet kapital i ahiretit. Këtë arrin ta bëjë vetëm një zemër e pasur.

Pasuria e zemrës është një qëndrim ose këndvështrim ndaj kësaj bote. Ai që është i pasur në zemër e njeh varfërinë e tij dhe përparon me ato që ia jep Allahu Teala. Ai që ka zemrën e pasur nuk është ai që heq dorë nga gjërat që i janë bërë hallall (të lejuara për të), por ai që e di se kujt duhet t'i japë përparësi ndërmjet tyre. Përcaktimi i përparësive është një vlerësim. Është mençuri t'ia japësh gjithçkaje vlerën që e meriton. Vlera që do t'u jepet atyre që janë më pak të dobishme duhet të jetë në përputhje me rrethanat. Siç shprehet edhe verseti kuranor: **"...Kënaqësitë e kësaj jete janë të vogla. Jeta tjetër është më e mirë për ata që e kanë frikë Allahun e s'bëjnë gjynahe..."** (Nisa, 77)

Njohja e vlerës është art i zemrës. Vlera e një sendi është aq sa pozicioni i saj që ajo ka në zemër. Kjo duket qartë nga qëndrimi ndaj saj. Ky qëndrim lexohet në çdo lëvizje, çdo hap dhe çdo sjellje. Puna e atij që ka si shqetësim botën tjetër (ahiretin) bëhet më e lehtë si rrjedha e ujit, kurse puna e atij që ka si synim këtë botë është sikur të ngrejë ujin përpjetë: "Kujtdo që mendon për botën e përherëshme, Allahu do t'i japë atij pasuri shpirtërore, do t'ia lehtësojë punën dhe do t'i japë prej mirësive të kësaj bote edhe pse ai nuk i kërkon ato. Atij që e harron ahiretin dhe mendon vetëm për këtë botë, Allahu do t'ia vendosë varfërinë para syve, do t'ia shkatërrtojë punët dhe në këtë botë do t'i jepet vetëm aq sa është caktuar." (Tirmidhi, Sifatu'l-kijame, 30.)

Nëntor 2021

VITI: XV

NUMRI: 164

BOTUESI

Shtëpia botuese "Progresi"

DREJTOR

Albert Halili

KRYEREDAKTOR

Alban Kali

REDAKTOR

Zija Vukaj

PËRKTHYES

Albert Halili

Fatmir Sulaj

Ilir Hoxha

DIZAJN

Bledar Xama

ADRESA

Rr: Studenti; Sheshi "2 Prilli"

Shkodër; Shqipëri

MOBILE

+355 67 340 6182

E-MAIL

rev.etika@gmail.com

WEBSITE

www.progresibotime.com

KOSOVË

Rr: Aradian Zurnaxhiu; pn. Ralin

Prizren; Kosovë

Mob: +377 45 639 143

Prishtinë; Kosovë

Mob: +377 44 566 577

MAQEDONI

Drvarska 28; Stara Carsija

Skopje; Makedonija

Mob: +389 7145 6003

ABONIMI VJETOR

Shqipëri: 2000 lekë

Kosovë: 15 Euro

Maqedoni: 900 Denar

Evropë: 80 Euro

Ju bëjmë të ditur se materialet e sjella në redaksi pavarësisht nëse botohen apo jo nuk i kthehen autorit. Koha e botimit të një materiali përcaktohet nga redaksia. Honoraret e shkrimeve autoriale ose përkthimeve duhet të vini t'i tërhiqni pranë Shtëpisë Botuese "Progresi" ose pranë zyrave të përfaqësimit në Kosovë dhe Maqedoni.

Përmbajtja

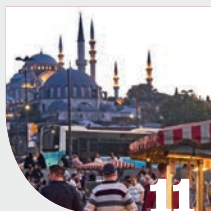
Ushqimin ta kesh të shumtë
kurse barrën të lehtë
Dr. Adem Ergyl

8

Shpresa për të fituar
dhe frika për të humbur
Ali Riza Temel

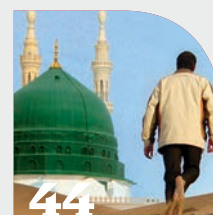
17

34

Prehja familjare
Osman Nuri Topbash

- 5 Ka shpëtuar ai që e ka barrën e lehtë
Mehmet Lutfi Arslan
- 11 Jefe botën dhe bli ahiretin
Prof. dr. Sulejman Derin
- 14 E kam bërë nijet të kaloj shpatin e pjerrët
Dr. Omer Çelik
- 20 Në shoqëri me Pejgamberin (a.s.)
Msc. Zamira Bushati
- 24 Pema
Rabia Brodbeck
- 26 Marrja në llogari
M. Sami Ramazanollu
- 27 Rruga jonë është rruga e Kuranit
Sadik Dana
- 28 Çfarë qenie është djalli
dhe si e mashtron njeriun?
Abdurrahim Somunxhu

44

- Administrimi i pasurisë së jetimëve, 30
pasurive publike dhe vakëfeve
Prof. dr. Hamdi Dëndyren
- Sekreti i të jetuarit si mysliman 32
Një Hadith
- Ngashnjimi i harmonisë 42
Idris Arpat
- Shembujt tanë nuk janë imagjinatë 44
Nuredin Jëlldëz
- Ushqime natyrore apo përforcuese 48
Dr. Ali Akben
- Të arrish te një zemër më shumë 50
Fatma Nur Xhihan
- Udhëzuesit e kohërave moderne 53
Fatma Hale Liman
- Islami nuk fton në dhunë por në paqë 56
Naim Drijaj

40

Çfarë presin të moshuarit
prej rinisë?
Salih Zeki Meriç

- Bindja ndaj të Dërguarit të Allahut (a.s.)
nën dritën e ajeteve të Kuranit
Doç. dr. Kerim Bulladë

46

KA SHPËTUAR AI QË E KA BARRËN E LEHTË

— Mehmet Lurfi Arslan —

Selman el-Farisiu, (r.a.), është një sahab i nderuar i cili u përshkrua si “dashmirës” nga i Dërguari i Allahut (a.s.) dhe u quajt «sahibu’l-kitabejn» që do të thotë njohës i mirëfilltë i Kuranit dhe Librit të Shenjtë (Biblës). Është emri i tretë i Zinxhirit të Artë. Historia e tij e jetës paraqet një shembull legjendar të përpjekjes për të arritur Islamin dhe të Dërguarin e Allahut (a.s.), për të kërkuar të vërtetën dhe për sakrificën në këtë kauzë. Shembujt e botëkuptimit rreth kësaj bote dhe pasurisë që kishte Selmani, që sipas deklaratës profetike ishte njëri prej tri personave për të cilët përmllohet xheneti, përmbajnë mësimet që mund të jenë një eliksir për njerëzit e sotëm të helmuar nga materializmi.

Një herë, dikush që shkoi për ta vizituar u befusua shumë kur nuk pa asgjë tjetër përveç një shpate dhe një Mus’hafi (Kurani) në shtëpinë e tij. Selmani i tha atij se po udhëtonte drejt një vendi të vështirë dhe rraskapitës, përkatësisht në botën e përtejme dhe se kjo ishte arsyeja që kishte hequr dorë nga pasuria e tij. Pagën që i jepej përgjatë ushtrimit të detyrës si prefekt ua shpërndante të varfërve duke preferuar kështu të hante nga ajo që fitonte me punën e duarve të tij. Kur u pyet se si e bënte këtë, u përgjigj:

- Me një dërhëm blej gjethe palme dhe shes shportën që e bëj me to për tre dërhëmë. Njerin prej tre dërhëmëve e shpenzoj për gjethe, një dërhëm për jetesën e fëmijëve dhe tjetrin e jap si lëmoshë.

Kur ishte në prag të vdekjes, Sa’d ibn Ebi Vekkasi, (r.a.), e pa atë pak të përhumur dhe prandaj ndjeu nevojën për ta ngushëlluar:

- Po të shoh si të shqetësuar, ndërkohë i Dërguari i Allahut (a.s.), ka vdekur duke qenë i kënaqur me ty.

Selmani ia shpjegoi si më poshtë situatën e tij:

- Kur ndërroi jetë miku im, Resulullahu, na pati thënë: “Jini si një udhëtar i çuditshëm në botë.” Pyes veten nëse kemi arritur ta realizojmë këtë.

Pas këtyre fjalëve, ato që pa në shtëpi Sa’di (r.a.), nuk ishin asgjë më shumë se disa pjata. Ky sahab i bekuar, i cili po jetonte momentet e tij të fundit, nuk kishte pothuajse asgjë, por akoma ishte i shqetësuar se nuk do të ishte në gjendje të jepte llogari për ato që posedonte. Kjo ngjarje e mëposhtme e pasqyron më mirë këtë ndjeshmëri të tij:

Në Medain, ku ai ishte prefekt, pati ndodhur një fatkeqësi përmytjeje. Ndërsa njerëzit nxitonin

ATA QË E KANË ZEMRËN E PASUR E KANË BARRËN E LEHTË. NGARKESA E KËSAJ BOTE NUK MUND TË DEPËRTOJË NË ATË ZEMËR, SEPSE AJO ZEMËR I NËNSHTROHET GRAVITETIT QIELLOR, JO GRAVITETIT TOKËSOR. AJO ËSHTË NJË ZONË HAREM (E SIGURT), NËSE MUND TA SHPREHIM KËSHU, PËR GJITHÇKA NË BOTË.

andej-këtej me telashin për të shpëtuar jetën dhe pasurinë e tyre, Selmani i futi të gjitha sendet e tij që posedonte në një qese të vogël, shkoi në një vend të lartë dhe thirri: “O umet i Muhamedit, ka shpëtuar ai që ka pak barrë!”

Ne jemi udhëtarë që po shkojmë frymë më frymë nga kjo botë drejt botës së amshueshme. Para kemi një kodër të madhe. Ne duhet ta kalojmë këtë shpat. Për këtë arsye, duhet t’i heqim qafe peshat tona. Ndërkohë kemi shumë ngarkesë. Kemi pesha të rënda në duar, sy, mendje dhe zemër. Prandaj kemi vështirësi në ecje. Ku mbeti çështja për të kaluar shpatin e pjerrët? Ka pyetje që duhet t’i bëjmë duke i shikuar ato që kemi dhe që bëjmë. A i posedojmë ne ato, apo na posedojnë ato ne? A e kanë zëvendësuar shkaqet vendin e takimit me Zotin (xh.xh.)? Si do të japim llogari për kaq shumë pasuri, prona dhe sende? Si do të bëhet zemra jonë e pastër dhe e dëlirë me kaq shumë barrë? Si do ta lehtësojmë ngarkesën që kemi përsipër?

Çdo gjë që na bën të harrojmë qëllimin tonë kryesor është një barrë. Kjo mund të jetë pronë, qëllim, fjalë, marrëdhënie... Posedimi i pasurisë apo përpjekja në këtë botë për të fituar pasuri nuk është diçka e keqe në vetvete. Në këtë jetë të kësaj bote, ku gjithçka është nën urdhrin tonë, askush nuk mund t’i ndalojë stolitë dhe ushqimin e pastër që Allahu e ka krijuar për ne. E keqja është të mos jesh në gjendje ta kthesh ngarkesën në rrësk. Ato që kemi shndërrohen në barrë nëse nuk ua japim hakun. Haku i pasurisë është dhënia e zekatit ose shpërndarja e saj te të varfrit. Haku i qëllimit është sinqeriteti. Haku i fjalës është të thuash fjalë të mira dhe haku i marrëdhënies është që ajo të të shpie tek Allahu (xh.xh.). Nëse kjo ndodh, barra nuk është më barrë, por bëhet kapital i ahiretit. Këtë arrin ta bëjë vetëm një zemër e pasur.

Pasuria e zemrës është një qëndrim ose këndvështrim ndaj kësaj bote. Ai që është i pasur në zemër e njeh varfërinë e tij dhe përparon me ato që ia jep Allahu Teala. Ai që ka zemrën e pasur nuk është

ai që heq dorë nga gjërat që i janë bërë hallall (të lejuara për të), por ai që e di se kujt duhet t’i japë përparësi ndërmjet tyre. Përcaktimi i përparësive është një vlerësim. Është mençuri t’ia japësh gjithçkaje vlerën që e meriton. Vlera që do t’u jepet atyre që janë më pak të dobishme duhet të jetë në përputhje me rrethanat. Siç shprehet edhe verseti kuranor: “...*Kënaqësitë e kësaj jete janë të vogla. Jeta tjetër është më e mirë për ata që e kanë frikë Allahun e s’bëjnë gjynahe....*” (Nisa, 77)

Njohja e vlerës është art i zemrës. Vlera e një sendi është aq sa pozicioni i saj që ajo ka në zemër. Kjo duket qartë nga qëndrimi ndaj saj. Ky qëndrim lexohet në çdo lëvizje, çdo hap dhe çdo sjellje. Puna e atij që ka si shqetësim botën tjetër (ahiretin) bëhet më e lehtë si rrjedha e ujit, kurse puna e atij që ka si synim këtë botë është sikur të ngrrejë ujin përpjetë: “Kujtdo që mendon për botën e përherëshme, Allahu do t’i japë atij pasuri shpirtërore, do t’ia lehtësojë punën dhe do t’i japë prej mirësive të kësaj bote edhe pse ai nuk i kërkon ato. Atij që e harron ahiretin dhe mendon vetëm për këtë botë, Allahu do t’ia vendosë varfërinë para syve, do t’ia shkatërrojë punët dhe në këtë botë do t’i jepet vetëm aq sa është caktuar.” (Tirmidhi, Sifatul-kijame, 30.)

Pasuria e zemrës është liria e vërtetë në këtë botë. Liria nuk është vetëm çlirim nga pasuria e kësaj bote; por liria është të jesh i lirë nga gjithçka që është e rëndë në zemër dhe pranga për këmbët. Ata që bëhen të lirë me pasurinë shpirtërore arrijnë të fitojnë dashurinë si të Allahut (xh.xh.), ashtu edhe të njerëzve. I Dërguari i Allahut, (a.s.), e ka treguar këtë të vërtetë si më poshtë: “Mos u tërheq nga kjo botë, në mënyrë që Allahu të të dojë. Mos kërko atë që njerëzit kanë (dhuntitë dhe mundësitë e tyre), në mënyrë që ata (gjithashtu) të të duan.” (Ibn Maxhe, Zuhd, 1.)

Ata që e kanë zemrën e pasur e kanë barrën e lehtë. Ngarkesa e kësaj bote nuk mund të depërtojë në atë zemër, sepse ajo zemër i nënshtrohet gravitetit qiellor, jo gravitetit tokësor. Ajo është një zonë harem (e sigurt), nëse mund ta shprehim kështu, për gjithçka në botë. Ai që hyn aty është i sigurt, edhe ai që pranohet aty është i sigurt. Prandaj, gjëja më e mirë që mund të kërkohet nga Allahu Teala në këtë jetë është pasuria shpirtërore. Ai që ka një lutje për t’iu pranuar ose që gjen një lutje të tillë, duhet të kërkojë pasuri shpirtërore. Pikërisht si ai i riu nga Beni Tuxhibi i cili i kërkoi lutje të Dërguarit të Allahut (a.s.)...

Ky i ri, emrin e të cilit nuk e dimë, ishte në mesin

e delegacionit prej 13 personash nga Beni Tuxhibi që shkoi te i Dërguari i Allahut, paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të, në vitin e 9-të të hixhretit. Duke qenë më i riu i delegacionit, i ishte dhënë detyra të qëndronte prapa dhe të kujdesej për kafshët. Anëtarët e fisit të tij i paraqitën dhuratat që i kishin sjellë të Dërguarit të Allahut, paqja dhe mëshira e Zotit qofshin mbi të, dhe pasi qëndruan në Medine për disa ditë donin të ktheheshin pas. Ata dëshironin t'i ndanin me njerëzit e tyre sa më shpejt të ishte e mundur ato që kishin dëgjuar dhe mësuar. Kur Pejgamberi ynë i nderuar i pyeti: "A ka ndonjë prej jush që mbetur prapa (te kafshët)?", ata u kujtuan për të riun. Kështu që u kthyen menjëherë te kafshët e tyre dhe e dërguan të riun. I riu nga Beni Tuxhibi shkoi te Pejgamberi. Edhe atij iu bë një dhuratë nga i Dërguari i Allahut (a.s.), ashtu si miqve të tjerë në delegacion. Por i riu kishte një kërkesë tjetër:

- O i Dërguari i Allahut, nuk dua dhurata.

Pra, çfarë donte ai?

- Ju lutem lutuni për mua, unë dua një lutje.

Ndoshta ky ishte momenti kur i riu tërhoqi vëmendjen e veçantë të të Dërguarit të Allahut:

- *Si do të doje që të lutesha për ty?*

- Allahu më faltë, më trajtoftë me mëshirën e Tij dhe më dhëntë pasuri shpirtërore!

Fakti se i Dërguari i Allahut, (a.s.), i ngriti duart dhe u lut në formën që kërkoi ai, tregon qartë se kishte mbetur shumë i kënaqur me kërkesën e të riut:

- *O Allah, fale atë, trajtoje me mëshirën Tënde dhe jepi pasuri shpirtërore.*

Kaloi një vit nga kjo ngjarje. I Dërguari i Allahut (a.s.), po kryente Haxhin e Lamtumurës. Kur ai takoi njerëzit e Beni Tuxhibit në Mina, i pyeti për atë të riun. Ai ishte kureshtar për të riun, i cili nuk kishte pasur mundësi të vinte ngaqë ishte i zënë. Njerëzit e Beni Tuxhibit i dhanë këto lajme të mëposhtme për atë të riun:

- O i Dërguari i Allahut! Nuk kemi parë askënd që të jetë aq i kënaqur dhe i bindshëm me rrëskun që i ka dhënë Allahu. Nëse njerëzit do ta ndanin botën mes tyre, ai i ri nuk do të kthehej e t'i shikonte as me bisht të syrit!

Profeti (a.s.), u kënaq me atë që dëgjoji, ngriti duart lart dhe u lut përsëri për atë të ri:

- *E falënderoj Allahun dhe uroj që ai të jetë gjithmonë i tillë dhe të vdesë ashtu.*

Historianët myslimanë raportojnë se askush nga fisi Beni Tuxhib nuk mori pjesë në lëvizjet e dezertimit që filluan pas vdekjes së të Dërguarit të Allahut (a.s.), edhe pse kishte shumë nga fiset përreth, dhe arsyeja për këtë ishte qëndrimi dhe përpjekjet e palëkundura të atij të riut. Fakti që ky i ri kërkoi gjërat më të bukura që mund të kërkohen për këtë botë dhe për botën tjetër dhe që tërhoqi vëmendjen e të Dërguarit të Allahut, (a.s.), bëri që ky fis të mos rrëshqiste në humnerë. Një person që ka arritur faljen dhe mëshirën e Allahut dhe zemra e të cilit është e pasur, njihet jo vetëm me mjaftueshmërinë e tij, por në të njëjtën kohë edhe me marrjen e rrugës më të çmuar që mund të ndiqet në këtë botë. Ajo rrugë është rruga e ndihmës ndaj Allahut dhe fesë së Allahut, sepse Allahu ia jep nderin të ndihmojë fenë e Tij vetëm atyre që pasurohen shpirtërisht nga Ai vetë.

Gjëja më e pranueshme dhe e arsyeshme që mund të kërkohet në jetën e kësaj bote është pasuria e zemrës (pasuria shpirtërore). Edhe ulja e barrës, edhe ruajtja e rrugës së drejtë në këtë botë me shërbime dhe përpjekje fetare, janë të mundshme vetëm me një zemër të pasur. Ai që ka një zemër të pasur, nuk ka nevojë për askënd. Ai që ka një zemër të pasur, është i lirë. Liri do të thotë të heqësh qafe çdo robëri dhe të arrish kuptimin e vërtetë të teuhidit. Ai që është rob vetëm i Zotit, nuk ka nevojë për askënd tjetër. Të jesh rob i Zotit do të thotë të mjaftohesh duke ia shprehur trishtimin, ankesën, dëshirën dhe problemin vetëm Atij, për më tepër, të dish se ku duhet ta japësh përpjekjen dhe adresosh përkushtimin.

I riu fatlum nga Tuxhibi donte pasurinë shpirtërore. Të dish se çfarë të duash në këtë botë ku secilit i jepet ajo që kërkon, është e vështirë. Më e vështirë është të zbulosh atë që kërkohet për ne. Dëshira e të riut për pasurinë e zemrës është një shenjë për ne në lidhje me atë që kërkohet për ne. Siç kanë të gjithë një kërkesë, edhe Zoti ynë ka një kërkesë prej nesh. Është e qartë se çfarë duhet të bëjë ai që do vetëm Atë dhe që dëshiron të bëjë atë që Ai kërkon prej nesh: Ai duhet të aspirojë për pasurinë e zemrës. Pasuria shpirtërore është rruga më e shkurtër për të qëndruar i sigurt nga barra e kësaj bote. Pakësimi i barrës së kësaj bote do të thotë shtim i ushqimit shpirtëror. Ushqimi shpirtëror (i zemrës) është arritja e një gjendjeje në të cilën nuk ke nevojë për askënd përveç Allahut Teala. Ai që posedon një gjendje shpirtërore të tillë, do të ketë më pak barrë. Ai që ka barrë të vogël, shpëton.

Ushqimin ta kesh të shumtë kurse barrën të lehtë

— Dr. Adem Ergyl —

Një ditë, i Dërguari i Allahut, (a.s.), ishte duke ecur bashkë me disa sahabë të tij drejt një mali që quhej «Xhumdan» i cili gjendet 100 km nga Mekketu'l-Mukerrame në kufirin perëndimor të Mekës. Pasi Pejgamberi tha duke treguar malin me shenjë: «*Ja mali Xhumdan! Le të ecim në atë drejtim.*», u shpreh: «*Muferridunët kaluan para. Muferridunët kaluan para.*» Kur e pyetën ata që kishte pranë:

«Çfarë janë «Muferridunët», o i Dërguari i Allahut!», Krenaria e Gjithësisë, alejhi ekmelu't-tehijjat, i Nderuari ynë tha: «*Ata janë burrat dhe gratë që e kujtojnë shumë Allahun.*» (Muslim, Dhikr, 2676.)

Dijetarët dhe të urtët tanë që e kanë shpjeguar këtë hadith, kanë thënë:

«Muferridunët» janë njerëz që dallohen midis bashkëmoshatarëve të tyre duke arritur nivele të larta. Meqenëse këta njerëz nuk e harrojnë Allahun në çdo situatë, një kënaqësi shpirtërore dhe hyjnore u shfaqet në zemrat e tyre, dhe falë kësaj, ata nuk lodhën nga veprat e mira, përkundrazi, u

shtohet përpjekja dhe ambicia e tyre. Për ata nuk është e vështirë për ta kapërcyer çdo lloj pengese. Ata janë ngjitur në shpatin e pjerrët të malit dhe e kanë kaluar atë. Mali i nefsit nuk është më një pengesë para tyre. Nga ana tjetër, përmendja e tyre e vazhdueshme e Zotit tërheq ndihmën e Allahut (xh.xh.). Sepse ai që përmend, përmendet. Kjo do të thotë, kush e kujton Zotin (xh.xh.), edhe Zoti e kujton Atë. Të të përmendë Allahu do të thotë të të kapë për dore, mos të të bëjë nevojtar ndaj askujt duke të dhënë mirësi, duke të të ndihmuar dhe duke të të mbështetur, dhe më në fund duke të të ngritur në një pozitë të nderuar. Arsyeja pse njerëzit e tillë quhen muferridunë është sepse ata preferojnë unitetin hyjnor ndaj çdo gjëje tjetër. Me fjalë të tjera, në një farë kuptimi, çdo gjë është fshirë nga sytë dhe zemrat e tyre dhe janë të lidhur vetëm me Atë. Ata që janë në këtë gjendje, lëreni që nuk janë të shtypur nën barrën e kësaj bote, por këtë botë e konsiderojnë si një gur për t'u hedhur drejt mëshirës hyjnore, me fjalë të tjera, si një kafshë transporti që të shpie drejt pëlqimit të Allahut Teala.

Zoti (xh.xh.), thotë në Kuranin Fisnik:

“A nuk ia kemi bërë të qarta të dyja rrugët? Atëherë, le të ndjekë rrugën e vështirë! E kush mund të ta shpjegojë ty se ç’është rruga e vështirë? Ajo është të lirosh një skllav, ose të ushqesh në një ditë zie jetimin e afërm, ose të varfrin e mjerë. Veç kësaj, (njeriu duhet) të jetë nga ata që besojnë, që e këshillojnë njëri-tjetrin për durim dhe e këshillojnë për mëshirë. Këta janë njerëzit e krahut të djathtë (atyre që libri i veprave do t’u jepet në dorën e djathtë).” (Beled, 10-18)

Është një çështje e vështirë të qëndrojmë brenda kufijve hallall dhe legjitim kundër pasioneve tona për pronën, pasurinë, zbulurimin, epshin, famën dhe shumë më tepër, dhe t’i transformojmë këto mundësi dhe shanse në kapital të botës së përhershme duke respektuar pëlqimin e Allahut. Këtu është sekret i sprovës në këtë botë. Për shkak se është e vështirë, Allahu dhe i Dërguari i Tij e kanë shprehur këtë vështirësi si ngjitje dhe kapërcim të shpatit të pjerrët. Transformimi i mirësive në një mjet, jo në një barrë, varet kryesisht nga qëllimi dhe vullneti i njeriut që buron nga besimi i tij, dhe më pas nga shfaqja e këtij vullneti në fushën e veprimit.

Ebu Humejd Abdurrahman ibn Sa’d es-Saidi, (r.a.), transmeton si më poshtë:

I Dërguari i Allahut, paqja dhe bekimet e Allahut qofshin mbi të, caktoi një burrë nga fisi Ezd i quajtur Ibn Lutbije për të mbledhur zekatin. Kur ky person e përmbushi detyrën e tij dhe shkoi në praninë e të Dërguarit të Allahut (a.s.), i tha:

“Këto mallra janë tuajat dhe këto janë dhuratat që më janë dhënë mua.”, i Dërguari i Allahut, (a.s.), hipi në minber dhe tha pasi e falënderoi dhe lavdëroi Allahun, u shpreh:

“Unë caktoj njërin prej jush si punëtor për një nga punët që më ka dhënë Allahu, kurse ai person kthehet dhe më thotë:

Këto janë tuajat; kurse këto janë ato që më janë dhënë dhuratë mua.

Nëse ai njeri është besnik ndaj fjalës së tij, atëherë le të qëndronte në shtëpinë e babait ose nënës së tij dhe të merrte ndonjë dhuratë! Betohem në Allahun se, nëse dikush prej jush merr diçka padrejtësisht, do të dalë para Allahut në Ditën e Gjykimit duke e mbartur atë që ka marrë. Unë nuk e di me siguri nëse ndonjëri prej jush do të dalë para Allahut me

një deve, apo një lopë, apo një dele që bërtet të ngarkuar (mbi supe).”

Pastaj i Dërguari i Allahut (a.s.), i ngriti duart derisa e bardha nën krahun e tij ishte e dukshme dhe tha:

“O Zot! A e predikova?” (Buhari, Hijel 15, Zekat; Muslim, Imare 26–27.)

Po, nëse mirësitë nuk fitohen në mënyrë hallall dhe madje edhe nëse fitohen, nëse nuk përdoren brenda kufijve legjitimë, bëhen barrë për poseduesin e tyre. Në fakt, çdo mirësi mund të kthehet në një kapital për ahiretin, ose në një barrë të rëndë që do të na këpusë në mes. Në këtë kontekst, hadithi i mëposhtëm është një tregues i kësaj të vërtete:

Ebu Said el-Hudriu, (r.a.), transmeton si më poshtë:

Kur i Dërguari i Allahut (a.s.), vishte një rob të re, lutej duke e përmendur emrin e asaj gjëje që kishte veshur siç mund të ishte çallmë, këmishë apo shall:

“O Allah! Të gjitha lavdërimet janë për Ty. Më bëre ta vesh atë. Unë kërkoj ta bësh atë të dobishme dhe të më japësh mirësinë e përdorimit të saj në përputhje me natyrën e saj. Të kërkoj mbrojtje Ty nga e keqja e saj dhe nga e keqja e përdorimit të saj jashtë qëllimit të krijimit të saj.” (Ebu Davud, Libas 1; Tirmidhi, Libas, 28.)

Veshja është një mirësi, madje një stoli, por kjo mirësi hyjnore gjithashtu mund të shkaktojë një të keqe që mund të na lëndojë.

Dija është një mirësi. Është një nder për poseduesin e saj. Është një dritë hyjnore që e lehtëson rrugën e cila të shpie drejt parajsës. Por, nëse kërkesa e saj nuk përmbushet, është një përgjegjësi e rëndë dhe një barrë që e rrit përgjegjësinë e njeriut. Në fakt, në këtë aspekt, dija është konsideruar si një nga esbabi tug’jan (domethënë prej faktorëve që e devijojnë njeriun dhe e bëjnë të shkojë përtej kufijve). Ky ajet fisnik është një shprehje e qartë e shndërrimit të dijes në barrë:

“Shembulli i atyre, që iu besua Teurati, por pastaj nuk e zbatuan atë, i shëmbëllen gomarit, që vetëm sa i mbart librat (voluminozë). **Sa i keq është shembulli i atyre që mohojnë shpalljet e Allahut! Allahu nuk i udhëzon (në rrugën e drejtë) keqbërësit.”** (Xhuma, 5)

Pasuria është një mirësi, por nëse pasuritë nuk fitohen me mënyra hallall, përdoren në vende të këqija dhe të gabuara dhe nuk pastrohen me infak,

janë një barrë e madhe për poseduesin e tyre. Faji është i poseduesit, jo i pasurive. Kjo është arsyeja pse nuk është thënë: “Sa e mirë është pasuria!”, por është thënë: “Sa e mirë është pasuria për një njeri të devotshëm!”¹ Gjendja e personit që e përdor mirësinë është ajo që e bën atë mirësi kapital dhe stoli, në të njëjtën kohë, gjendja e personit është po ajo që e bën atë një barrë të vështirë dhe të rrezikshme për ta mbajtur. Ka nga ata që janë aq të pasur sa meritojnë të kihen zili.² Ka disa (të pasur) si Karuni, që kur shohim gjendjen e tyre të mjerueshme, na bëjnë t’i themi faleminderit Zotit tonë, i Cili nuk na bëri të tillë.

Të qenët i pasur dhe zotërimi i një pozicioni drejtues, janë shkak për përgatitjen e një kapitali të madh për ahiretin për sa i përket aspektit se të japin mundësinë dhe shansin për ta shtuar mirësinë. Nëse kryhen me drejtësi dhe mëshirë, e bëjnë njeriun (të jetë) një nga shtatë grupet e njerëzve që do të jenë në hije nën Arsh në Ditën e Gjykimit. Por, nëse nuk ndodh kështu dhe e çojnë njeriun në faraonizëm, ai do të jetë nën një barrë të rëndë të dyfishtë në krahasim me të tjerët. Në ajetet fisnike thuhet kështu:

“Ditën, kur fytyrat e tyre (mohuesve) do të rrotullohen në zjarr, ata do të thonë: “Ah, sikur t’i ishim bindur Allahut dhe të Dërguarit!” Dhe do të thonë: “O Zoti ynë, ne iu bindëm parisë tonë dhe eprorëve tanë, por ata na shman-gën prej rrugës së drejtë. O Zoti ynë, jepu atyre dënim të dyfishtë dhe mallkim të madh!” (Ahzab, 66-68)

Zoti (xh.xh.), disa prej robërve të Tij i nderon me mrekulli (keramet). Edhe kjo është një mirësi. Por nëse nuk respektohen rregullat e kësaj dhuntie, ajo shndërrohet në një barrë të rëndë për poseduesin e saj.

Situata është e ngjashme edhe për të gjitha mirësitë e tjera. Çdo mirësi është stoli, është nderim hyjnor dhe është shkak për dhikër e falënderim për zemrat e gjalla që e kanë kthyer fytyrën drejt Zotit (xh.xh.), dhe që kërkojnë kënaqësinë e mirësinë e Tij në çdo gjë. Së fundi është shkak për përgatitjen

e kapitalit në lidhje me botën e përhershme. Kurse për ata që nuk ia dedikojnë zemrën Zotit (xh.xh.), që e harrojnë dhënësin e mirësisë edhe pse e shohin mirësinë dhe që llastohen me mirësitë, atëherë çdo mirësi transformohet në një barrë të rëndë të ahiretit që është e vështirë për t’u mbartur. Thënë me një shprehje tjetër, ndërkohë që mirësitë bëhen mjete për dikë që të arrijë kënaqësinë e Allahut, dikush tjetër bëhet mjet mbartës i atyre mirësive (pra, mirësitë shndërrohen në barrë për të).

Ditën e gjykimit do të fitojnë ata që kanë pak barrë dhe shumë kapital (sevape). Atje asnjë njeri nuk do të kërkojë që ta mbartë barrën e dikujt tjetër. Kjo e vërtetë shprehet si më poshtë në ajetin fisnik:

“Asnjë shpirt i ngarkuar nuk do të mbartë barrën e tjetrit. Nëse i ngarkuari rëndë thërret dikë që t’ia mbartë, nuk do t’i merret asgjë nga barra, edhe sikur të jetë i afërt...” (Fatir, 18)

I Dërguari i Allahut, (a.s.), herë pas herë u jepte këshilla të veçanta disa sahabëve. Ebu Dherri, (r.a.), tregoi:

“Miku im, i Dërguari i Allahut (a.s.), më ka dhënë katër këshilla të rëndësishme. Këto për mua janë më të vlefshme se kjo botë dhe thesaret që gjenden brenda saj. Ai më ka thënë:

“O Ebu Dherr! Rinovoje anijen, sepse deti është mjaft i thellë. Lehtësoje barrën, sepse udhëtimi është i gjatë. Merr ushqim mjaftueshëm, sepse kalimi është i vështirë dhe i rëndë. Ji i sinqertë në veprat e tua, sepse argjendar (i mirëfilltë) është ai që shikon. (Zemra nuk e pranon paranë).”³

Përfundimisht, dijet e padobishme, pasuria e madhe që nuk bëhet infak dhe që nuk përdoret në vendin e duhur, pozitat të cilave nuk u jepet haku dhe një jetë e gjatë dhe e shëndetshme që nuk vlerësohet me vepra të mira e shërbime fetare për hir të Allahut, në të vërtetë janë barrë që ia vështirësojnë llogarinë njeriut dhe rrugëtimin drejt xhenetit. Ndërsa transformimi i të gjitha këtyre mirësive në kapital të jetës së përhershme është një art i lartë i zemrës së gjallë dhe të ndritur me dhikrin e Allahut. Edhe kjo është një mirësi sublime e Zotit (xh.xh.), për vullnetin dhe përpjekjen e njeriut.

1. Ibn Hanbel, Musned, IV, 197.

2. Shik. Buhari, Ilm, 15; Zekat, 5.

3. Dejlami, el-Firdevs, hadithi nr: 8368.

Jepe botën dhe bli ahiretin

— Prof. dr. Sulejman Derin —

Allahu e ka krijuar këtë botë për ne, i ka dhënë mirësitë e botës nën urdhrin tonë dhe na ka urdhëruar ta adhurojmë Atë si falënderim për këtë. Sepse, Zoti ynë, i cili është Bujar, do të na japë në ahiret përjetësisht mirësi më të mira se këto të kësaj bote, por me kusht që besimtari të mos harrojë se kjo botë është e përkohshme dhe t'i bëjë këto mirësi një shkallë për të arritur në qiejt e ahiretit. Kjo nuk është e lehtë, sepse mirësitë e kësaj bote janë të stolisura dhe na bëjnë ta harrojmë botën e përhershme. Në njërën anë kënaqësitë e kësaj bote dhe në anën tjetër mirësitë e përjetshme të cilat duan qëndrueshmëri dhe durim... Zoti ynë e shpjegon sprovën tonë të vështirë si më poshtë: **“Burrave u është hijeshuar dashuria për gjërat e dëshiruara: për gratë, fëmijët, arin dhe argjendin e grumbulluar, kuajt e bukur, bagëtitë dhe arat e lëruara. Këto janë kënaqësitë e kësaj jete, por shumë më i mirë është kthimi tek Allahu.”** (Al Imran, 14)

Epo, si arrihën umetet para nesh ta kalonin këtë sprovë? Fatkeqësisht, shumica e tyre e kanë humbur këtë sprovë. Kurani Fisnik është i mbushur plot e

përplot me historitë e trishtueshme të njerëzve si Karuni, Faraoni, Bel'ami dhe Nemrudi, të cilët ishin të tërbuar për shkak të pasurisë së kësaj bote, dhe shoqëritë si Adi e Themudi. Mevlana thotë se njerëz të tillë, të tërbuar nga pasuria dhe fuqia, janë të shumtë në çdo komb:

“Ngaqë Bel'ami e konsideronte veten të lartë dhe u rebelua, u përplas me Musain. Pastaj ndodhi ashtu siç e ke dëgjuar. Ka me qindra-mijëra Iblisë dhe Bel'amë në këtë botë të cilëve gjithmonë u ka ndodhur e njëjta gjë, fshehurazi apo haptazi. Allahu (xh.xh.), i bëri këta të dy të famshëm si një mësim për ata që do të vijnë më vonë. I çoi këta dy hajdutë në varje dhe i bëri të famshëm. Përndryshe, ka shumë më shumë hajdutë që e kanë merituar ndëshkimin e Tij, por është e pamundur të numërohen! “ (Mesnevi, I, 3300-303)

Siç mund të kuptohet nga këta shembuj, është jashtëzakonisht e vështirë të vendosim ekuilibrin midis kësaj bote e botës së përtejme dhe të rregullojmë qëndrimin tonë ndaj kësaj bote. Sidoqoftë, në Islam nuk ka murgëri dhe një besimtar i mirë duhet të martohet, të ketë fëmijë dhe të fitojë jetesën pa u kapluar nga bukuritë e përkohshme të kësaj bote. Sipas sufistëve, mirësitë e kësaj bote në vetvete nuk janë as të këqija as të mira, por qëndrimi i besimtarit i ndryshon ato në të mira ose të këqija.

Pavarësisht kësaj, të mëdhenjtë e tasavvufit janë të shqetësuar nga fakti se kur njeriu arrin pasurinë, i shtohet arroganca dhe largohet nga feja e ahireti. Ata kanë përdorur një gjuhë të frikshme për këtë botë, në mënyrë që t'i mbrojnë muridët (ndjekësit) e tyre nga ky rrezik. Lëvizja e kthimit të drejtimit tonë drejt ahiretit duke përfutur minimalisht nga kjo botë, gjë të cilën ne e quajmë asketizëm, ka fituar një pozicion qendror në pothuajse të gjitha tarikatat me këto motive.

Sipas sufistëve, besimtari në fillim të rrugës së spiritualitetit duhet të përqafojë asketizmin dhe duhet të merret me këtë botë vetëm pasi të ketë arritur përsosmërinë shpirtërore. Kjo botë i ngjan një gjarpri. Kultivuesi mjeshtër i gjarpërinjve merr helmin e gjarpurit dhe e bën ilaç, por një njeri që s'ka përvojë në këtë çështje mund të vdesë prej kafshimit të tij. Gazaliu, i cili është një nga udhëheqësit tanë shpirtërorë me jetën e tij askete, e shpjegon këtë situatë me shembullin e një zhytësi dhe detit: "Një baba zhytës zhytet në thellësitë e detit, nxjerr perla dhe korale nga atje, por kur atij i afrohet fëmija, e mban larg detit për ta mbrojtur nga mbytja. Pranë tij flet për rreziqet e detit, jo për perlat dhe koralet." (Ihja, Zuhd)

Thirrjet e sufistëve ndaj besimtarëve fillestarë dhe njerëzve të thjeshtë për të qëndruar larg kësaj bote janë keqkuptuar në mesin e dijetarëve dhe është pandehur se misticizmi i fton njerëzit në plogështi e varfëri. Ndërkohë, shumë mjeshtër të mëdhenj me në krye ata të tarikatit Nakshibendi, kanë rekomanduar që besimtari të punojë e të fitojë pas një edukimi të shëndoshë shpirtëror dhe që duart e tij të jenë në fitim (në punë), kurse zemra e tij të jetë të i Dashuri (Zoti). Ndjeshmëria e sufistëve ndaj pasurisë dhe famës vjen nga sa vijon: Njeriu i papjekur i përdor mirësitë e kësaj bote në emër të vetes së tij, nuk e ofron pasurinë e tij në shërbim të vëllezërve fetarë dhe në fund shkatërrohet. Kjo ndodh kështu ngaqë ushqimi i vetëm i nefsit emmare është kjo botë dhe dashuria për këtë botë. Nëse kjo dashuri mposhtet, kjo botë nuk mund ta dëmtojë besimtarin. Imam Rabbani e shpreh këtë situatë si më poshtë:

"Nuk është e nevojshme të largoheni plotësisht nga kjo botë për të arritur gradën e përkushtimit ndaj të Dërguarit të Allahut (a.s.). Përkundrazi, nëse jepet zekati i detyrueshëm, kjo botë konsiderohet e braktisur dhe dëmi i pasurisë nuk arrin dot te besimtari. Sepse nuk ka dëm në pasurinë që i jepet zekati. Zgjidhja për të sprapsur dëmin nga pasuria e kësaj bote është dhënia e zekatit. Edhe pse është më mirë dhe më e virtytshme ta braktisim atë plotësisht, dhënia e zekatit e zëvendëson atë." (Letrat, vëll. I, Letra e 165-të.)

Pavarësisht kësaj, Imami ka deklaruar se është më mirë t'i përkushtohemi Islamit duke ndjekur rrugën e Pejgamberit tonë (a.s.), dhe shokëve të tij, duke e lënë plotësisht këtë botë jashtë zemrës. Ky princip është i domosdoshëm për ata që preokupohen me detyrën e predikimit dhe udhëzimit, për mësuesit tanë, për profesorët tanë, për mjekët dhe për të gjithë vëllezërit tanë kompetentë të shërbimit fetar që janë të angazhuar në shërbimet e shoqatave bamirëse. Ata që kanë mundësinë të prekin drejtpërdrejt jetën e njerëzve dhe t'i ftojnë ata në fe, nuk duhet të rendin pas pasurisë, por duhet t'ia kushtojnë kohën e tyre edukimit të njerëzve duke qenë të kënaqur me mundësitë e tyre. Në këto ditë kur epshet e kësaj bote na rrethojnë si një zjarr, nevoja jonë për njerëz cilësorë si As'habu's-Suffe është më shumë se kurrë. Nga ana tjetër, ata që rendin në ndihmë të umetit të vuajtur me pasurinë që Allahu ua ka dhënë nëpërmjet aftësive tregtare të tyre, duhet të vazhdojnë të shpenzojnë për hir të Allahut. Njeriu mund t'i afrohet Allahut jo vetëm me asketizëm, por edhe me pasuri, me kusht që ta shpenzojë atë në rrugën e së vërtetës. Në fakt, të mëdhenjtë tanë si Ebu Bekri dhe Osmani arritën tek Allahu me donacionet e tyre, dhe të tjerët si Selman el-Farisiu dhe Ebu Dherri (r. anhum), arritën te Ai me shërbimet dhe asketizmin e tyre. Disa e përhapën fenë me dijen dhe xhihadin e tyre, ndërsa të tjerët ia hapën rrugën Islamit duke blerë puse uji, duke liruar skllevërit dhe duke pajisur ushtrinë. Profeti ynë ka thënë në hadithet e mëposhtëm se këto dy gjendje virtuozë duhen pasur zili:

"Vetëm dy njerëz duhen pasur zili: Njëri është personi të cilin Allahu e ka bërë të suksesshëm në dhënie e pasurisë dhe shpenzimin e saj në rrugën e drejtësisë; Kurse tjetri është personi të cilit Allahu i ka dhënë dije dhe ai punon me të dhe ua mëson edhe të tjerëve (domethënë u jep atyre njohuritë e tij)." (Buhari dhe Muslimi)

Imam Rabbani thotë në kontekstin e komentimit të këtij hadithi: "Disa nga sufitet e mëdhenj, të cilët janë çliruar nga dëshirat e natyrës së tyre dhe nga robëria e nefsit të tyre, duket se e duan dhe e kërkojnë këtë botë për shkak të synimit të tyre për ta shpenzuar atë (pasurinë) për hir të Allahut. Ndërkohë përbrenda tyre nuk kanë aspak dashuri për këtë botë. Në ajetin fisnik thuhet: **"Ka njerëz, të cilët shitblerja nuk i pengon për të përmendur Allahun dhe të cilët falin namazin dhe japin zekatin dhe të cilët kanë frikë nga Dita (e Kiametit), kur zemrat dhe shikimet do të jenë të shqetësuara."** (Nur, 37) Ky ajet fisnik është për këta njerëz. Ata duken sikur janë të lidhur me këtë botë. Ndërkohë nuk kanë fare lidhje me të. Bahauddin Nakshibendi, kuddise sirruh, thotë: Një tregtar i ri po bënte

tregti në pazarin e Minasë në Mekë me një vlerë afërsisht pesëdhjetë mijë monedha ari. Përgjatë asaj kohe, zemra e tij nuk e harronte Allahun për asnjë moment. (Letrat, vëll. I, letra e 33-të.)

I ndjeri Hoxha Musa Topbash Efendiu, i cili ishte një nga përfaqësuesit e rrugës shpirtërore, u bë një shembull i gjallë i stilit të jetesës të shprehur nga Imam Rabbani dhe pasurinë e kësaj bote e harxhoi me dashuri në rrugën e Pronarit të saj (Zotit). Ai i shërbeu Islamit me pasurinë dhe jetën e tij për një jetë të tërë dhe na e hapi horizontin tonë në lidhje me çështjen e ekuilibrit ndërmjet kësaj bote dhe botës së përherëshme. Hoxha i madh e përshkruan marrëdhënien e tij me këtë botë si më poshtë: “Në fillim, njeriu i do shumë paratë, por me kalimin e kohës, gjithçka fshihet në lidhje me dashurinë për paratë. Përsëri vjen një kohë kur dashuria për paratë dhe dashuria për këtë botë fillojnë të shfaqen. Por këtë herë kuptimi ndryshon, kështu që mbizotëron mendimi për të fituar për Allahun dhe për të dhënë në rrugën e Allahut. Ja pra, këtu marrëdhënia me pasurinë shndërrohet në adhurim. Çdo aktivitet është i bukur nëse nuk është për vete.” (Revista Alltënolluk, Prill, 1997, Numri 134, fq. 28.)

Sipas mistikëve, edhe nëse një vepër është adhurim, është e keqe nëse bëhet në emër të nefsit, por kur është për Allahun, është adhurim edhe nëse duket si një vepër e kësaj bote. Krahas kësaj, thelbi i udhëtimit shpirtëror bazohet në braktisjen e plotë të harameve dhe në pakësimin e përfitimit nga të lejuarat sa më shumë që të jetë e mundur. Imam Rabbani na inkurajon si më poshtë për ta pakësuar përfitimin nga gjërat e lejuara e të panevojshme:

“Lënia e frenave të lira kur bëhet fjalë për gjërat e lejuara, i çon njerëzit në kryerjen e atyre të dyshimta. Gjërat e dyshimta janë afër haramit dhe rënia në haram tashmë shndërrohet në një mundësi të fortë... Shmangia e harameve varet nga shmangia e gjërave të lejuara e të panevojshme. Gjërat e lejuara e të panevojshme duhet patjetër të braktisen, në mënyrë që të arrihet devotshmëria. Sepse nuk është e mundur të lartësohesh dhe të përparosh në këtë rrugë pa arritur gradën e devotshmërisë...”

Sipas Imamatit, ekziston një tendencë e tepruar për të kryer haram në tharmin e nefsit. Nëse ajo nuk ka mundësi ta bëjë të zotin për të rënë në haram, këtë herë e nxit atë ta ekzagjerojë në gjërat e lejuara. Thelbi i sufizmit është të luftosh me nefsin, domethënë të kundërshtosh dëshirat e tij. Një besimtar i vërtetë nuk e lejon nefsin të shijojë çdo gjë që dëshiron, sepse sa më shumë që njeriu të qëndrojë larg epsheve të tij, aq më afër është me Zotin:

“Rruga në të cilën ka më shumë kundërshtim ndaj vetes është rruga më e afërt me Allahun. Pa dyshim, ndjekja e parimit të vetë-kundërshtimit në rrugën

Nakshibendije është më shumë se në tarikatat e tjera. Sepse të mëdhenjtë e Nakshibendizmit kanë preferuar të punojnë me vendosmëri duke shmangur lehtësirat. Është e qartë se vendosmëria përfshin shmangien edhe nga harami, edhe nga gjërat e panevojshme.” (Letrat, 2: 286.)

Sigurisht, shembulli ynë më i mirë në rregullimin e marrëdhënieve tona me këtë botë është i Dërguari i Allahut (a.s.). Sepse, për disa ditë ai bëhej personi më i pasur në Medinë me plaçkën e luftës që i vinte, por në mëngjesin e atyre ditëve, përsëri bëhej i varfër për shkak se atë pasuri e shpenzonte për sahabët e Suffes, mysafirët dhe jetimët. Po ashtu, edhe gjyshi i Pejgamberit tonë të Nderuar, Ibrahim, i shpenzoi të gjitha pasuritë e tij materiale në rrugën e fesë dhe umetit, ndërsa myslimanëve u jepte prej ushqimeve më të mira, vetë hante bukë elbi dhe mjaftohej me rrobat e bëra prej pëlhure të trashë. (Eshrefogllu Rumi, Müzekkin’ nufus, fq.70.)

Sufitë e vërtetë, të cilët janë trashëgimtarët e moralit profetik, u përpoqën të blinin ahiretin duke hequr dorë nga kjo botë. Ata i shpenzonin me dëshirë shumat e mëdha që i fitonin në tregtinë e tyre personale në aktivitetet e shoqatave bamirëse dhe në rrugën për t’i zgjidhur hallet e umetit duke u shërbyer të vobektëve dhe të varfërve. Kurse ata që kishin pak mundësi financiare, sakrifikuan jetën e tyre duke e bërë me dëshirë çdo shërbim fetar që u jepej.

Fatkeqësisht, krahas këtyre shembujve të bukur, disa njerëz që pretendonin se ishin mistikë, i kanë shpenzuar për veten e tyre ato që i kanë mbledhur në emër të fesë dhe kështu i kanë implikuar edhe myslimanët e sinqertë. Ata madje i kanë lumturuar armiqtë e fesë me paratë e bamirësisë që i mblodhën në emër të shërbimit ndaj Islamit. Siç mund të shihet, rruga e përshpirtshmërisë (spiritualitetit) është një rrobë e bardhë e cila nuk i toleron njollat. Andaj, ata që janë kandidatë për ta veshur këtë rrobë duhet t’i afrohen pasurisë së kësaj bote në një mënyrë po kaq të pastër.

Për këtë arsye, ne që jemi udhëtarë në rrugën e spiritualitetit, duhet të jemi jashtëzakonisht të ndjeshëm si në jetën tonë personale ashtu edhe në shpenzimet tona në emër të Islamit. Ne duhet të synojmë të jemi në këtë botë, por të jetojmë larg saj dhe të mos e lëmë dashurinë e saj të futet në zemrat tona. Zoti (xh.xh.), na e mundësoftë të fitojmë pa u mashtruar nga kjo botë dhe të shpenzojmë në rrugën e së vërtetës! Gjithashtu na e mundësoftë t’i kushtohemi rrugës së të vërtetës me pasurinë dhe jetën tonë!

Amin!

E kam bërë nijet të kaloj shpatin e pjerrët

— Dr. Omer Çelik —

AKABE DO TË THOTË NJË SHPAT I PJERRËT QË NGRIHET NGA NJË LUGINË E GJERË NË NJË MAL TË LARTË. RRUGA DREJT LARTËSIVE ËSHTË E PJERRËT DHE E THEPISUR. AJO KA SHTIGJE TË RREZIKSHME. NJERIUT I DUHET TË TRAJNOHET DHE DISIPLINOHET NË ÇDO MËNYRË SI ALPINISTËT QË NGJITEN NËPËR MALE TË THEPISURA DHE TË LUFTOJË VAZHDIMISHT ME NEFSIN DHE SHEJTANIN, MËNYRË QË TË NGJITET NË ATË SHPAT TË PJERRËT DHE T'I KALOJË SHTIGJET E RREZIKSHME TË TIJ.

Ishte vendosur një sistem. Një sistem në të cilin të gjitha llojet e padrejtësive dhe zullumeve bëheshin lirshëm. Ky sistem kishte zotërinjtë e tij. Ata bënë një jetë të prishur e të shthurur. Ata nuk i besonin ahiretit dhe përpiqeshin me të gjithë forcën për të kënaqur epshet e tyre vetjake. Ata hanin, pinin dhe argëtoheshin sipas qejfit. Ky sistem kishte edhe skllëvërit e vet. Ata po zvarriteshin në shkallën e fundit të shtypjes. Ata

nuk kishin asnjë vlerë njerëzore përveç emrit. Kishte tregje skllëvërishe, siç kishte dhe tregje kafshësh. Skllëvërit bliheshin dhe shiteshin. Skllëvërit që bliheshin, bënë punën më të vështirë. Ata rriheshin dhe ofendoheshin. Në secilën familje, kishte vajtim për skllëvërit dhe përjetoheshin ngjarje shumë të dhimbshme. Ky sistem kishte jetimë. Edhe ata shtypeshin, shtyheshin dhe nuk mund të shihnin dritën e ditës. Situata e të varfërve dhe të vobektëve të këtij rendi ishte, me një fjalë, e mjerë.

Ndërsa po përjetoheshin këto ngjarje katastrofike, Profeti ynë (a.s.) akoma nuk ishte bërë pejgamber.

Por zemra e tij që ishte oqean mëshire, tronditej dhe trishtohej shumë kur shihte këtë gjendje të mjerueshme të skllëvërve, jetimëve dhe të varfërve. Për këtë arsye, menjëherë i fali lirinë Zejd ibn Harithesë, të cilin ia kishte bërë dhuratë bashkëshortja e vet, Hatixheja

(r.anha). Ai ia kapi dorën dhe ia ngriti lart pranë Bejtullahut (shtëpisë së Allahut / Qabesë) dhe tha: «*Tani e tutje, Zejdi është biri i Muhamedit.*» Ai (a.s.), me mundësitë e tij modeste, u bë burim mëshire për jetimët dhe një copë buke që kishte e ndante me nevojtarët. Në fakt, me gjuhën e këtyre veprimeve, ai po jepte mesazhin: «Ju jeni në rrugën e gabuar, kthehuni nga kjo rrugë dhe bëhuni si unë.», shtypësve që i bënin skllëvërit e tyre të villnin gjak, që shtypnin jetimët dhe që i injoronin nevojtarët.

I Dërguari i Allahut, (a.s.), arriti dritën e profesisë dhe revelatës hyjnore. Ajetet që i shkonin atij, së pari i kthenin kamerat e tyre ndaj skllëvërve, jetimëve dhe të varfërve që po jepnin shpirt në errësirë. Axhenda e parë e atyre verseteve ishin këta njerëz të shtypur dhe të pafuqishëm; për të futur shpresë në zemrat e tyre të lodhura, për të thyer zinxhirët e skllavërisë që kishin në qafë dhe hallkat e dëshpërimit, për t'i marrë për dore dhe për t'i ngritur në këmbë dhe për t'ua dhënë përsëri dinjitetin njerëzor që ata kishin shumë kohë që e kishin humbur.

Vetëm se vargjet përkatëse, ndërsa ndanin këtë axhendë të ngjeshur me adresuesit e tyre, informonin se puna që do të propozonin nuk ishte shumë e lehtë dhe se kishte shumë vështirësi në natyrën e saj. Ato ua kujtonin atyre se bërja e asaj që do të thoshin kërkonte përgatitje shpirtërore, nijet të fortë, këmbëngulje të madhe dhe përpjekje si për të ngjitur kodrat e thepisura. Ato njoftonin se për t'ia dalë mbanë kësaj, njeriut i duhet të kuptojë pse është krijuar si qenie njerëzore, pse i janë dhanë dy sy, një gjuhë dhe dy buzë dhe pse i janë treguar dy rrugë që, njëra të shpie drejt besimit, kurse tjetra drejt mohimit, njëra të shpie në xhenet, kurse tjetra në xhehenem. (Shik. Beled, 8-10.) Ato pyesnin: **“Njeriu nuk bëri asnjë përpjekje për të kaluar shpatin e pjerrët. A e di ti se çfarë është ajo pjerrësi e madhe?”** (Beled, 11-12)

Kurani Fisnik këtë shpat të pjerrët e quan akabe. Akabe do të thotë një shpat i pjerrët që ngrihet nga një luginë e gjerë në një mal të lartë. Rruga drejt lartësive është e pjerrët dhe e thepisur. Ajo ka shtigje të rrezikshme. Njeriut i duhet të trajnohet dhe disiplinohet në çdo mënyrë si alpinistët që ngjiten nëpër male të thepisura dhe të luftojë vazhdimisht me nefsin dhe shejtanin, mënyrë që të ngjitet në atë shpat të pjerrët dhe t'i kalojë shtigjet e rrezikshme të tij. Në veçanti duhet të kapërcejë koprracinë, interesin vetjak dhe dashurinë e tepruar për këtë botë. Pa i kapërcyer këto nuk është e mundur as të ngjitet, ose ta kalojë këtë shpat të pjerrët. Shtigjet

e atij shpati të pjerrët që do t'i nxjerrin njerëzit nga gropat e xhehenemit dhe do t'i ngrenë ata drejt xhenetit janë si më poshtë:

Shtegu i parë; «Të lirosh një skllav ose rob duke paguar çmimin» (Shik. Beled, 13.) I Dërguari i Allahut, paqja dhe mëshira e Allahut qofshin mbi të, ka thënë: «*Atij që liron një rob besimtar, Allahu i Madhëruar do t'i lirojë nga një gjymtyrë të tij prej zjarri në këmbim të çdo gjymtyrë të atij (robot).*» (Buhari, Keffarat, 6; Muslim, 22-23.) Një nga shembujt më të mirë në lidhje me këtë çështje është Ebu Bekri (r.a.). Ai e shpenzoi pjesën më të madhe të pasurisë së tij për të liruar skllëvërit dhe për t'u bërë shkak që të udhëzoheshin. Babai i tij, të cilit nuk i pëlqente që ai e shpenzonte pasurinë e tij në këtë mënyrë duke u frikësuar se mos do t'i mbarohej, i tha një ditë: «Ti gjithmonë blen dhe liron skllëvër të dobët dhe të pafuqishëm. Meqë do ta bësh këtë, bli skllëvër të fortë e të fuqishëm, në mënyrë që edhe ata të qëndrojnë para teje dhe të të mbrojnë nga rreziqet.» Kurse Ebu Bekri i tha: “Baba, qëllimi im i vetëm që sillem kështu është të fitoj kënaqësinë e Allahut. Unë kërkoj vetëm shpërblimin nga Allahu duke i liruar ata.» Për ta lavdëruar atë, zbritën këto ajete kuranore: **“... Kushdo që e shpenzon pasurinë e tij në rrugë të së mirës dhe pastrohet, do të mbahet larg atij zjarri. Ai nuk po jep shpërblim ngaqë dikush i ka bërë ndonjë mirësi. Përkundrazi, ai po jep për të fituar kënaqësinë e Zotit të tij, më të Lartit. Në fund, ai do ta arrijë këtë qëllim dhe do të jetë i kënaqur me shpërblimin e asaj që ka bërë.**» (Lejl,17-21) (Taberi, Xhami'u'l-bejan, XXX, 279.)

Shtegu i dytë; të ushqyerit e jetimit, i afërm ose i varfër, përgjatë ditëve kur zia e bukës ka kapluar çdo vend dhe të ushqyerit e të varfrit i cili shtrihet për tokë i dëshpëruar dhe nuk është në gjendje as të lëvizë. (Shik. Beled, 14-16.) Rëndësia e ushqyerjes së nevojtarëve, për sa i përket kalimit të shtigjeve të shpatit të pjerrët që të shpëtojnë nga frika e madhe e ahiretit dhe të shpien në xhenet, shpjegohet si më poshtë: «**Ata robërit (besimtarët) e veçantë (të Zotit)... kanë frikë nga një ditë kur tmerri do të rrethojë çdo anë. Pavarësisht dëshirave të tyre, me kënaqësi ua japin ushqimet e tyre të varfërve, jetimëve dhe skllëvërve. Atyre u thonë: “Ne po ju ushqejmë për hir të Allahut. Prej jush nuk presim as ndonjë shpërblim, as ndonjë falënderim. Sepse ne kemi frikë nga ndëshkimi i Zotit tonë në atë ditë të zymtë, të frikshme dhe të tmerrshme.**» Allahu do t'i mbrojë ata nga fatkeqësia e asaj dite dhe do t'u japë shkëlqim në fytyrat e gëzim në zemrat

BESIMTARËT DUHET TA INKURAJOJNË NJËRI-TJETRIN PËR TË QENË TË DURUESHËM DHE TË MËSHIRSHËM. SEPSE KËTO LLOJE ADHURIMESH SHOQËRORE MUND TË VAZHDOJNË VETËM ME INKURAJIMIN DHE PËRPPJEKJEN E VAZHDUESHME TË ZEMRAVE ENTUZIASTE. ATA QË MUND TË SILLEN NË KËTË MËNYRË JANË NJERËZ TË VIRTUTSHËM, DASHAMIRËS DHE TË FRYTSHËM. ATA DO T’I KALOJNË SHTIGJET E VËSHTIRA TË ATIJ SHPATIT TË PJERRËT, DO T’I MARRIN LIBRAT E VEPRAVE TË TYRE NGA ANA E DJATHTË DHE DO TË HYJNË NË XHENET.

e tyre. Ai do t’i shpërblejë me xhenet dhe veshje mëndafshi për durimin e tyre.” (Insan, 7-12)

Kur Hasani dhe Hysejni ishin fëmijë, u kapluan nga një sëmundje. Aliu (r.a.) dhe Fatimeja (r.anha) vendosën të agjëronin tri ditë. Ditën e parë, ndërsa ishin gati të hapnin iftarin, shkoi një i varfër dhe u tha: «Më jepni ushqim për hir të Allahut!» Ata ia dhanë ushqimin që gjendej në sofrën e tyre. Pastaj bënë iftar me ujë dhe e bënë nijet të agjëronin ditën e dytë. Ditën e dytë, në kohën e iftarit, një jetim trokiti në derë. Kur u tha: «Më jepni një kafshatë për hir të Zotit!», ata përsëri ia dhanë ushqimin që kishin. Iftarin e hapën me ujë dhe e bënë nijet të agjëronin të nesërmen. Ditën e tretë, në të njëjtën kohë, shkoi një skllav dhe u kërkoi ushqim. Ata ia dhanë kafshatat e tyre dhe përsëri e hapën iftarin me ujë. Më pas, zbritën këto ajete. (Vahidi, Esbabu’n-nuzal, fq. 470.)

Hoxha Ahmed Jeseviu (k.s.) thotë:

*Kudo që të shohësh zemërthyer, bëhu ilaç për të
Nëse i shtypuri ka mbetur në rrugë, ndihmoje atë
(Kështu) Ditën e Gjykimit ta ruash shtëpinë (familjen) tënde*

*Nëse je i zgjuar, gëzoji zemrat e të vobektëve
Udhëton nëpër vend si Mustafai dhe kërkoi jetimë.*

Ubejdullah Ahrari (k.s.) ka thënë: “Bëhu hije gjatë

verës. Bëhu mbulesë në dimër. Bëhu ushqim në kohë zie të bukës.»

Shtegu i tretë; Ta bësh një vepër në përputhje me kënaqësinë e Allahut dhe duke besuar se është e rëndësishme. Pavarësisht shfaqjes së të gjitha përpjekjeve që ke mundësi, të jesh i durueshëm ndaj nevojtarëve dhe t’i këshillosh njerëzit që të jenë të durueshëm ndaj të varfërve. (Shik. Beled, 17.) I Dërguari i Allahut, (a.s.), ka thënë: «*Nuk ka mëshirë për atë që nuk mëshiron.*» (Buhari, Edeb, 18.) Ahmed er-Rufaiu (k.s.), shkante te të çmendurit dhe të gjymtuarit, u lante rrobat dhe ua pastronte morrat që kishin në kokë dhe mjekër. Atyre u çonte ushqim, ulej dhe hante së bashku me ta dhe kërkonte lutje prej tyre. Atyre që do t’i thoshin diçka, ua kthente: “Vizita e njerëzve të tillë është e detyrueshme, jo e rekomandueshme.» Prandaj, besimtarët duhet ta inkurajojnë njëri-tjetrin për të qenë të durueshëm dhe të mëshirshëm. Sepse këto lloje adhurimesh shoqërore mund të vazhdojnë vetëm me inkurajimin dhe përpjekjen e vazhdueshme të zemrave entuziaste. Ata që mund të sillen në këtë mënyrë janë njerëz të virtutshëm, dashamirës dhe të frytshëm. Ata do t’i kalojnë shtigjet e vështira të atij shpatit të pjerrët, do t’i marrin librat e veprave të tyre nga ana e djathtë dhe do të hyjnë në xhenet.

Shpresa për të fituar dhe frika për të humbur

— Ali Riza Temel —

SHPRESAT DHE FRIKA PËR KËTË BOTË DHE AHIRETIN DUHET TË JENË ME MASË. PRITSHMËRIA DHE SHQETËSIMI I TEPËRT I ROBËROJNË NJERËZIT. DËSHIRAT QË KTHEHEN NË PASIONE DHE FRIKA QË TË ÇON NË DËSHPËRIM, E BËJNË JONORMALE JETËN NORMALE. NJË EKUILIBËR MIDIS SHPRESËS DHE FRIKËS ËSHTË THELBËSOR PËR NJË JETË PAQËSORE DHE TË EKUILIBRUAR.

Jeta njerëzore përbëhet nga lëkundjet midis shpresës për të fituar dhe frikës për të humbur. Shpresa dhe frika janë burime të dinamizmit dhe entuziazmit. Jeta pa pritshmëri dhe shqetësime është e pakuptimtë. Një jetë e tillë është, në njëfarë mënyre, jeta e të vdekurve.

Shpresat dhe frika janë të ndryshme. Shkallët e tyre ndryshojnë nga personi në person. Siç ka shpresa dhe frikë për këtë botë, ka edhe pritshmëri dhe shqetësime për botën e përtejme.

Të varfrit jetojnë me shpresën për të fituar nga pasuritë e kësaj bote, kurse të pasurit jetojnë me frikën se mos humbasin pasuritë e tyre të kësaj bote.

Shpresa e atyre që shqetësohen për ahiretin është që së pari të fitojnë kënaqësinë e Zotit (xh.xh.) dhe frika e tyre është që të mos ekspozohen ndaj zemërimit të Tij.

Shpresat dhe frika për këtë botë dhe ahiretin duhet të jenë me masë. Pritshmëria dhe shqetësimi i tepërt i robërojnë njerëzit. Dëshirat që kthehen në pasione dhe frika që të çon në dëshpërim, e bëjnë jonormale jetën normale. Një ekuilibër midis shpresës dhe frikës është thelbësor për një jetë paqësore dhe të ekuilibruar. Sa bukur ka thënë poeti arab: “Lakmia ndaj kësaj bote i ka bërë sklllevër shumë njerëz të lirë. Të uriturit i mësoi të hanë gjemba.” Trishtimi për humbjen e tejkalon gëzimin për të fituar. Prindërit që presin një fëmijë, bëhen shumë të lumtur kur e posedojnë atë fëmijë. Nëse e humbin fëmijën, trishtimi i humbjes është shumë herë më i madh se gëzi-

mi i të pasurit. Poeti filozof Ebu'l-Ala al-Maarri ka thënë: “Pa dyshim, trishtimi në momentin e vdekjes është shumë më i madh se gëzimet e momentit të lindjes.” Rënia nga pasuria në varfëri është e rëndë për njeriun. Ata që nuk e dinë shijen e pasurisë, nuk mund ta ndiejnë dhimbjen e varfërisë.

Sa më shumë pasuri që të ketë një njeri, sa më e lartë që të jetë pozita e tij, aq më i madh është ankthi për të humbur. Ky ankth e pengon atë të mendojë dhe të veprojë normalisht. Koprancia e shumë njerëzve të pasur rrjedh nga kjo. Zoti (xh. xh.), e shpreh këtë të vërtetë si më poshtë: **“Nëse do të kishit thesaret e mëshirës së Zotit tuaj, edhe atëherë ju do të rrudhnit dorën nga droja se do**

të konsumoheshin duke shpenzuar. Njeriu është shumë dorështrënguar.” (Isra, 100)

Refleksi ekstrem i mbrojtjes ia lidh duart dhe këmbët njeriut. Sa më dominues të jetë shqetësimi për humbjen e pasurisë, aq më dominues është edhe shqetësimi për mbrojtjen e pasardhësve. Pejgamberi (a.s.), ka thënë për fëmijën: *“Fëmija është shkaku i koprracisë dhe frikës.”* (Ibn Maxhe, Edeb, 3.) Zakonisht, prindërit nuk bëjnë shumë bamirësi, në mënyrë që fëmijëve t’u mbetet trashëgimi. Ata ngurrojnë të përfshihen në xhihad duke u shqetësuar se kush do të kujdeset për fëmijët e tyre nëse vdesin ata. Si justifikim për të mos shkuar, thuhet: *“Kemi fëmijët dhe familjen në një shtëpi që është gati duke u shkatërruar.”*

Ata që nuk kanë asgjë për të humbur, bëhen më guximtarë. Ndërsa shtohen dëshirat dhe kërkesat, në proporcion me to shtohet edhe skllavëria.

Pasuria e tepërt, luksi dhe komoditeti i siguruar nga teknologjia e botës së ditëve të sotme, i kanë bërë njerëzit pothuajse si të dehur dhe kanë shkakuar varësi si kanabisi dhe heroina. Shumë prej tyre nuk mund të heqin dorë nga dehja e këtij luksi dhe rehatie. Kështu sakrifikojnë shumë vlera njerëzore dhe islame për të siguruar vazhdimin e kësaj dehjeje.

Ndërkohë që është e qartë jeta e thjeshtë dhe modeste e të Dërguarit të Allahut (a.s.), ata që jetojnë brenda dhe rreth vendit të tij dhe që janë të pasur si Karuni falë naftës të dhuruar nga Zoti (xh.xh.), bëjnë një jetë si Karuni, jo si Haruni. Hajdutët, të cilët shpenzojnë pasurinë e mjaftueshme për të gjithë

umetin për ambicien dhe mbretërimin e tyre personal, të cilët bëjnë partneritet me imperialistët për të mbrojtur fuqinë e tyre dhe që përdorin burimet që Allahu i ka dhënë umetit kundër umetit, po bëjnë një tradhti të madhe. Për më tepër, ata e vazhdojnë këtë tradhti duke përdorur vlerat fetare dhe duke u kamufluar si myslimanë. Për të mos e humbur pasurinë dhe fuqinë që kanë fituar falë imperialistëve, po përdorin mënyrat më të neveritshme, manovrat më të shpifura dhe kryejnë tradhti në imazhin e shërbyesve. Nëse ata do të kishin dëshirën për të fituar kënaqësinë e Allahut Teala dhe frikën për të mos u ekspozuar ndaj zemërimit të Tij, në vend të dëshirës për të fituar një pasuri të tillë dhe frikës për të humbur këtë pasuri, nuk do të gjendeshin në një turp, ligësi, zili dhe tradhti të tillë.

Ata që preferojnë të bëhen si Nemrudi dhe Faraoni në vend që të bëhen si Omeri apo Omer ibn Abdu’l-Azizi, gjithmonë do të mallkohen deri kur të vijë dita e kiametit.

Mijëra myslimanë, të cilët po vuajnë nga varfëria dhe po mbyten nëpër dete duke u nisur për të kërkuar azil në vendet jomyslimane, po i përjetojnë këto tablo të dhimbshme për shkak të humbjes dhe pamëshirshmërisë së këtyre hajdutëve që janë vendosur mbi pasurinë e umetit. Këta grabitqarë, të cilët jetojnë në pallate që i ngajnë parajsës së rreme, në makina të praruara dhe që bëjnë një jetë si përralla të një mijë e një netëve, janë më të mjerë se Ebu Xhehli, Ebu Lehebi dhe Umeje ibn Atai që torturonin Bilalin dhe Ammarin. Të paktën ata nuk i kryenin këto vrasje nën maskën e fesë.

Ata që bëjnë një jetë përrallore në luks dhe shpërdorim dhe ata që janë skllavër të kënaqësive fizike, nuk janë të vetëdijshëm për kënaqësinë e shërbimit ndaj të varfërve dhe të shtypurve. Këta hajdutë, të cilët shfaqen sikur e mbrojnë Islamimin sipas vendit ku gjenden, më duket se nuk e kanë dëgjuar Profetin (a.s.), për të cilin ata pretendojnë se janë umet i tij, duke thënë: *“Njeriu më i mirë është ai që është më i dobishmi për njerëzit.”* Po ashtu, a nuk e kanë dëgjuar ata Pejgamberin (a.s.), duke thënë: *“Nuk është prej nesh ai që fle i ngopur ndërsa fqinji i tij është i uritur?”*

A nuk e kanë dëgjuar duke thënë: *“Kush ecën për t’i ndihmuar dhe për t’i bërë dobi vëllait të tij, do t’i jepet një sevap si sevapi i atyre që luftojnë në rrugë të Allahut.”* *“Ai që ia plotëson një nevojë vëllait të tij mysliman, është sikur t’i ketë shërbyer Allahut gjatë gjithë jetës së tij.”*

A është më e vlefshme ta bësh të buzëqeshë fy-

tyrën e një njeriu të varfër dhe të marrësh lutjen e tij, apo të shpenzosh pasurinë që u mjafton një mijë njerëzve për kënaqësitë e ulëta brenda një nate?

Njeriu i mençur nuk duhet ta harrojë kurrë këtë të vërtetë: “Vështirësia e shërbimit largohet dhe mbetet shpërblimi i tij. Shija e gjynaheve zhduket dhe mbetet dënimi i tyre.” Kënaqësitë fizike avullojnë dhe zhduken. Shija e ushqimit më të shijshëm të sapo ngrënë, ikën e zhduket. Por kur kujtohet një vepër e mirë, ajo gjithmonë bëhet burim gëzimi. Veprat e mira kthehen në sadakatu’l-xharije (lëmoshë rrjedhëse).

Ka kënaqësi që njerëzit e stomakut dhe epshit nuk i dinë apo nuk i shijojnë. Nëse nuk do të ishte kështu, a do t’i linin sahabët pronat e tyre dhe do të migronin nga Meka në Medine? A do t’i jepnin me dëshirë pasuritë e tyre më të çmuara, pra, jetën e tyre, për t’u bërë martirë dhe për të arritur lumturinë e përjetshme? A do t’u jepnin përparësi vëllezërve të tyre ndaj vetes edhe pse vetë ishin në nevojë? A konsiston kënaqësia vetëm në ngrënie dhe pirjen, kënaqjen e dëshirave seksuale, udhëtimin dhe argëtimin?

Ata që sakrifikojnë kënaqësitë e përjetshme për të mos humbur kënaqësitë e tyre kalimtare janë njerëzit më budallenj. Siç edhe quhen, kalimtare, domethënë të predispozuara për t’u zhdukur dhe humbasë. Kur jeni të sëmurë, goja juaj nuk ka shije dhe si rezultat nuk mund të shijoni asgjë. Ku mbetën pasuritë kalimtare për të cilat shqetësoheni! Ose ti do t’i lësh ato, ose ato do të të braktisin ty. Qerpiçi i përhershëm është më i vlefshëm se ari i përkohshëm. Ibrahim i tha: **“Unë nuk i dua ata që humbasin.”** (En’am, 76) - dhe iu drejtua Atij që nuk humbet kurrë.

MIJËRA MYSLIMANË, TË CILËT PO VUAJNË NGA VARFËRIA DHE PO MBYTEN NËPËR DETE DUKE U NISUR PËR TË KËRKUAR AZIL NË VENDET JOMYSLIMANE, PO I PËRJETOJNË KËTO TABLO TË DHIMBSHME PËR SHKAK TË HUMBJS DHE PAMËSHIRSHMËRISË SË KËTYRE HAJDUTËVE QË JANË VENDOSUR MBI PASURINË E UMETIT.

Sa bukur ka thënë poeti filozof, Maarri:

“Njeriu i mençur nuk mashtrohet nga pasuria, fundi i së cilës është varfëri.”

Le ta dëgjojmë mjeshttrin Nexhip Fazëll: “Qëndro me ata që vijnë me ty në vdekje, jo me ata që vijnë para.”

E rëndësishme nuk është dëshira për të fituar të përkohshmen, por frika për të humbur të përjetshmen. Sa bukur që është shprehur edhe filozofi indian: “Unë, që nuk kam asgjë tjetër veç teje, ndjej keqardhje për ata që kanë gjithçka përveç teje.”

Çfarë ka thënë Ataullah Iskenderi? “Çfarë ka humbur ai që të ka gjetur Ty! Çfarë ka gjetur ai që të ka humbur Ty!”

Në gurët e varreve shkruhet “Huve’l-Baki - Ai është i Përjetshmi”. Çështja është të fitojmë pëlqimin e el-Bakit (të Përjetshmit).

Le t’i përfundojmë rreshtat tanë me fjalët e një poeti tjetër: “Çfarë vlere ka pasuria e kësaj bote pasi të fitoj dashurinë Tënde? Sepse gjithçka mbi dhe përbëhet nga dheu.”

NË SHOQËRI ME PEJGAMBERIN

— Msc. Zamira Bushati —

**“VËRTET ALLAHU U DHUROI BESIMTARËVE MIRËSI TË MADHE KUR AI ÇOI
TEK ATA NJË PROFET NGA MESI I TYRE, DUKE IA LEXUAR VARGJET E TIJ
(KUR'ANIN), I PASTRON ATA DHE UA MËSON ATYRE LIBRIN DHE URTËSINË,
EDHE PSE MË PARË ATA ISHIN NË HUMBJE TË QARTË.”**

Sado që të shkruash për jetën dhe personalitetin e Pejgamberit Muhammed a.s, asnjëherë nuk mund t'ia arrijmë ta përshkruajmë në mënyrë të plotë, sepse çdo aspekt i jetës së tij, ka hapësirë për trajtim dhe për nxjerrje mësimesh. Prandaj, në këtë shkrim, do mundohem të trajtoj dhe të ndalem në disa këndvështrime, të cilat mendoj se kanë ndikim në jetën tonë.

Në ajetet 45-46 të sures Ahzab, Allahu xh.sh thotë:

“O Profet! Ne të kemi dërguar ty si dëshmitar, sjellës të lajmit të mirë dhe paralajmërues; një-kohësisht (të kemi çuar) si thirrës, që i fton njerëzit në rrugën e Allahut me urdhrin e Tij dhe si pishtar ndriçues”.

Në këto ajete, si në shumë të tjera, Allahu xh.sh përshkruan qartë detyrat e Profetit Muhammed (s.a.v.s), qoftë për të qenë lajmëtar, qortues, thirrës, shembull, por edhe për të qenë pishtari ndriçues, duke ndriçuar njerëzimin, me burimin e dritës që i është dhënë atij. Gjithashtu Allahu xh.sh tregon edhe një veçori tjetër të dërgimit të Muhammedit a.s, e cila është “rahmeten lil-alemin” (mëshirë për botët), ku thotë në suren Enbija, ajeti 107: ***“Dhe Ne nuk të kemi dërguar ty (o Muhammed), veçse si mëshirë për botët”.***

Gjatë tërë jetës së tij, Profeti Muhammed a.s zbatoi urdhëresat e zbritura nga shpallja hyjnore. Ai e ka jetuar dhe zbatuar fenë që i është zbritur deri në detajin më të vogël të saj. Prandaj, me jetën e

tij personale, ai arriti t'i përfaqësojë myslimanët, duke qenë shembulli më i mirë për ta dhe për mbarë njerëzimin.

Po të studiojmë me detaje jetën e tij, do vëmë re se sjellja e tij ka qenë shembullore. Profeti Muhammed a.s ka qenë gjithmonë i sjellshëm e i buzëqeshur, tolerant e shpirtbutë, modest e i turpshëm. Ai ishte shumë bujar dhe jetonte një jetë shumë modeste. Ai asnjëherë nuk ndahej nga drejtësia. Nga goja e Profetit Muhammed a.s nuk kanë dalë fjalë të ashpra e të vrazhda. E dëgjonte folësin, derisa ai e mbaronte fjalën e tij. I falte të këqijat që i bëheshin dhe nuk ofendonte askënd. Nuk bënte dallim mes njerëzve, pavarësisht moshës dhe shtresës së tyre shoqërore, duke u sjellë njësoj me të gjithë. Në mënyrë të veçantë, Profeti Muhammed a.s i kushtonte vëmendje të madhe të varfërve, jetimëve dhe atyre që nuk kishin asnjë të afërm. I vizitonte të sëmurët dhe interesohej personalisht për ta. Nderi më i madh për Profetin a.s, ishte të qenurit rob i Allahut, prandaj ai i kushtonte shumë rëndësi arritjes së kënaqësisë së Zotit dhe nuk i jepte shumë rëndësi të mirave të përkohshme të kësaj bote.

Padyshim që nga cilësitë e larta morale të Pejgamberit a.s mund të nxjerrim mësimë shumë të rëndësishme, veçanërisht në ditët e sotme, ku shoqëria jonë po rënkton çdo ditë e më tepër nga humbja e vlerave morale dhe nga orientimi drejt materializmit.

Allahu xh.sh në suren Al-Imran thotë: **“Vërtet Allahu u dhuroi besimtarëve mirësi të madhe kur Ai çoi tek ata një Profet nga mesi i Tyre, duke ia lexuar vargjet e Tij (Kur’anin), i pastron ata dhe ua mëson atyre Librin dhe urtësinë, edhe pse më parë ata ishin në humbje të qartë.”**

Por, ajo që do veçoj këtu është fakti se si Pejgamberi a.s. arriti përmes mesazhit hyjnor dhe të moralit të lartë të tij, që t'i nxirrte sahabet (shokët) e tij, nga një shoqëri, në të cilën mbizotëronte idhujtaria, në një shoqëri shembullore, ku civilizimin e tyre në histori, arritën ta shkruajnë me shkronja të arta.

Këtë më së miri na e rrëfen vetë Xhafer ibn Ebu Talib, vëllai i madh i Aliut, me përshkrimin e tij, që bëri para Nexhashiut, mbretit të Abisinisë kur e pyeti për fenë e tyre: **“O mbret i nderuar e fisnik..! Ne ishim një popull i padijshëm e injorant. Adhuronim idhujt, hanim coftinat, bënim çdo gjë të keqe, i shkëputnim lidhjet farefisnore, i keqtrajtonim fqinjët dhe i forti keqtrajtonte të dobëtin. Qëndruam kështu, në këtë gjendje, derisa Allahu**

na dërgoi një Pejgamber nga mesi ynë, të cilit ia dimë prejardhjen, drejtësinë, besnikërinë dhe dëlirësinë e tij. Ai na thirri t'i besojmë dhe ta adhurojmë vetëm një Zot, Allahun xh.sh. dhe të hiqnim dorë nga adhurimi i gurëve dhe i idhujve të pashpirt, të cilëve ne dhe të parët tanë u besonim. Na urdhëroi që të flasim të vërtetën, t'i çojmë në vend amanetet, t'i mbajmë lidhjet farefisnore, të sillemi mirë ndaj fqinjëve, të heqim dorë nga vepërimet e ndaluara, të largohemi nga gjakderdhja, të shmangim gjërat e turpshme dhe dëshminë e rremë, të mos përvetësojmë pasurinë e jetimit dhe të mos shpifim për gratë e ndershme...”

Ky përshkrim na tregon se çfarë ndryshimi arriti të bëjë Pejgamberi a.s me mesazhin hyjnor në shoqërinë e Mekkes, ndryshim i cili u konsolidua edhe më tepër me emigrimin e Profetit a.s në Medine dhe me formimin e shoqërisë islame.

Nuk duhet lënë pa përmendur edhe përshkrimin që bëri Ebu Sufjani, megjithëse ishte një nga armiqtë më të egër të Pejgamberit, para se të bëhej musliman. Kur Herakliu e pyeti Ebu sufjanin për profetin Muhamed (a.s): **“Çfarë ju urdhëroi ai të bëni?”**, Ebu Sufjani iu përgjigj: **“Ai na urdhëroi të falim namazin, të japim zekatin, të themi të vërtetën, të jemi të devotshëm dhe të ndershëm dhe të forcojmë lidhjet farefisnore”**. Edhe pse Ebu Sufjani, akoma ishte armik i Pejgamberit dhe luftonte kundër tij, nuk gjeti asnjë fjalë apo ngjarje të keqe e negative, që të fliste për Pejgamberin a.s, sepse morali i bukur i Profetit ishte treguesi më i mirë për të.

Por, si arriti Pejgamberi a.s të transformonte shoqërinë arabe në një mënyrë të tillë? Si ishte komunikimi i tij me shokët e vet? Si i trajtoi ai shokët?

Në jetën e Pejgamberit do gjejmë shembuj të pafund, të cilët tregojnë marrëdhëniet e Pejgamberit me shokët dhe bashkohësit e vet. Këtu dua të theksoj se në besimin në një Zot të vetëm, Pejgamberi a.s ftoi shokët e tij të ngushtë, të cilët i besuan dhe u bënë nxënësit e ndjekësit e tij të parë. Ai ishte jo vetëm i Dërguari i Zotit për ta, por edhe mësuesi i tyre që u mësoi fenë. Me kalimin e kohës, Profeti Muhammed a.s i bëri

ata bashkëudhëtarë dhe përkrahës të tij, në përcimin e mesazhit hyjnor. Ai u konsultonte me ta sa herë që kishte nevojë dhe i bënte pjesë të përhapjes së besimit Islam dhe të vlerave islame, për të cilin ishte dërguar nga Allahu. Prandaj, lidhja e tyre nuk ishte thjesht lidhja e një profeti me pasuesit e vet, por një lidhje respekti, dashurie e miqësie, e cila ia kalonte çdo shoqërie, aq sa sahabet ishin të gatshëm të sakrifikonin edhe jetën e tyre për hir të besimit në Zot dhe të dashurisë që kishin për Profetin a.s. Profeti Muhammed a.s jo vetëm ua ka rrëfyer rrugën e drejtë, por edhe është mbështetur tek ata duke ia dhënë secilit rëndësinë që kishte. Sidomos ata që kishin qëndruar pranë tij në ditët e hershme të Islamit, kishin vlerë unike për të dërguarin e Allahut xh.sh.

Në historinë Islame ka shumë shembuj, të cilët flasin për këtë shoqëri të sinqertë, të shëndoshë e reciproke, mes Pejgamberit a.s dhe sahabeve. Shoqëria e tyre nuk është mjaftuar thjesht në respektin ndaj të Dërguarit të Zotit, por ata e kanë dashur atë më shumë se vetja e tyre. Jo vetëm kaq, por edhe e anasjellta, edhe Pejgamberi a.s i ka dashur shumë sahabet e tij duke ua ka shprehur shpesh dashurinë dhe respektin ndaj tyre si me fjalë ashtu edhe me vepra.

Në ditë, i Dërguari i Allahut, ndërsa po mbante një predikim, papritur ndali dhe pyeti: “A ka mes jush ndonjë që agjëron sot?” Pas një çasti heshteje, Ebu Bekri u përgjigj me zë të ulët duke thënë se ai po agjëronte. I Dërguari i Allahut pyeti përsëri: “A ka ndonjë që ka dhënë sadaka?” Edhe kësaj here mbizotëroi heshtja e ndjekur nga zëri i turpshëm i Ebu Bekrit: “Unë kam dhënë o i Dërguar i Allahut.” Pyetjet vazhduan: “A ka ndonjë që ka falur namaz xhenazeje sot?” Dukej sikur Profeti po bisedonte me një person të vetëm. Ebu Bekri përsëri u përgjigj: “Unë kam falur.” Profeti fisnik vazhdoi: “A ka ushqyer ndonjë nga ju një njeri të uritur sot?” Edhe njëherë Ebu Bekri u përgjigj: “Unë o i Dërguar i Allahut.” Pastaj i Dërguari i Allahut tha: “Kushdo që bën të gjitha këto vepra të mira në një ditë të vetme, do hyjë në Xhennet.” (Transmeton Muslimi) Në këtë mënyrë, i Dërguari i Allahut po u bënte të njohur xhematit se kush ishte shoku i tij i dashur, Ebu Bekri, pasi ai e dinte shumë mirë se Ebu Bekri kurrë nuk do t’i linte pa i bërë këto vepra të mira.

Një rast tjetër është kur vetë Omeri (r.a) tregoi për kërkimin leje nga Profeti (a.s), për të shkuar në umre, thotë: “Kërkova leje nga Profeti a.s për të kryer umren dhe më lejoi duke më thënë: **“Vëllau**

im, mos na harro në lutjet tua!” Ai tha fjalë, të cilat më bënë të lumtur, sikur bota të më ishte dhuruar. (Transmeton Ebu Davudi 1498)

Kjo është një nga arsyet se pse njerëzit rreth Profetit Muhammed (a.s) u transformuan në pak vite dhe arritën të ndërtojnë një civilizim madhështor. Frytet e punës së tyre shihen edhe sot, kur Islami është përhapur kudo në mënyrë të gjithanshme. Prandaj edhe ne duhet të ndjekim të njëjtën rrugë sot.

Shoqëria jonë po vuan çdo ditë e më tepër për një miqësi, e cila ngrihet mbi bazat e sinqeritetit e të mirësisë e jo mbi bazat e interesave materiale apo momentale.

Sot bota anekënd ka nevojë për një shoqëri, e cila është ndërtuar mbi bazat e besimit e të bekimit të Zotit dhe mbi vlerat morale. Një shoqëri e cila të kujton dhe të nxit drejt mirësisë, të lehtëson sado pak vështirësitë e jetës, të përkrah për të përballuar sprovat dhe të gjendet kur ke nevojë, vetëm për hir të Allahut. Kemi nevojë për një shoqëri reale e jo një shoqëri sipërfaqësore e jo të sinqertë 11 1, siç më së shumti është shoqëria e rrjeteve sociale. Kemi nevojë për një shoqëri islame, e cila ngrihet mbi bazat e besimit dhe afrimit të Zotit, Krijuesit i gjithçkaje. Një shoqëri, e cila ka si shembull Pejgamberi a.s dhe përpiket që të përfitojë sa më shumë nga jeta dhe mësimet e tij. Një shoqëri, e cila ka si qëllimin final fitimin e Xhennetit. Sepse Profeti a.s në një hadith thotë **“Nuk do të hyni në Xhennet derisa të besoni, dhe nuk do të besoni derisa të duheni ndërmjet njëri-tjetrit. A doni t’ju udhëzoj për diçka që nëse i përmbaheni do të duheni mes jush? Atëherë jepini selam njëri-tjetrit”**. (Transmeton Muslimi).

Në Xhennet nuk do të hyjmë të vetëm, por bashkë me vëllezërit tanë në besim, të gjithë bashkë. Allahu xh.sh. në suren Zumer, ajeti 73 thotë: **“Ndërsa ata që i janë frikësuar Zotit të tyre, do të çohen grupe-grupe në Xhennet.”**

A mund ta imagjinosh veten tënde duke hyrë në Xhennet, me të njëjtën shoqëri që ke pasur në këtë botë?! A mund të thuash që shoqëria dhe miqësia që ke, është një shoqëri, e cila është bërë shkak që ti të jesh më i mirë, më besimtar, më i devotshëm?

Le të reflektojmë pak për shoqërinë tonë! Le të mundohemi t’i gjejmë dhe t’i mbajmë sa më afër shokët dhe miqtë e mirë! Le të lusim Zotin, të na takojë me njerëzit e mirë! Le të lutemi që Allahu të na udhëzojë fëmijët dhe rininë tonë në rrugën e drejtë dhe t’i shoqërojë me shokë e miq të mirë!

Po kërkoj njeri!

— Dr. Halis Demirxhan —

Kur shohim ngjarjet e krimeve që ditët e sotme po zënë tepër vend nëpër media, përballemi jo me krime të kryera për shkak të dobësisë njerëzore, si mos-përmbajtja në momentet e zemërimit apo mposhtja nga zemërimi i madh, por me krime çnjerëzore që më së shumti mund t'i bëjnë njerëz psikopatë.

Psikopatia është njëra prej anomalive më të rrezikshme të personalitetit. Qendra e empatisë në trurin e njerëzve psikopatë është e prishur. Ata nuk kanë aftësi për të dashur. Ata nuk ndjejnë fajësi dhe nuk pendohen për asgjë që kanë bërë. Ndryshe nga anomali të tjera personale, ata nuk kanë asnjë lloj shqetësimi të brendshëm në lidhje me veten e tyre, domethënë, nuk kanë ndërgjegje.

Kur shohim shkaqet e shtimit të këtyre njerëzve, të cilët përkufizohen kështu në shoqëri, për fat të keq, luksi, mundësitë teknike, programet negative të televizioneve dhe internetit që kanë hyrë në jetë në mënyrë të paekuilibruar, pa rregull, pa edukatë dhe në një formë të padëshiruar, shkaktojnë një zbrazëti të madhe shpirtërore.

Dhuna, vuajtjet dhe derdhja e lotëve që nuk mungojnë në telenovelat që jepen nëpër televizione dhe tipat e njerëzve që shfaqen nëpër programet magazinë apo paparaci, për fat të keq reklamohen si model ideal i njeriut. Ndërsa nëpër reklama që përdoren shumë shpesh, gdhendet baza e shoqërisë duke përdorur pamje me perceptime të rënda seksuale.

Përgjatë gjithë këtyre viteve që autoritetet nuk janë ndërë pothuajse fare apo nën emrin e modernizimit dhe demokratizimit është përhapur një strukturë familjeje më e lirë dhe e keqe.

Disiplina nëpër shkolla ka pësuar rënie drastike dhe edukimi pothuajse ia ka lënë vendin plotësisht mësimi.

Kalimi nga një shoqëri me familje të gjerë në një shoqëri me familje të vogël, që na e ka imponuar jeta e qytetit, nxori në pah individë më të vetmuar.

Ngjarjet e tilla tmerruese anashkalohen vetëm duke i kundërshtuar me fjalë për shkak të zbutjes

dhe ndryshimit të moralit dhe virtyteve shoqërore.

Këtyre u shtohet edhe sistemi i drejtësisë, i cili nuk i parandalon këto lloj ngjarjesh tmerruese dhe vonohet për t'i gjykuar...

Kjo zbrazëti shpirtërore dhe ambient i ftohtë nga përshtirshmëria që u formuan, i bëri njerëzit më interesaxhi dhe i vrau ndjenjat e ndërgjegjes si dhembshurinë dhe mëshirën.

Prandaj, duke u shtuar njerëzit që u kanë vdekur ndjenjat e tilla në shoqëri, u shtuan edhe psikopatët edhe krimet që bëjnë ata.

Ndërsa Allahu e ka krijuar shejtanin dhe nefsin, që i bindet i bindet djallit, për t'i sprovuar robërit e Tij dhe për të shfaqur se kush i bindet ndërgjegjes së vet. Ka një të vërtetë që edhe djalli i mallkuar e di: ai është shumë i pafuqishëm dhe i dobët kundrejt njerëzve të sinqertë dhe të ndërgjegjshëm. Ata asnjëherë nuk ndikohen nga shejtani. Asnjë dredhi e tij nuk mund të influencojë te ata, sepse ndërgjegjja e udhëzon njeriun, i tregon rrugën, e heton, e merr në llogari, e kontrollon, e përgatit për vdekjen para se të vijë vdekja dhe e përgatit për mahsherin para se të vij mahsheri.

Edhe në ajetin fisnik thuhet:

“...Në të vërtetë, djalli nuk ka kurrfarë pushteti mbi ata që besojnë dhe mbështeten tek Zoti i tyre. Pushteti i djallit është vetëm mbi ata, që i binden atij dhe adhurojnë zota të tjerë veç Allahut.” (Nahl, 99-100)

Përfundimisht, në këtë botë të egër, në të cilën interesi po i paraprin ndërgjegjes, duhet të veprojmë siç ka thënë Mevlana:

“Po kërkoj njeri! Edhe nëse do ta kem të vështirë për ta gjetur, përsëri nuk e humbas shpresën. Po kërkoj njerëz të devotshëm për ta shuar sadopak mallëngjimin tim dhe për shkak se ndjej kënaqësi të madhe nga ky kërkim.”

Allahu Teala na e mundësoftë të gjithëve të bëhemi prej robërve të devotshëm dhe prej atyre që qëndrojnë me robërit e Tij të devotshëm! Amin!..

Pema

— Rabia Brodbeck —

Nuk ka asgjë në natyrë që nuk mund të jetë mësim për sytë që shohin. Në këtë kontekst, është interesante që jeta njerëzore, të cilën mund ta përshkruajmë si një luftë, përpjekje dhe udhëtim drejt përsosjes, është e ngjashme me udhëtimin e pemëve që fillojnë nga fara dhe përhapin degët e tyre në qiell dhe shpërndajnë fara të tjera duke dhënë fruta. Çdo farë brenda lëvozhgës së saj mbart potencialin e një peme (bime). Para se të bjerë në tokë, ky potencial mbrohet nga lëvozhga e farës dhe kështu mund ta takojë tokën pa u prishur dhe pa u kalbur. Krahas kësaj, lëvozhga e njëjtë është gjithashtu një pengesë për mbirjen e potencialit të pemës që gjendet në farë. Kur fara që bie në tokë bashkohet me dheun

dhe ujin, ajo mund të shpërthejë në lëvozhgën e saj dhe të mbijë. Kur t'i kushtohet vëmendje farës që mbin dhe e çan lëvozhgën, do të shihet se njëra anë drejtohet drejt thellësisë së tokës, ndërsa ana tjetër drejtohet drejt sipërfaqes së tokës. Këto dy lëvizje janë plotësuese të njëra-tjetrës. Ndërsa rrënjët që hyjnë thellë në tokë janë në kërkim të ujit të jetës, pjesa që më vonë do të bëhet trung vazhdon në udhëtimin e saj në sipërfaqe të tokës drejt diellit. Fara, e cila tashmë është bërë një fidan, ka zbuluar thesarin e pemës së fshehur që kishte brenda. Tani do të lartësohet drejt qiellit, trangu i tij do të trashet, degët e tij do të rriten, gjethet e tij do të bëhen të gjelbra dhe më në fund do të japë fruta. Këto fruta në të njëjtën kohë janë edhe farëra. Farëra që brenda tyre mbartin potencialin e pemës siç është vetë...

Një njeri që mund t'i përmbahet të vërtetës nëpërmjet asaj që dëshmon, mund të ketë gjithashtu frytet e besimit në masën e përkushtimit të tij ndaj këtij dëshmimi. Ashtu si pema, e cila është në lëvizje të vazhdueshme nga rrënjët e saj deri te degët, që e ruan qendrën e saj, edhe njeriu duhet të jetë gjithmonë i lidhur me këtë dëshmim.

Qëllimi është të bëhemi një pemë që jep fruta. Mevlana Xhelaleddin Rumi thotë: «Në pamje, ajo degë është origjina e frutës. Por në të vërtetë degët kanë ardhur në ekzistencë për frutat. Nëse nuk do të kishte prirje dhe shpresë për fruta, a do ta mbillte ndonjëherë kopshtari pemën?» Lufta e pemës nuk është vetëm të kalojë nëpër faza të ndryshme dhe të arrijë qiellin mbi tokë, por edhe të japë fruta që mbartin farërat e pemëve si ajo vetë. Ato (pemët) jetojnë me gjethet dhe frutat e harlisura e të varura nëpër degët e tyre dhe i mbajnë gjallë ata që hanë prej tyre. Ja pra, edhe njeriu i përsosur, i cili e njeh veten e tij duke u ushqyer nga hakikati dhe i cili identifikohet me pemën, «**rrënjët e së cilës janë të forta dhe degët e saj janë në qiell**» (Ibrahim, 24), ua paraqet njerëzve si frutë atë që merr nga Zoti (xh.xh.). Ndërsa kjo frutë mban shijen e së vërtetës, në të njëjtën kohë është edhe një farë. Një farë që e orienton njeriun drejt udhëtimit për t'u bërë njeri i përsosur. Siç është fruta qëllimi i një peme, edhe qëllimi i njeriut është të përpiqet për t'u bërë një genie njerëzor e përsosur. Gajbi Sunullah Efendi e shpreh në mënyrë të përmbledhur e koncize këtë të

vërtetë në vargjet e tij të famshme: «Kjo botë është bërë pemë/ Fruta e saj është bërë Ademi/ Qëllimi është fruta/ Mos mendo se është pema!»

Muzaffer Ozak Efendi e përshkruan udhëtimin e njeriut drejt përsosmërisë me këto fjalë të bukura dhe të mençura përsëri nëpërmjet shembullit të pemës: “Qëllimi nga pema është fruta. Rrënja, trunghi, degët dhe gjethet e pemës janë që fruta të dalë në pah. Qëllimi nga fruta është thelbi i asaj frute. Bishti, lëvorja dhe bërthama e tij kanë për qëllim gjithmonë të zbulojnë dhe ruajnë atë thelb. Çfarë nuk është tjetër përveçse një budalla ai që lë frutat dhe merret me degët dhe gjethet e pemës? Çfarë mund të thuhet për ata që lënë thelbin e frutave dhe preokupohen me kërcellin, bishtin dhe lëvozhgën e tyre?

Pema e Bekuar dhe Pema e Mallkuar (Shexhere-i Mubareke ve Shexhere-i Mel'üne)

Siç mund të ketë prej njerëzve përfaqësues të të keqes dhe të mirës, është interesante të shihet e njëjta situatë edhe te pemët Tuba dhe Zakkum, të cilat janë përshkruar në Kuranin Fisnik.

Siç dihet, kur përshkruhet xheneti shihet se përmenden pemët, kopshtet dhe lumenjtë. Kurse pema që simbolizon parajsën (xhenetin) është pema Tuba. Kur i Dërguari i Allahut (a.s.), u pyet se çfarë është Tuba që përmendet në ajetin fisnik në të cilin thuhet: **“Për ata që besojnë dhe bëjnë vepra të mira, do të ketë Tuba dhe një vendbanim të mrekullueshëm.”** (Ra’d, 29), ai u përgjigj: **“...Ajo është një pemë e madhe në xhenet saqë mund të ecet (nën të) për një njëqind vjet. Rrobat e banorëve të xhenetit bëhen nga sythat e asaj peme.”** (Musned, III, 71.)

Rrënjët e Tubasë janë në Arsh. Ajo është një pemë e përmbysur, degët e së cilës varen nga maja e xhenetit drejt terrenit, në mënyrë që njerëzit e xhenetit t’i këpusin lehtë. Ajo ka degë të panumërta. Nyjat e saj janë të kuqe, gjethet e saj janë xhevahire. Çdo gjethë e saj shfaqet në një mijë mënyra. Frutat e saj janë të ëmbël dhe më të shijshëm se mjalti, të cilët dëshiron t’i hash përsëri. Përmasat e degëve dhe gjetheve të pemës Tuba, trashësia e tringut të saj, madhështia dhe bukuria e saj shkëlqejnë përgjithmonë. Pema Tuba është unike për Umetin e Muhamedit. I Dërguari i Allahut (a.s.) dikujt që i tha: «O i Dërguari i Allahut, lum për atë që të sheh dhe të beson ty!», ia ktheu: **“Lum ai që më sheh dhe beson në mua! Por i lumtur është ai që beson në mua pa më parë -duke përdor fjalën Tuba tri herë-!»** Transmetohet se kur ai personi e pyeti se çfarë ishte Tuba, Pejgamberi ynë i Nderuar (a.s.), i tha: **“...Ajo është një pemë e madhe në xhenet saqë mund të ecet (nën të) për një njëqind vjet. Rrobat e banorëve të xhenetit bëhen nga sythat e asaj peme.”** (Musned, III, 71.)

Pema Zakkum është përshkruar kështu në Kuranin Fisnik: **«A është më e mirë kjo gjendje apo pema e Zakkumit? Ne e kemi bërë atë si mundim për keqbërësit. Njëmend, kjo pemë del nga fundi i Zjarrit flakërues dhe frutat e saj janë si kokat e djajve. Me të vërtetë, ata do ta hanë këtë frutë dhe me të do ta mbushin barkun. Pastaj, ata do të kenë një përzierje me ujë të nxehtë (për të pirë)»** (Saffat, 62-67) Dielli i dy botëve, i Dërguari i Allahut (a.s.), në një hadith fisnik në të cilin përmendet Pema e Zakkumit, shprehet duke iu drejtuar besimtarëve: **«O ju që keni besuar! Kini frikë nga Allahu siç i ka hije Atij dhe vdisni vetëm si myslimanë. Nëse do të binte në tokë një pikë nga Zakkumi, njerëzit e kësaj bote do të zhyteshin në vuajtje. Pa mendoni për gjendjen e atyre që nuk kanë ushqim tjetër përveç saj!»** (Musned, I, 301, 338; Ibn Maxhe, «Zuhd», 38.)

Tashmë kuptohet qartë domosdoshmëria për të medituar mbi Tubanë dhe Zakkumin dhe për vendin e tyre që kanë në udhëtimin e njeriut. Siç dihet, ata që nuk marrin mësim janë të predispozuar të bëhen mësim për të tjerët. Farërat e dashurisë që i mbjellim në dheun e veprave tona do të na takojnë me pemën Tuba, e cila na pret në xhenet, kurse farërat djallëzore do të na takojnë me pemën e Zakkumit, e cila rritet në mes të zjarrit flakërues të xhehenemit. Kur njeriu, i cili mund të bëhet edhe prej banorëve të xhenetit, edhe prej banorëve të xhehenemit, t’ia kthejë kurrizin Allahut (xh.xh.), do të ndëshkohet me pemën e Zakkumit, e cila është në fund të xhehenemit. Kur ta përkujtojë Allahun Teala dhe të jetojë me këtë dashuri, do të shpërblehet me hijen e pemës Tuba në xhenet.

Pemët dhe fjalët

Përsëri në Kuranin Fisnik fjala e bukur dhe fjala e shëmtuar shpjegohen përmes simbolit të pemës: **«Vallë, a nuk e sheh se si Allahu e përqs fjalën e mirë me pemën e mirë, e cila rrënjën e ka të fortë në tokë, kurse degët nga qielli? Me lejen e Zotit të saj (pema) jep fruta në çdo kohë. Allahu u tregon shembuj njerëzve, që t’ua vënë veshin. (Kurse) fjala e keqe është si pema e keqe me rrënjë të shkullura, e paqëndrueshme për ekzistencë.»** (Ibrahim, 24-26)

I Dërguari i Allahut, (a.s.), ka thënë për të njëjtën temë: «Shembulli i një fjale të këndshme është si një pemë e bukur me rrënjë të forta dhe degët në qiell. Ajo pemë gjithmonë i jep frutat e saj me lejen e Zotit. Ja pra, ajo është pema e hurmës. Kurse një fjalë e keqe është si një pemë e keqe e shkullur nga toka me gjithë rrënjë dhe që nuk ka dot stabilitet. Ja pra, kjo pemë (bimë) është Hanzalaja (Shalqiri i Ebu Xhehilit).»

Marrja në llogari

— M. Sami Ramazanollu —

Nga Aishja -(r.a.)a, transmetohet se i Dërguari i Allahut (a.s.), ka thënë:

“Kushdo që merret në llogari është dënuar.” Aishja thotë:

Unë e pyeta: A nuk thotë Allahu: **“Ai do të merret në llogari me një llogari të lehtë...”** (Inshikak, 8), Pejgamberi mu përgjigj:

“Kjo për të cilën po flet është paraqitja, përndryshe kushdo që do të merret në llogari në një mënyrë të detajuar do të shkatërrohet.”

Në ajetin fisnik thuhet: “...Ja pra, kështu do të merret në llogari me një llogaritje të lehtë.” Qëllimi nga fjala shfaqje është paraqitja e njerëzve para peshores, në mënyrë që t’u peshohen veprat, apo është shfaqja e veprave ndaj poseduesve të tyre. Llogaria në ditën e shfaqjes do të kalojë shumë lehtë për fatlumët që quhen as’habu’l-jemin. Kjo është e vërtetuar me tekst hyjnor. Ditën kur as’habu’l-jemini do të merren në llogari, do të përgëzohen me falje dhe do të marrim mirësi të mëdha pavarësisht disa mangësive të vogla që mund të kenë në veprat e tyre kur t’u shfaqen. Kurse llogaria që nuk ka përgëzime, do të jetë e rëndë. Ndërsa shumë vepra të cilat pandehen se janë sevape do të bëhen shkak për debate ngaqë nuk janë pranuar. Edhe nëse arrihet mirësia për të shpëtuar, këto debate janë ndëshkim.

MËSHIRA

Kur Allahu i Madhëruar e krijoi mëshirën e Tij në fillim, e krijoi atë në njëqind pjesë. Nëntëdhjetë e nëntë pjesë të kësaj mëshire i mbajti për Vete. Ai ua dërgoi dhe dhuroi vetëm njërën prej asaj mëshire të gjitha krijesave të tjera. Nëse një jobesimtar do ta dinte shkallën e gjerë të mëshirës së Allahut të Madhëruar, nuk do ta shkëpuste shpresën nga xheneti. Dhe, nëse një besimtar do të dinte ndëshkimin e Allahut Teala, nuk do të ishte i sigurt nga xhehenemi (ferri) dhe ndëshkimi.

Kjo do të thotë se besimtarët duhet të jenë gjithmonë në gjendjen bejne’l-haufi ve’r-rexha (ndërmjet frikës dhe shpresës), e cila është një gjendje si dy krahë (me të cilët mund të fluturojë).

“Kur Allahu i Madhëruar i krijoi njerëzit, urdhëroi që

lapsi të shkruante në Leuhin Mahfudh, e cila për Atë është më e lartë se Arshi: “Mëshira ime mbizotëron mbi hakmarrjen time.”

Kur Allahu i Madhërisëm i krijoi krijesat dhe përcaktoi fatin e tyre, vendosi letrën e mëposhtme, e cila ishte një besëlidhje me hyjninë e Tij, në Arshin e Tij. Aty shkruhej: “Mëshira ime është mbi zemërimin tim.”

NJË LUTJE QË BESIMTARI DUHET TA BËJË GJITHMONË

“O Zot! i botëve! Sigurisht se kur krijove krijesat, nuk kishe asnjë nevojë për to. Krijimi që u ke bërë atyre është një nder për to. Pastaj i ndave krijesat e Tua në dy pjesë, njëra pjesë për paraajsën (xhenetin) dhe pjesa tjetër për ferrin (xhehenemin). O Allah! Mos më bëj prej banorëve të xhehenemit, por prej atyre të xhenetit!

O Zot! Para se t’i krijove njerëzit, u dhe atyre drejtime të ndryshme dhe i ndave në fraksione të ndryshme. Disa i bërë të mjerë, disa të tjerë i bërë fatlumë. Disave u dhe rrugën e drejtë, kurse disa të tjerëve u dhe hutimin. Më bëj mua të lumtur me bindjen ndaj Teje. Mos më bëj prej atyre që rebelohen kundër Teje dhe bëhen prej të mjerëve!

O Zot! Askush nuk mund të kërkojë asgjë përderisa të mos duash Ti. Ma mundëso që të kërkoj gjëra të cilat do të më afrojnë me Ty. O Allah! Ti i ke caktuar të gjitha veprimet e robërve të Tu. Asgjë nuk mund të lëvizë (veprojë) pa lejen Tënde. Bëj që të gjitha veprimet e mia të jenë në përputhje me devotshmërinë ndaj Teje.

O Zot! Ti e ke krijuar edhe të mirën, edhe të keqen. Disa prej robërve të Tu i ke bërë t’i shërbejnë të mirës dhe disa të tjerë prej robërve të Tu i ke bërë t’i shërbejnë të keqes. Më bëj mua prej atyre që i shërbejnë të mirës.

O Zot! Ti ke krijuar edhe paraajsën, edhe ferrin, dhe ke dashur që në secilin prej tyre të ketë njerëz dhe banorë të ndryshëm. Më bëj mua prej banorëve të xhenetit!

(Mahmud Sami Ramazanogllu, Musahabe-4, fq, 76.)

Rruga jonë është rruga e Kuranit

— Sadik Dana —

Pa dyshim, nderimi i fjalës (Kuranit) është madhërimi i Allahut Teala. Njeriu nuk mund ta kuptojë madhësinë dhe lartësinë e folësit, domethënë Allahut, pa menduar për atributet, veprat dhe madhësinë e Tij. Nëse ai mendon për tokën, qiellin, Arshin dhe Kursin, qeniet njerëzore dhe xhindët që gjenden ndërmjet këtyre, të gjitha gjallesat, bimët dhe gjërat e tjera dhe beson se Allahu është Ai që i ka krijuar dhe u siguron ushqimin e tyre, atëherë ai do të besojë se Zoti (xh. xh.) është më i madhi. Pasi ta dijë se vetëm Ai mund të thotë: «Këta do të shkojnë në parajsë, dhe këta do të shkojnë në ferr», do ta kuptojë madhësinë dhe epërsinë e Tij. Ja pra, duke menduar për këto, ai e kupton madhësinë e mutakallimit, folësit, domethënë Allahut, xhel-le ve Ala, dhe kështu shfaq respektin dhe nderimin më të madh ndaj fjalës së Tij.

Allahu i Lartësuar thotë në Kuranin Fisnik:

«Thuaj: “Sikur deti të ishte bojë për të shkruar fjalët e Zotit tim, sigurisht që ai do të shterej, para se të soseshin fjalët e Zotit tim, edhe sikur Ne të sillnim si ndihmë edhe një det tjetër si ai.” (Kehf, 109)

Në një ajet tjetër fisnik thotë:

«Ky Kuran është tregues i qartë, udhërrëfyes dhe mëshirë për njerëzit që kanë besim të patundur.» (Xhathije, 20)

Kurani duhet të lexohet ngadalë dhe me meditim (tertil). Tertili rekomandohet nga dijetarët e Kuranit, sepse qëllimi i leximit të Kuranit është meditimi. Kjo është e mundur vetëm me lexim të ngadaltë. Për këtë arsye, Ummu Seleme, (r.a.)a, e lexonte Kuranin shkronjë -shkronjë, ngadalë dhe fjalë-fjalë, siç e lexonte i Dërguari i Allahut (a.s.).

Ibn Abbasi, (r.a.), ka thënë:

«Për mua është më produktive ta lexoj ngadalë dhe duke meditar një sure të tillë si Bekareja apo Al Imrani nga Kurani, sesa ta bëj hatme Kuranin duke e lexuar shpejt.»

Përsëri ka thënë:

«Për mua është më e pranueshme të lexoj suret «idha zulzilet» dhe «Karia» ngadalë dhe duke menduar për

kuptimin e tyre, sesa të lexoj suret «Bekare dhe Al Imran» pa u menduar dhe shpejt.»

Muxhahidin e kanë pyetur: «Megjithëse kohëzgjatja e qëndrimit në këmbë për dy persona që u falën veç e veç ishte e njëjtë, njëri prej tyre e bëri hatme Kuranin nga fillimi në fund, kurse tjetri mundi të këndonte vetëm Bekarenë. Cili prej tyre do të shpërblehet? »

Muxhahidi u përgjigj:

«Shpërblimi i të dyve është i njëjtë.» Tertili, domethënë leximi i ngadaltë dhe me qartësi është mustehab edhe nëse ai e kupton kuptimin e Kuranit, edhe nëse jo. Ata që nuk dinë arabisht duhet ta lexojnë ngadalë, sepse duke lexuar ngadalë tregohet respekt ndaj Kuranit dhe kështu Kurani ndikon te lexuesi.

Atyre që lexojnë Kuran u takon të bëjnë këtë: Ta mbajnë gojën të pastër nga fjalët e këqija dhe fjalët e kota dhe të hanë vetëm hallall. Të mos bëjnë israf, por vetëm të ngopen. Nëse bëjnë israf dhe rrëshqasin drejt haramit, atëherë do të thotë se nuk e kanë mbajtur edukatën kundrejt Poseduesit të fjalës së lartë që lexojnë.

Veçanërisht ai që lexon Kuran duhet t'i parfumojë rrobat e tij. Po kështu, edhe trupin e tij... Këtë e ka pas bërë edhe Resulullahu, (a.s.). Madje këtë e bënte deri në atë masë sa që kur i Dërguari i Allahut, paqja dhe mëshira e Allahut qofshin mbi të, e prekte diçka ose ulej mbi diçka, aroma e tij ndjehej aty për një kohë të gjatë. Ai që lexon Kuran është duke kryer detyrën më të mirë. Prandaj është e nevojshme të jeni të kujdesshëm gjatë kryerjes së kësaj detyre. Siç pasohet Pejgamberi, (a.s.), në lexim, duhet të pasohet edhe në edukatë e sjellje.

Ai shtonte:

- Rruga jonë nuk është rruga e mjerimit dhe vobekësisë.

Ajo është rruga e vërtetë. Rruga jonë është rruga e drejtësisë dhe aprovimit. Rruga jonë është e tillë që, në të ndjenjat e ligësisë gjithmonë janë të vdekura. Nëse shihen disa vështirësi, ndjenja e durimit duhet të vijë nga thelbi i njeriut edhe kundrejt tyre.

Çfarë qenieje është djalli dhe si e mashtron njeriun?

— Abdurrahim Somunxhu —

Iblis është emri i djallit që ishte në xhenet. Pasi u dëbua nga xheneti, djalli mori emrin e vet. Xhindët dhe djajtë janë krijesa që nuk perceptohen nga organet tona të shqisave. Xhindët dhe djajtë, zotërojnë vetëdije dhe vullnet. Këta janë të obliguar të respektojnë urdhëresat dhe ndalesat e fesë islame.

Djalli është prej xhindëve të egër dhe të devijuar. Në Suren Kehf, ajeti 50 thuhet se djajtë janë prej kategorisë së xhindëve. Djalli është një qenie që e shtyn njeriun në rrugë të gabuar, që e cyt zemrën e tij nga jashtë dhe i pëshpërit fshehtas. (*Surja Nas*, 5)

Në Suren Bekare, ajeti 34 përmendet njoftimi i Allahut ndërkohë që iblisi (*djalli*) jetonte me engjëjt në xhennet: “...*Kur u thamë engjëjve (dhe xhindëve): ‘Përluni në sexhde para Ademit’, ata u përlën, përveç Iblisit (djallit), i cili nuk deshë, u tregua mendjemadh dhe u bë mosbesimtar.*”

Fakti se përse djalli nuk i bëri sexhde Ademit shpjegohet kështu në Suren A’raf, ajeti 12: “*Allahu tha: ‘Çfarë të pengoi ty të mos përuleshe, kur të urdhërova?’ Ai (iblisi) u përgjigj: ‘Unë jam më i mirë se ai. Mua më krijove nga zjarri,*

kurse atë e krijove nga balta’. (Tha se zjarri ka pozitë më të lartë se balta dhe kundërshtoi duke mos iu bindur urdhrit të bënte sexhde (t’i përkulej) Ademit).”

Edhe xhindët, si djalli dhe njerëzit, hanë, pinë, lindin, martohen, bëjnë fëmijë dhe vdesin. Profeti ynë i nderuar, (a.s.), i shikonte e i njihte xhindët. Ai ishte profet edhe i tyre. Ai gjykonte për zgjidhjen e problemeve midis xhindëve.

Sulejmani, (a.s.), ndërtoi Mesxhid-i Aksanë, duke vënë në punë edhe xhindët. Xhindët nuk e dinë të fshehtën. Në Suren Se’be ajeti 14 bëhet e ditur se xhindët nuk e dinë të fshehtën.

Krijimi i xhindëve daton para krijimit të njerëzve.

Njerëzit, të cilët i mashtroni për herë të parë djalli dhe u përpoq t’i nxirrte nga rruga e drejtë duke u betuar rrejshëm, ishin prindërit tanë Ademi, (a.s.), dhe Havaja. Ademi, (a.s.), bashkë me nënën tonë, Hava, jetonin në xhenet. Teksa hëngrën nga pema që ua kishte ndaluar Allahu, djalli i këshilloi dhe i garantoi ata duke u betuar rrejshëm se nuk do t’i dëmtonte asgjë, nuk do të dilnin nga xheneti dhe do të qëndronin përjetësisht në

të. Në Suren A'raf, ajetet 19-22 përmenden:
“Dhe iu betua atyre (duke thënë): ‘Vërtet, Unë jam për ju këshillues i sinqertë!’”

Djajtë i zbukurojnë gjërat e gabuara për të devijuar njerëzit nga rruga e drejtë. (Surja Ankebut, 38) Djalli është përpjekur ta nxjerrë nga rruga babain tonë, Ademin, (a.s.), i cili është njeriu dhe profeti i parë dhe ta nxjerrë bashkë me bashkëshorten e tij prej xhenetit. Vallë, a nuk mund të na devijojë nga rruga e drejtë djalli, si (nipër) pasardhës të babait tonë Ademit?

Në Suren A'raf, ajeti 17 thuhet se djalli do t'i largojë njerëzit nga rruga e drejtë: **“ (ai kundërshtoi Allahun duke thënë: ...) e pastaj, do t'u qasem atyre nga përpara dhe nga mbrapa, nga e djathta dhe nga e majta, e kështu Ti do të vëresh se shumica prej tyre nuk të janë mirënjohës!”**

Çfarë dëshirojnë të bëjnë djajtë për t'i devijuar njerëzit në rrugë të keqe? Për këtë, në Suren Maide, ajeti 91 thuhet: **“Vërtet, djalli me pije alkoolike (që të dehin) dhe me bixhoz kërkon të fusë midis jush armiqësi e urrejtje dhe t'ju shmangë nga të kujtuarit e Allahut dhe kryerja e namazit. Prandaj, a po hiqni dorë (nga këto)?”**

Gjithashtu, në Suren Bekare, ajeti 268 bëhet e ditur se djalli i urdhëron njerëzit në varfëri dhe ligësi. Megjithatë, siç është djalli prej xhindëve që kanë devijuar, ashtu është edhe prej njerëzve. Për këtë, në Suren Nas, ajetet 4, 5, 6, thuhet: **“(Kërkoj mbështetje te Zoti i njerëzve)... nga sherri i djallit cytës (që u cyt njerëzve gjëra të këqija) që fshihet (pasi cyt) e që hedh dyshime në gjokset e njerëzve, (qoftë ai djall) prej xhindëve apo njerëzve!”** Në këtë sure bëhet e ditur se ka edhe djaj prej njerëzve përveç djallit prej xhindëve.

Cila është detyra që na bie? Është ta njohim djallin si armik dhe të mos shkojmë pas gjurmëve të tij. Prej nesh kërkohet mbështetje te Allahu për t'u mbrojtur nga sherri dhe cytjet e këtij djalli. Në suren Mu'mininun, ajeti 97 thuhet: **“Dhe thuaj: ‘O Zoti im, kërkoj të më mbrosh nga nxitjet (shigjetat helmuese që i hedhin në zemër) e djajve ...”** Mënyra për t'u mbrojtur nga djalli, është të mbizotërosh mendjen dhe të mbrohesh nga sherri i djallit, duke lexuar: **“Eudhu bil-lahi mine'sh-shejtani'rr-raxhim!”**, që është arma shpirtërore e besimtarit.

Si përfundim, kur të hyjë në xhenet i zgjedhuri për në xhenet dhe në xhehenem i zgjedhuri për në xhehenem; kur të mbli-dhen rreth djallit pasuesit e tij dhe t'i thonë se na mashtrove dhe u bëre shkak që ne të hyjmë në xhehenem, përgjigjen që jep djalli e mësojmë nga Surja Ibrahim, ajeti 22: **“Dhe, kur të marrë fund puna, djalli do t'u thotë (atyre): ‘Vërtet, Allahu ju bëri një premtim të vërtetë. Edhe unë ju premtova, por ju mashtrova (devijova nga fjala ime). Unë nuk kam pasur kurrfarë (force) pushteti mbi ju. Unë thjesht ju thirra (të mohonit dhe kundërshtonit) e ju m'u përgjigjet. Prandaj, mos më qortoni mua, por qortoni veten! Unë nuk jam shpëtimtari juaj e as ju nuk jeni shpëtimtarët e mi! ...”**

Profeti ynë i nderuar, (a.s.), ka thënë: **“Çdo njeri ka një djall.”** Myslimani duhet të kërkojë gjithnjë mbrojtje prej Allahut. Nga Profeti ynë i nderuar këshillohet leximi i Ajetu'l-Kursij dhe i sureve Felek e Nas kundër ndikimit negativ të xhindit dhe djallit. (Buhari, “Vekale-Kujdestaria”, 10; Tirmidhi “Tib-Mjekësia”, 16)

Allahu na mbroftë nga e keqja e djajve prej njerëzve dhe xhindëve!

Administrimi i pasurisë së jetimëve, pasurive publike dhe vakëfeve

— Prof. dr. Hamdi Dëndyren —

Allahu i Lartësuar në Kuranin Fisnik thotë:

***“Mos iu qasni pasurisë së jetimit, përveçse për ta rregulluar, derisa të mbërrijë pjekuri-
në! Kryejeni drejt matjen dhe peshimin; Ne
nuk ngarkojmë askënd përtej mundësisë së
tij! Kur të flisni, thoni të vërtetën, qoftë edhe
për të afërmit tuaj! Plotësojani besën e dhënë
Allahut! Këto ju porosit Ai që të mos harroni.”***
(En’am, 152)

Në ajetin e mësipërm përmenden bazat e administrimit të pasurisë së jetimit, i cili është i paaftë për ta administruar vetë pasurinë e tij. Fëmija që humb të dy prindërit apo vetëm babain në moshë të vogël, quhet jetim. Pasuria që i ngel jetimit nga trashëgimia nuk i dorëzohet atij menjëherë kur të arrijë moshën e pjekurisë, por pritet derisa të arrijë një aftësi për ta administruar vetë pasurinë, pa e mashtruar dhe duke i dhënë përvojë. Kjo kohë, e cila quhet moshë e pjekurisë ndryshon sipas shkallës së kulturës së vendeve. Praktikimi i kësaj çështje

tje fillon ndërmjet moshave 18-21 vjeç. Në shtetin Osman përgjithësisht moshë 19-20 vjeç pranohej si moshë e pjekurisë. Në kushtetutën e sotme të shtetit turk, një burrë apo grua që mbush tetëmbëdhjetë vjeç konsiderohet i/e pjekur dhe ka çdo lloj të drejte juridike.

Ja pra, sipas ajetit, pasuria e jetimit duhet të administrohet në mënyrën më të mirë, derisa të arrijë moshën e pjekurisë. Mënyra më e bukur dhe racionale e administrimit është metoda e administrimit të një tregtari largpamës që e shton atë pasuri dhe e mbron nga dëmtimi.

Nisur nga kjo që thamë më lart, kur kujdestari i jetimit ta administrojë pasurinë e atij jetimi që ka nën kujdestari është i obliguar t’i përmbahet parimit “administrimi ahsen /më i mirë”. Kur kujdestari ta shesë apo ta japë me qira këtë pasuri të jetimit, duhet të marrë parasysh edhe çmimet reale të tregut. Në lidhje me këtë çështje janë vënë disa parime dhe baza mbrojtëse. Prandaj, nëse pasuria e jetimit shi-

tet me një çmim të ulët apo jepet me një qira të ulët, marrëveshjet e bëra konsiderohen të pavlefshme. Edhe për vendin që do të blihet apo merret me qira në emër të jetimit, është i vlefshëm i njëjti parim. Nëse është e qartë se pasuria e jetimit nuk mund të administrohet duke korrur fitim dhe se vazhdimisht mund të dëmtohet, atëherë ndalohet administrimi i saj dhe merret nën mbrojtje duke e investuar në gjërat më të dobishme për jetimin siç është floriri apo pasuria e patundshme. Pastaj, kur jetimi të arrijë moshën e pjekurisë, i dorëzohet e gjithë pasuria e tij. (Shik. Ali Hajdar, Duraru'l-Hukkam, I, 588-589; Mexhelle, neni 165.) Pasuria që nuk mund ta administrojnë poseduesit e saj të vërtetë dhe pasuritë publike kanë të njëjtën dispozitë me "pasurinë e jetimit".

Masat e parapara për pasurinë e jetimit janë të vlefshme edhe për vakëfet që administrohen me anë të përfaqësimit dhe për pasuritë publike. Shkurtimisht, këto tri lloje që u përmendën, pra, pasuria e jetimit, vakëfi dhe pasuria publike duhet të shiten apo të jepen me qira sipas çmimeve të tregut. Nëse çmimi i shitjes apo i dhënies me qira është më i ulët se çmimi i tregut, atëherë marrëveshja automatikisht është e pavlefshme. Në këtë situatë kërkohet plotësimi i çmimit nga blerësi apo qiramarrësi ose i kërkohet që të boshatisë vendin. Pasuritë e patundshme, si dyqanet, banesat apo të tjera të ngjashme me këto që u përkasin jetimëve, vakëfeve apo publikut, marrëveshjen e qirasë e kanë njëvjeçare, përderisa nuk ka ndonjë gjendje që e imponon ndryshimin e këtij rregulli. Ndërsa pasuritë e patundshme, si tokat mund të jepen me qira me një marrëveshje më së shumti trevjeçare. Këto kufizime janë të nevojshme, në mënyrë që të mbrohen vakëfet dhe pasuritë e ngjashme me to dhe të sigurohen të ardhura në përputhje me qëllimin e tyre. Te Hanefitë ky është mendimi bazë i fetvasë. Por, nëse ka nevojë urgjente për

para në mënyrë që të riparohet vakëfi, kohëzgjatja e qirasë mund të zgjatet duke u marrë menjëherë pagesa. (Për informacion më të gjerë shik. Hamdi Dëndyren, Günümüz Vakıf Meseleleri, Stamboll 1998; Delilleriyle Ticaret ve iktisat ilmihali, Stamboll 1993, fq. 276-279.)

Edhe shitja apo dhënia me qira e pasurive të patundshme të vakëfeve apo institucioneve dhe organizatave shtetërore, si të bashkive, fondeve të pensionistëve, institucioneve të sigurimeve sociale etj., nga aspekti islam kanë të njëjtat dispozita. Por vendet e punës, hotelet, centralet, barazhet, dhe të tjera të ngjashme me këto, që u përkasin këtyre institucioneve apo organizatave shtetërore, vihet re se u janë shitur apo dhënë me qira personave privatë si pasuri e tyre apo me një çmim shumë më të ulët se çmimi i tregut. Veçanërisht, kjo vihet re te pasuritë e patundshme të vakëfeve. Marrëveshje të tilla që bëhen pa marrë parasysh përfitimin e publikut, ngaqë janë pasuri që i përkasin publikut, është e qartë se nga aspekti i jetës së përtejme mbartin një rrezik shumë të madh. Nëse shteti i shet apo i jep me qira pasuritë e patundshme publike për të cilat ka marrë të drejtën e administrimit dhe, nëse e praktikon parimin e dhënies me qira apo shitjes me çmimin e tregut, pa dyshim se problemet sociale si arsimit, shëndetësia, varfëria, papunësia, pensionet etj., do të zgjidheshin shumë më lehtë dhe pa iu bërë barrë shtetit. (Veçanërisht shik. Irsa, 34; Nisa, 36.)

Ata që i kanë këto pasuri të patundshme në dorë apo nën administrim, duhet t'i pranojnë si amanet dhe duhet të jenë të përpiktë në dhënien e hakut atyre që e posedojnë atë të drejtë, sepse në takimin e madh dhe në llogarinë e përpiktë që do të bëhet në Ditën e Gjykimit, peshorja e veprave do t'i peshojë këto. Në këtë mënyrë, të drejtat që nuk u janë dhënë poseduesve të tyre në këtë botë, do t'u jepen atje.

Sufjan bin Abdullah eth-Thekafi (r.a.), transmeton se Profeti (a.s.), ka thënë:

“Thuaj, besoj në Allahun, pastaj bëhu i drejtë!”

(Muslim, Iman, 62.)

SEKRETI I TË JETUARIT SI MYSLIMAN

Profeti (a.s.), ishte dërguar si mësues. Nga njëra anë shpallte urdhrat që merrte prej Zotit dhe nga ana tjetër bëhej shembull për njerëzit me jetën e vet, duke u përpjekur t’u mësonte atyre Islamin në mënyrën më të bukur me fjalët, veprat, lëvizjet dhe gjendjet e tij. Ndërsa sahabët fisnikë, të cilët dëgjonin me kujdes dhe ruanin çdo gjë që dilte prej gojës së tij, garonin me njëri-tjetrin për të vepruar ato që dëgjonin dhe nuk ngurronin ta pyesnin Profetin (a.s.), për çdo gjë që u vinte në mendje.

Pyetjet që bënin sahabët, reflektonin ndjenjat e të gjithë myslimanëve. Ndërsa përgjigjet që u jepeshin këtyre pyetjeve, u bënë kandila profetike që ndriçuan rrugën e umetit përgjatë gjithë brezave.

Një nga këto përgjigje, ishte edhe ajo që iu dha kërkesës së Sufjan bin Abdullah eth-Thekafiut (r.a.), i cili tha: “O i Dërguar i Allahut! Më thuaj diçka në lidhje me Islamin, që të mos kem nevojë të pyes dikë tjetër përveç teje!": “Thuaj, besoj në Allahun, pastaj bëhu i drejtë!” (Muslim, Iman, 62.)

Ky aforizëm, që është edhe një prej haditheve të Profetit tonë (a.s.), të cilët shprehin shumë kuptime me pak fjalë, u ofron besimtarëve një parim themelor në lidhje me jetimin e fesë Islame. Pra, të besosh dhe të ecësh në rrugë të drejtë. E shprehur ndryshe, të besosh Allahun si një Zot të vetëm dhe të bësh një jetë në rrugë të drejtë në bazë të këtij besimi.

“Të bëhesh i drejtë”, ose “të jesh në rrugë të drejtë”, do të thotë të veprosh drejt dhe në mënyrë

të rregullt sipas parimeve Islame, duke bërë gjithçka në mënyrën më të mirë të mundshme dhe të ndjekësh një rrugë të drejtë, larg çdo devijimi dhe shtrembërimi.

Urdhri “Bëhu i drejtë!”, pikësëpari shpreh faktin se personi i cili thotë, “Besoj Allahun”, duhet të jetë plotësisht i vendosur dhe i qëndrueshëm në besimin monoteist. Njeriu që ndodhet në rrugë të drejtë në besimin e tij, ashtu siç është i vetëdijshëm kur është në gjendje të dobët dhe thotë, “Zoti im është i madh!”, ashtu është i aftë të deklarojë se “Nuk ka më të madh se Allahu!”, kur ai është i fuqishëm sa mund të sundojë edhe botën. Ai është i aftë të falënderojë dhe t’i drejtohet vazhdimisht Zotit të vet, si Sulejmani (a.s.), sundimi madhështor i të cilit është legjendar, duke i konsideruar këto mirësi si shkak i përkujtimimit të Allahut. (shih. Sad, 30-32.) Ai falënderon gjithmonë, jo vetëm kur zotëron mirësi, por edhe kur privohet prej tyre, me vetëdijen se “Allahu është Ai që jep dhe që merr”. Për rrjedhojë, të jesh në rrugë të drejtë në besim, kërkon që njeriu ta ruajë të gjallë besimin e tij në çdo situatë të kësaj jete ku ai i nënshtrohet lloj-lloj sprove si frika, uria, humbja e pasurisë dhe e jetës. (shih. Bekare, 155.)

Hapi tjetër për të qenë në rrugë të drejtë, është të bësh një jetë të drejtë në bazë të besimit. Kur besimi që zë rrënjë në zemrën e njeriut mbizotëron të gjitha organet e tij, ai njeri arrin rrugën e drejtë. Për shembull, nëse gjuha e tij është e drejtë, ai bën

një jetë larg gënjeshtërisë, hipokrizisë, mashtrimit dhe shpifjes. Ai e mban fjalën e dhënë, i ruan amanetet si sytë e ballit dhe bëhet shembull i “sigurisë” ashtu siç i ka hije një besimtar. Kur dora e tij bëhet e drejtë, ai nuk e zgjat dorën në haram. Kur këmba e tij bëhet e drejtë, ai nuk hedh asnjë hap drejt haramit. Kur syri i tij bëhet i drejtë, ai nuk ia hedh sytë haramit. Njeriu që është i drejtë në të gjithë mënyrën e jetesës, edhe në marrëdhëniet e tij me njerëzit e tjerë mbizotëron drejtësia dhe sinqeriteti. Për rrjedhojë, në jetën e tij nuk i mbetet vend elementeve që cenojnë sinqeritetin, si thashethemet, mendimi i keq, hetimi i jetës private të të tjerëve, etj.

Njeriu që është në rrugë të drejtë në fe, zbaton në mënyrë të drejtë çdo urdhër të Allahut të Madhëruar, ashtu siç është urdhëruar, me maturi dhe pa anuar në ekstremite. Ai e fal namazin dhe e jep zekatin në mënyrë të drejtë dhe në të gjitha veprimet ka si parim sinqeritetin. Për rrjedhojë, në çdo çast të jetës së tij, ai shfaq një qëndrim besnik ndaj fjalës “besoj Allahun”.

E vërteta që shprehu Profeti (a.s.), me pak fjalë, duke thënë: “Thuaj, besoj në Allahun, pastaj bëhu i drejtë!”, në fakt e ngarkon besimtarin me një përgjegjësi të madhe, sepse, “të jesh në rrugë të drejtë”, do të thotë të marrësh parasysh një jetë në përputhje të plotë me gjykimet e Islamit, duke vepruar me bindje dhe në mënyrë të ekuilibruar.

Të jesh në rrugë të drejtë, e bën të detyrueshme të mos largohesh kurrë nga e drejta edhe nëse është kundër teje, të mos largohesh prej drejtësisë për hir të interesave personale dhe t’i japësh të drejtën çdo njeriu që e meriton atë edhe nëse nuk e do me zemër. Gjithashtu, bën të domosdoshme të mos shpërdorosh në kamje ashtu siç nuk shpërdoron në skamje, të interesohesh për atë që nuk të vjen,

po aq sa interesohesh për atë që të vjen, të ndash kafshatën në kohë varfërie, ashtu siç dhuron edhe në kohë pasurie, të kryesh adhurimet vazhdimisht, qofshin edhe pak, pra shkurtimisht, të mund të ecësh drejt pa u penguar në rrugën e jetës plot ulje dhe ngritje. Dhe kjo, nuk është aspak e lehtë për njeriun i cili është i detyruar të luftojë me nxitjet e egos dhe të shejtanit të mallkuar.

Për shkak se ecja në rrugë të drejtë është shumë e vështirë, urdhri i Allahut **“qëndro i patundur në udhën e drejtë, ashtu siç je i urdhëruar!”**¹, zë vend ndër ajetet e Kuranit për të cilat Profeti (a.s.), ka thënë: “Më ka plakur!”. (shih. Tirmidhi, Tefsiru’l-Kuran, 56; Bejhaki, Shuabu > l-iman, IV, 82.) Mirëpo, e rëndësishme është të përpiqesh në këtë rrugë dhe të bësh kujdes të mos largohesh prej saj.

Rruga e drejtë që ka treguar Profeti (a.s.), si rruga për të jetuar si mysliman, është një mënyrë jetese të cilën Allahu i Madhëruar e pret prej nesh. Zoti i ka lavdëruar ata që qëndrojnë të patundur në rrugë të drejtë dhe ka njoftuar se nuk do të përjetojnë frikë dhe hidhërim², duke u dhënë këtë sihariq:

“Me të vërtetë, atyre që thonë: “Zoti ynë është Allahu”, e pastaj vazhdojnë të vendosur në rrugën e drejtë, do t’u zbresin engjëjt (para vdekjes) e do t’u thonë: “Mos u frikësoni dhe mos u pikëlloni! Dhe gëzojuni Xhenetit që ju është premtuar.” (Fussilet, 30)

Atëherë, ne që lexojmë në çdo namaz të paktën dyzetë herë në ditë në suren Fatiha ajetin **“Udhëzona në rrugë të drejtë!”**, duke kërkuar prej Zotit tonë rrugën e drejtë, duhet të përpiqemi shumë për këtë rrugë dhe, gjatë gjithë jetës duhet t’i qëndrojmë besnik fjalës “besova”.

1. - shih. Hud, 112.

2. - shih. Ahkaf, 13.

PREHJA FAMILJARE

NA MËSOI LARGIMIN NGA MËKATET, I SHËROI ZEMRAT NË LIDHJE ME KËTË ÇËSHTJE

Kur Pejgamberi ynë i Nderuar i ndaloi haramet, në vend të tyre vendosi gjëra të pastra, hallall dhe të bukura. Ai e shëroi prirjen e zemrave kundrejt haramëve.

Ndaloi përgojimin, mashtrimin, thashethemet...

Sikundër këtyre na mësoi gjuhën e drejtë e të ëmbël. Na mësoi të përshëndetemi me njëri-tjetrin.

Një ditë i Dërguari i Allahut, (a.s.), i pyeti sahabët:

“A jeni të paaftë për t’u bërë si Ebu Damdami?” Sahabët që gjendeshin aty e pyetën:

“Kush është Ebu Damdami?”

Resulullahu (a.s.), iu përgjigj:

“Ai ishte dikush që i përkiste njërit prej popujve para jush. Ai thoshte:

“Ia bëj hallall hakun tim atyre që më përgojnë duke më ofenduar dhe duke folur keq për mua.”” (Ebu Davud, Edeb, 36/4887.)

Edhe Ulbe ibn Zejdi (r.a.), ishte prej sahabëve që e manifestuan këtë virtyt. Pejgamberi (a.s.), pati bërë thirrje për infak për luftën e Tebukut. Ulbe (r.a.), nuk gjeti ndonjë gjë të madhe për ta bërë infak ngaqë ishte shumë i varfër, por tha:

“O i Dërguari i Allahut! Si sadaka, ia bëj

hallall hakun tim atij që më mërzit, apo flet keq për mua apo tallet me mua!”

Resulullahu, (a.s.), ia pranoi atij lëmoshën dhe i dha sihariqin se e kishte pranuar edhe Allahu i Madhëruar. (Ibn Haxher, el-Isabe, II, 500; Ibn Kethir, es-Sire, IV, 9; Vakidi, III, 994; Bezzar, III, 312.)

Nëse edhe ne i falim sjelljet e këqija që shfaqen kundrejt nesh, edhe e falim një vëlla tonin, edhe marrim sevap sadakaje për këtë veprim vëllazëror...

E NDALOI KAMATËN...

Resulullahu (a.s.), e ndaloi fajdenë dhe ka-

matën të cilat e bëjnë të varfrin edhe më të varfër në shoqëri. Ai nuk e lejoi të fuqishmin që ta shtypte të dobëtin dhe tha:

“Çdo lloj i kamatës është nën këmbët e mia!” (Ebu Davud, Menasik, 56.)

Në vend të këtyre na mësoi “karzin hasen”. Na inkurajoi që dhënësi i borxhit të shfaqë lehtësim ndaj borxhliut. Gjithashtu shpalli se nëse borxhliu që e ka gjendjen e mirë nuk e paguan borxhin, ai ka bërë padrejtësi.

Pejgamberi ynë i nderuar na ka këshilluar që t’i ndihmojmë nevojtarët që kanë hyrë në borxhe për arsye të pranueshme, por që nuk kanë mundësi t’i paguajnë.

Bazuar në këtë këshillë së pari njerëzit bamirës përgjatë muajit të bekuar të Ramazanit shkonin te dyqanet, shihnin defterët e borxheve dhe ua fshinin borxhin atyre që nuk ishin në gjendje për ta paguar.

E NDALOI BIXHOZIN...

Resulullahu (a.s.), e ndaloi edhe këtë mi-

krob që e helmon individin, familjen dhe shoqërinë.

Në vend të këtyre hapi rrugët e fitimit të pastër dhe hallall. Na mësoi se fitimi më i mirë është ai që arrihet me djersën e ballit. Pastaj u shpreh:

“Asnjë njeri nuk mund të hajë kurrë rrësk më të mirë se fitimi i tij...” (Buhari, Buju’, 15.)

NDALOI PIJEN ALKOOLIKE...

Pejgamberi (a.s.), na ndaloi pijet alkoolike të cilat ia prishin mendjen njeriut, ia nëpërkëmbin dinijetin atij dhe i shkatërrojnë familjet. Kështu që nuk la asnjë shteg apo dalje që të shpie te e keqja duke e ndaluar edhe të paktën e asaj që të deh kur pihet shumë.

Në vend të këtyre vendosi ushqime dhe pije të pastra, të natyrshme dhe të dobishme.

Islami siç e ka ndaluar haramin, i ka mbyllur edhe rrugët që të shpien në haram. Kështu që nuk ka bërë lëshime në këtë çështje. Për shembull, siç e ka ndaluar bixhozin, e ka ndaluar edhe prodhimin e letrave që janë mjet i tij. Po ashtu, e ka ndaluar edhe konsumimin e pijes alkoolike në masë që nuk të deh. Siç ka ndaluar konsumimin e pijeve alkoolike, ka ndaluar edhe prodhimin dhe shitjen e tyre.

NDALOI IMORALITETIN...

Imoraliteti është një tradhti e bërë kundrejt shoqërisë. Është një krim i bërë kundrejt brezave. Andaj Pejgamberi e ndaloi martesën “mut’a” e cila emrin e kishte martesë, por që në fakt ishte imoralitet. Gjithashtu i ndaloi edhe të gjitha rrugët që të shpinin te ajo.

Një djali të ri që kërkoi leje për imoralitet i tha:

“A do ta dojë këtë për nënën, vajzën, hallën

apo tezen tënde?”

Djali i ri i tha:

“Nuk do ta doja.” Atëherë i Nderuari ynë i tha:

“*Edhe njerëzit nuk e duan...*” Në këtë mënyrë e bëri të riun të hiqte dorë. Pastaj u lut për të. (Ahmed, V, 257.)

Pejgamberi ynë i Nderuar ndërtoi institucionin e martesës islame. Vatrën e qetë familjare e tregoi pikërisht me familjen e tij. Ai na ka sugjeruar që të martohemi me një grua të devotshme dhe fetare.

Krenaria e Gjithësisë, i Nderuari ynë e konsideronte detyrë të martuarit e beqarëve në shoqëri. Edhe vetë i martoi shumë sahabë. Ndërkohë, na e bëri të qartë domosdoshmërinë për të marrë parasysh ekuilibrin në çështjen e martesës.

Ai (a.s.), ka thënë:

“Një prej ndërmjetësimeve më të virtytshme (përpyekjeve për ndërmjetësim që inkurajohen) është ndërmjetësimi dhe ndihma ndaj dy vetave në çështjen e martesës.” (Ibn Maxhe, Nikah, 49.)

Edhe Muhjiddin ibn Arabiu thotë:

“Sadakatun xharije (lëmosha e vazhdueshme) më e mirë është ndërmjetësimi për martesë, sepse (ndërmjetësuesi) ka një shpërblim për çdo mirësi që e bëjnë fëmijët e atyre (që janë martuar me ndërmjetësimin e atij).”

Mevlana thotë:

“Nëse njëra këpucë të vjen e ngushtë në këmbë, atëherë të dyja këpucët nuk kanë dobi.”

Ky ekuilibër duhet të caktohet duke marrë parasysh faktorë të rëndësishëm si gjendja materiale, pjekuria shpirtërore dhe niveli i edukatës dhe kulturës.

NA MËSOI LUMTURINË FAMILJARE

Pejgamberi ynë i Nderuar (a.s.), është shprehur se respekti ndaj bashkëshorteve dhe mirësjellja ndaj tyre është veprimi më i mirë. Ai vetë formoi familjen më të lumtur

të botës dhe u bë shembull real.

Shtëpia e tij ishte vatra familjare më e lumtur, më e qetë dhe më e bukur e kësaj bote. Edhe pse në atë shtëpi kishte ditë të tëra që nuk ishte gatuar gjellë, mbante aromë lumturi. Mbi të gjitha, në atë vatër të shenjtë dhomat e bashkëshorteve përbëheshin thjeshtë nga një vend sa për të futur kokën brenda. Furnizimi më i mirë i asaj vatre ishin pranimiti i çdo gjëje që vinte prej Zotit, durimi dhe nënshtrimi ndaj Allahut (xh.xh.). Metoda e edukimit që praktikoi i Dërguari i Allahut (a.s.), në jetën familjare, i mbushi zemrat e atyre me një besnikëri dhe dashuri të pa-fundme.

Asnjë grua nuk mund ta dojë bashkëshortin e saj siç e deshën nënat tona të Dërguarin e Allahut (a.s.). Asnjë burrë nuk mund ta dojë bashkëshortin e tij siç i donte i Dërguari i Allahut (a.s.), bashkëshortet e tij të bekuarra. Krahas dashurisë, mirësjellja, delikatesa dhe ndjeshmëria e të Dërguarit të Allahut (a.s.), ishin në një shkallë shumë të lartë që nuk mund ta arrijë asnjë besimtar. Ja një shembull nga sjellja e mrekullueshme e tij e cila nuk mbarohet me të treguar:

Në periudhat kur udhëtimet bëheshin mbi deve, i shpejtonin devetë me ritmet (këngët dhe poezitë) e shkretëtirës. Në një udhëtim të tillë shërbëtori që quhej Enxheshe i shpejtoi devetë duke thënë një poezi. Por kjo shpejtësi mund të mos ishte e përshtatshme për zonjat që gjendeshin mbi deve. Pejgamberi (s.a.s), i tha:

“*O Enxheshe! Ki kujdes, në mënyrë që të mos thyhen kristalet!*” (Buhari, Edeb, 95; Ahmed, III, 117.)

Asnjë fëmijë nuk mund ta dojë babanë e tij aq sa e deshi Fatimja babanë e saj. Po ashtu, asnjë baba nuk mund ta dojë fëmijën e vet aq sa e deshi i Dërguari i Allahut (a.s.), Fatimen.

Mirë, por çfarë kishte në atë vatër?

Kishte kënaqësinë e Allahut. Kishte përshtatshmëri. Kishte një dashuri të thellë që e sillnin këto. Falë kësaj dashurie në atë

vatër të bekuar nuk kishte luks, shtirje dhe mendjemadhësi, por kishte modesti. Nuk kishte egoizëm, por kishte sakrificë. Nuk kishte koprraci, por kishte bujari. Nuk kishte shpërdorim, por kishte mjaftim me atë që kishte dhënë Allahu (xh.xh.). Në atë vatër nuk kishte shumë gjëra që i përkisnin kësaj bote, por ajo vatër shpirtërisht ishte shumë e pasur, sepse ajo vatër ishte si një fondacion familjar prej të cilit përfitonin të varfrit dhe nevojtarët.

Martesa e lumtur që na mësoi Krenaria e Gjithësisë, i Nderuari ynë dhe që e përjetoi edhe vetë, ishte praktikimi i këtyre specifikave që shprehen në këtë ajet fisnik:

“Dhe një prej shenjave të Tij (ekzistencës së Allahut) është që prej jush krijoi për ju bashkëshortet tuaja, që të qetësoheni pranë tyre, duke vënë ndërmjet jush dashuri dhe mëshirë...” (Rum, 21)

3 SPECIFIKA PËR NJË FAMILJE TË LUMTUR:

Prehja dhe qetësia

Nëse në familje ka prehje, kjo prehje përhapet në çdo aspekt të jetës.

Dashuri

Dashuritë e ulëta të shpien në poshtërim. Dashuritë sublime të shpien te Allahu i Lartësuar. Qendra e dashurisë është Zoti (xh.xh.). Nëse jeta familjare i orienton bashkëshortët drejt qendrës së dashurisë, atëherë arrihet kënaqësia e vërtetë e dashurisë.”

Mëshira

Veçanërisht në pleqëri gruaja dhe burri duhet të jenë mbështetje për njëri-tjetrin. Gjëja themelore në martesë në çdo moshë është dashuria dhe mëshira.

Bazuar në orientimin e sugjerimeve të Allahut Teala dhe Pejgamberit tonë të Nderuar, për një

familje të lumtur kërkohen këto pesë kushte:

PESË KUSHTE PËR NJË FAMILJE TË LUMTUR:

Dashuria: Burimi i dashurisë është Allahu (xh.xh.). Të dyja palët duhet të përpiqen për ta shtuar këtë gjendje në një mënyrë të përshtatshme me kënaqësinë e Allahut dhe duhet të gjejnë një arterie për të hyrë në shpirtin e njëra-tjetrës.

Besnikëria: Burri dhe gruaja duhet të jenë të drejtë dhe të sinqertë kundrejt njëri-tjetrit. Bashkëshortët në kohë të vështira nuk duhet të ankohen dhe të bezdisen prej njëri-tjetrit, por duhet të sakrifikojnë. Ata nuk duhet ta harrojnë “vitin e pikëllimit” të Resulullahut (a.s.). I Nderuari ynë ka përjetuar shumë prova (fatkeqësi) përgjatë jetës së profecisë, por më së shumti u pikëllua vitin kur ndërroi jetë Hatixhja, sepse Hatixhja ishte mbështetësjë më e madhe materiale dhe shpirtërore e Pejgamberit (a.s.).

Respekti i ndërsjellë:

- (Në martesë) duhet të ketë sinqeritet dhe jo mungesë respekti.
- Duhet të ketë dinjitet dhe jo mendjemadhësi.
- Duhet të ketë modesti dhe jo përçmim.
- Në martesë duhet të bëhet kujdes edhe ndaj harmonisë shpirtërore.

Durimi: Përgjatë jetës bashkëshortore të dy njerëzve, patjetër që do të ketë vështirësi dhe kohë që kërkojnë durim. Bashkëshortët në kohë të tilla duhet të mendojnë për cilësitë e mira të njëri-tjetrit. Resulullahu (a.s.), thotë:

“Besimtari nuk duhet ta urrejë bashkëshorten. Nëse nuk e pëlqen një cilësi të saj, i pëlqen një cilësi tjetër.” (Muslim, Rada’, 61.)

Debatet që mund të ndodhin ndërmjet bashkëshortëve në martesë, u shkaktojnë dëme fëmijëve. Andaj në këto raste duhet të mendohet për këtë dëm dhe duhet të vep-rohet me pjekuri siç na mëson edukata dhe morali Islam. Fëmijët asnjëherë nuk duhet t'i dëshmojnë grindjet dhe fjalët e ashpra të prindërve.

Përgjegjësia: Bashkëshortët nuk duhet t'i neglizhojnë detyrat që kanë kundrejt njëri-tjetrit. Në hadithin fisnik thuhet:

“Të gjithë jeni barinj dhe të gjithë jeni përgjegjës për kopetë tuaja. Burri është bariu i familjes dhe është përgjegjës për kopënë e tij. Edhe gruaja është bareshë e shtëpisë së bashkëshortit të saj. Edhe ajo është përgjegjëse për kopënë e saj.” (Buhari, Vesaja, 9; Muslim, Imare, 20.)

I Dërguari i Allahut (a.s.), ka shpallur të drejtat që kanë gratë ndaj burrave dhe burrat ndaj grave. Gratë i ka përshkruar si të brishta dhe shishe kristali. Na ka këshilluar dhe urdhëruar që të sillemi mirë kundrejt tyre dhe të mos i lëndojmë. Burrave ua bëri të qartë se gratë i kanë amanet të Allahut (xh.xh.).

Për shembull, të dyja palët duhet t'i konsiderojnë prindërit e njëri-tjetrit si prindërit e vet. Përpjekja për t'i përjashtuar ata apo për t'i larguar (prej të bijës) është një padrejtësi shumë e shëmtuar.

Veçanërisht të ushqyerit me hallall të fëmijëve që janë amanet, stolisja e tyre me mirësi dhe edukimi i tyre me moralin Islam dhe Kuran, është përgjegjësia më e rëndësishme

e prindërve. Veçanërisht ndaj vajzave duhet të shfaqet shumë interesim, sepse ato janë nënat e të ardhmes.

Për këtë arsye, faktori më i rëndësishëm që duhet të merret parasysh kur të caktohet kandidati/ja për martesë që në fillim, është vetëdija islame, devotshmëria dhe fetaria.

Urdhri i Pejgamberit tonë të Nderuar është:

“Një grua martohet për katër gjëra:

Për pasurinë, prejardhjen, bukurinë dhe fenë. Ti zgjidh atë që është fetare. (Përndryshe) do të biesh në varfëri e do të bëhesh prej nevojtareve!” (Buhari, Nikah, 16.)

Bazuar në këtë hadith fisnik, kur një njeri të martohet duhet të mendojë:

- A mund të bëj një jetë islame me këtë grua apo burrë?
- A i edukon ky burrë apo kjo grua me edukatën islame fëmijët që do të na i falë Zoti (xh.xh.)? Apo do t'i zvarrisë ata drejt interesave të kësaj bote dhe dëshirave vetjake?

Në familjet që ndërtohen mbi devotshmëri me këtë kujdes dhe përkushtim, edhe gratë janë drita e syve, edhe fëmijët janë drita e syve.

Ndërsa këta fëmijë do të bëhen prijës dhe udhërrëfyes të shoqërisë në virtyte dhe devotshmëri.

Fëmijët tanë duhet t'i rrisim dhe edukojmë sipas këtyre rregullave, në mënyrë që të edukohen personalitete shembullore që kanë përfituar nga gjendja shpirtërore e nënave tona si Hatixhja, Fatimja dhe Aishja dhe t'i reflektojnë virtytet e këtyre të fundit në kohën tonë.

Islami e ka bërë gruan kurorë të familjes në përputhje me natyrën e saj. E ka bërë sulltaneshë të shtëpisë së saj. Nënë e devotshme e lartësoi në një gradë të shenjtë që meriton falënderime përgjatë gjithë jetës dhe që nuk i paguhet dot haku edhe nëse çohet në haxh duke e mbartur në shpinë.

DIVORCI ËSHTË ZGJIDHJA MË E FUNDIT DHE E NEVOJSHME

Islami e ka lejuar divorcin si zgjidhje të fundit, por është shprehur se ndarja është një zgjidhje që Allahu e urren, domethënë, nuk e do aspak.

Martestat në civilizimin tonë realizoheshin me metodën e shikimit të vajzës nga njerëzit e mëdhenj dhe të devotshëm të familjes të cilët bënin shumë kujdes ndaj ekuilibrit. Familjet që formoheshin jetonin të lumtura dhe divorcet shiheshin shumë rrallë.

Vajzave u jepeshin këto sugjerime:

“Prej shtëpisë në të cilën ke hyrë me vello të bardhë, do të dalësh vetëm me qefin. (Domethënë, jetën do ta kalosh në mënyrën më të mirë në familjen tënde dhe alternativën e ndarjes kurrë nuk do ta çosh ndërmend.)

Ankesën do ta harrosh edhe nëse të del gjak prej goje.” Kështu atyre u jepeshin këshilla për një jetë sa më të mirë, për durim dhe sabër.

Sikundër kësaj, familjet i trajtonin nusët si vajzat e tyre dhe nuk i lëndonin ato.

Ndërsa në ditët e sotme për fat të keq, në vatrën familjare që janë formuar sipas dëshirave vetjake dhe pa u respektuar ekuilibri, po përjetohej shumë probleme familjare dhe po ndodhin shumë divorce.

Për fat të keq, grave dhe burrave që përjetojnë qoftë edhe problemin më të vogël, po u sugjerohet qoftë nga prindërit apo qoftë nga shoqëria revoltimi në vend të durimit, paqëndrueshmëria në vend të qëndrueshmërisë dhe ndarja në vend të mirëkuptimit. Për fat të keq në ditët e sotme vajzave u jepen sugjerime të ulëta në formën:

“Mos e nënçmo veten! Mos e lësho veten! Mos i lejo të të shtypin!” Këto sugjerime shkaktojnë prishje të vatrave familjare.

Në ditët e sotme po flitet për dhunën ndaj gruas. Kjo është pasoja e largimit nga Islami dhe e shfaqjes së injorancës.

Islami e ka bërë gruan kurorë të familjes në përputhje me natyrën e saj. E ka bërë sullta-

neshë të shtëpisë së saj. Nënë e devotshme e lartësoi në një gradë të shenjtë që meriton falënderime përgjatë gjithë jetës dhe që nuk i paguhet dot haku edhe nëse çohet në haxh duke e mbartur në shpinë.

Ndërsa ata që e kanë hedhur femrën në rrugë, e kanë shndërruar atë në një lule që detyrimisht shtypet në kalldrëm. E kanë shndërruar atë në mjet reklamimi nëpër allishverishe.

Në periudhën e injorancës para ardhjes së Islamit, vajzat nuk i donin dhe i varrosnin të gjalla në tokë.

Edhe në ditët e sotme, disa nëna të shkujdesura e konsiderojnë si problem posedimin e fëmijëve dhe bëhen kriminele duke ua dorëzuar fëmijët e tyre akoma pa lindur kasapëve të aborteve. Ndërkohë, po të kishte ardhur në jetë ai fëmijë i vrarë, ndoshta mund të bëhej ndihmësi më i madh i asaj nëne. Nuk duhet të harrojmë se çdo krim e ka një çmim që paguhet. Ata që bëjnë abort patjetër do ta marrin ndëshkimin e merituar edhe në këtë botë, edhe në botën tjetër.

Ndërsa Islami u ka premtuar xhenetin si shpërblim atyre që i edukojnë në mënyrë të mirëfilltë vajzat.

Përfundimisht;

I Nderuari ynë (a.s.), na ka larguar prej të gjitha cilësive të këqija që na largojnë prej Allahut (xh.xh.). Njerëzit i mësoi që të jetojnë në bazë të parimit “Nehj ani’l-munker / Të ndaluarit e të keqes”.

O Zot! Na jep edhe neve prej botës shpirtërore dhe prej gjendjes spirituale të Krenarisë së Gjithësisë, të Nderuarit tonë (a.s.)!..

Jepu familjeve tona prej lumturisë familjare plot prehje shpirtërore të të Dërguarit Tënd (a.s.) dhe bëji ato dritë të syve tanë!.. Jepi shoqërisë sonë prej gjendjes shpirtërore të Epokës së Lumturisë dhe bëje atë të arrijë përsosmërinë me devotshmëri e sinqeritet!..

Amin!..

Çfarë presin të moshuarit PREJ RINISË?

— Salih Zeki Meriç —

Në kohën e fëmijërisë sonë, moshja tridhjetë-dyzet vjeç na dukej shumë e madhe, sa që për-brenda ndjenim sikur nuk do të venim kurrë në atë moshë. Vitet zmadhoheshin para syve tanë, bëheshin si një masë kohore e pashterueshme. E ndjenim veten të sigurt, sikur kishte një jetë pa-fund në limanin e sigurt të atyre viteve të mëdha që dukeshin sikur nuk do të shteroheshin. Madje, kur vinte moshja tridhjetë-dyzet vjeç, këtë herë, moshja gjashtëdhjetë-shtatëdhjetë vjeç i dukej njeriut si një moshë e paarrtshme ndonjëherë.

Kjo ndjenjë që formohet tek fëmijët, vazhdon të jetë edhe në vitet e rinisë. Kur kthehet pas dhe shikon mbrapa, pas martesës dhe bërjes së fëmi-jëve, vihet re se kanë kaluar vitet më të çmuara dhe ndjenjat që nuk kalojnë më tej nga e shkuara, ia lënë vendin ndjenjave më reale.

Kur klasifikojmë jetën njerëzore, mund ta ndajmë atë në fëmijëri, rini, pjekuri dhe pleqëri.

Pleqëria, që është brenda këtyre etapave, është periudha më e vështirë që përjeton njeriu në jetën e tij. Është një pjesë kohe, në të cilën njeriu bëhet delikat, bëhet i pafuqishëm dhe i nevojshëm për përkujdesje, si nga aspekti fizik, ashu edhe nga aspekti sentimental.

Me kalimin e viteve, njeriun e frikëson ndje-nja e pashmangshme se po i afrohet një fundi. Ndjenja e mosnjohjes së rrjedhjes së jetës si uji ose dobësia e viteve të shkuara. Nuk mund të bëhen llogaritë për të ardhmen, ndërkohë që ke mall gjithmonë për të kaluarën. Por ekziston një realitet i pandryshueshëm e ajo është se njeriu nuk i reziston dot kohës dhe plaket. Periudha e pleqërisë, nga njëra anë është periudha e shterimit të shpresave për të jetuar, ndërsa nga ana tjetër është periudha e shfaqjes së pishmanllëkut për të shkuarën. Njeriu është në gjendje shpirtë-rore, që pothuajse bëhet si fëmijë zemërak. Pa

dysim që është e vështirë t'i shpjegosh një të riu si është psikologjia e plakjes.

Sado të plaket njeriu, po aq e vështirë bëhet përshtatja e tij me pleqërinë. Pa marrë parasysh se në çfarë moshe është njeriu, përsëri mendohet se ajo moshë është herët për vdekjen. Megjithatë, vdekja nuk shikon as moshë, as individ. Nuk ka diskriminim në literaturën e vdekjes. Kujt i skadon koha, vjen dhe e merr. Më e rëndësishmja nuk është se në ç'kohë do të vdesim, por si do ta presim vdekjen që vjen papritur dhe në ç'mënyrë jemi përgatitur për të.

Cilido që është në jetë, një ditë, herët apo vonë, do ta përjetojë këtë ndjenjë të pleqërisë. Para se të vijmë në këtë gjendje, ne duhet të mendojmë rreth pyetjes se çfarë presin nga ne njerëzit që janë në moshën pleqërisë ose si duhet të sillemi kundrejt tyre.

Kur ta vendosim veten tonë në vend të tyre, mund të japim përgjigje më të sakta të këtyre pyetjeve.

Para së gjithash, ne duhet t'ua ndiejmë të moshuarve se ata gëzojnë një pozitë të respektueshme në shoqëri.

Ne duhet të mos ua bëjmë të moshuarve të ndjeshmë mangësitë fizike dhe shpirtërore që burojnë nga pleqëria e tyre dhe t'i nxisim ta kuptojnë se gjithmonë janë të vlerësuar.

Duhet të përkujdesemi për çdo njeri të moshuar, me të cilin përballemi në shoqëri, ashtu siç kujdesemi për të afërmit tanë, prindërit tanë; po në atë masë duhet ta tregojmë respektin, dashurinë dhe dhembshurinë tonë për ta.

Gjendja me të cilën përballen më shumë njerëzit e moshuar është vetmia dhe izolimi i tyre nga shoqëria. Një njeri të moshuar, i cili është në brendësi të kësaj ndjenje, tashmë e pushton një ndjenjë se nuk vlen më për asgjë në jetën ku jeton.

Njerëzit përreth tij duhet ta vënë re këtë gjë, të paktën duhet t'i përfshijnë ata në mjedise sociale dhe të mos u japin ndjenjën e vetmisë.

Njerëzit e moshuar duhet të jenë pasqyrë për të tjerët. Kur të shikojmë ata, pothuajse duhet të shikojmë të ardhmen tonë. Të mbartësh ndjenjën se një ditë do të plakemi edhe ne, do të na lehtësojë ndjeshmërinë tonë ndaj të tjerëve.

Megjithëse janë të dobët fizikisht, të moshuarit janë njerëzit që kanë arritur nivelin më të lartë në aspektin e përvojës së jetës. Prandaj, secili nga ata duhet të bartë vlera të veçanta për ne.

Ata duhet të jenë njerëz, prej të cilëve duhet të përfitojmë dhe të marrim opinionin e tyre. Në këtë mënyrë edhe i rregullojmë ata edhe përfitojmë nga eksperiencia e tyre.

Me pak fjalë, vitet e rinisë, kur jemi të fuqishëm dhe vlerën e të cilave nuk e njohim, një ditë do t'ia lënë vendin pleqërisë pas stinës së vjeshtës. Ndërkohë që jetojmë pranverën e jetës sonë, nuk duhet të harrojmë se kjo pranverë do të jetë pranvera e fundit, madje edhe dimri i fundit. Për të korrur atë që kemi mbjellë, nuk është e nevojshme të presim të nesërmen, rinia e sotme është pleqëria e së nesërmes. Çfarë kemi mbjellë sot, atë do të korrin në sezonin e vjeljes.

NGASHNJIMI I HARMONISË

— Idris Arpat —

Allahu i Lartësuar thotë në Kuranin Fisnik: **“Me të vërtetë, Ne i dhamë Daudit mirësi prej Nesh (dhe thamë): ‘O male dhe zogj! Lavdërojeni emrin Tim bashkë me Daudin’. Ne ia zbutëm atij hekurin (dhe i thamë): ‘Puno parzmore të gjera! Thuri ato me maja të barazpeshuara dhe bëj vepra të mira! Pa dyshim, Unë shoh çfarë punoni ju.”** (Sebe, 10-11.)

Muhjiddin ibnu’l-Arabiu ka thënë: “Pejgamberi (a.s.), ka lënë dy trashëgimi të mëdha: fisnikërimin e personalitetit dhe dashurinë ndaj së bukurës.” (Revista *Letërsia turke*, 426, fq. 39.)

E para është edukimi dhe e dyta pothuajse shpreh rezultatit e së parës. E para është zbulimi i njeriut dhe e dyta është zbulimi i mjedisit në të cilin ai jeton.

Kur shtjellojmë natyrshmërinë e njeriut, ajetet dhe hadithet fisnike në lidhje me të dhe shpjegimet e shkencëtarëve, shihet qartë se njeriu duhet të jetojë duke i pakësuar gabimet dhe duke i shtuar virtytet. Unë mendoj se baza e të gjitha mirësive në jetë është që njeriu, i cili është krijuar në formën më të bukur, të rritet shpirtërisht, mendërisht dhe fizikisht. Është e qartë se një njeri që ka dituri, ndjenjë dhe vizion nuk kënaqet me një jetë boshe dhe të zakonshme, vrapon pas idealeve të larta dhe përpiqet jashtëzakonisht që dynjanë ta kthejë në xhenet. Ja, pikërisht në këtë pikë do të ishte e drejtë të themi se lartësohet personaliteti i njeriut dhe mirësitë bëhen bazat e tij. Është e qartë se një njeri me vlera dhe me shpirt të ndjeshëm mahnitet ndaj çdo lloj bukurie. Nga kjo mahnitje lindin shumë gjëra të bukura. Kjo

është një çështje që dihet. Këto dy parime janë dy themele të pandashme. Ndoshta është më e drejtë të themi që secili prej tyre është ndërmytesues për tek tjetri.

Çdo gjë që ka krijuar Allahu Teala, e ka krijuar në formën më të bukur. Gjithësia pothuajse është krijuar duke përdorur matematikën dhe gjeometrinë e shkallës më të lartë. Në çdo gjë ku nuk ka ndërhyrje të njeriut, sado që të shikoni, do të përballeni me një masë dhe harmoni.

Ibnu’l-Arabiu ka thënë: “Njeriu ka ardhur në këtë botë për arritjen e përsosmërisë dhe për vështrimin e bukurisë.” Njeriu e arrin përsosmërinë duke vëzhguar bukurinë në mënyrë të vazhdueshme. Mund të thuhet edhe e kundërta: Sa më shumë të përparojë në rrugën e përsosmërisë, do t’i shtohet edhe më shumë kureshtja për harmoninë. Ai që shikon bukur, mendon bukur. Ai që mendon bukur, e shijon jetën dhe arrin kënaqësitë shpirtërore.

Universi është i mbushur me bukuri. Disa njerëz kanë një bukuri që lapsi dhe fjalët nuk mjaftojnë për ta përshkruar. A është e mundur të përshkruhet bukuria e një fëmije të pafajshëm?

Si ta përshkruajmë bukurinë e një mali dhe të një përroi? Siç nuk është e mjaftueshme ta lexosh dhe ta ndjesh bukurinë e malit, nuk është e mjaftueshme ta shohësh edhe me syrin e lirë. Atë duhet ta shikojmë me syrin e zemrës. Për ta bërë këtë, duhet të ndikohemi shpirtërisht, të mahnitemi dhe të ndiejmë admirim. Ky është një virtyt i posaçëm për njerëzit e mëdhenj. Ai

nuk arrihet lehtë. Përballë madhësisë së malit mund të ndikohen shkallë-shkallë me mijëra njerëz, por numri i njerëzve që mahniten dhe ndjejnë admirim, nuk i kalon gishtat e dorës. Kjo është një shkallë sublime, që nuk arrihet lehtë.

Bukuria e mijëra maleve dhe e mijëra përrënjeve. Gjithë ato bukuri të një përroi apo një mali në mijëra persona të ndryshëm.

Bukuria e pemëve, e krimbave, e zogjve, e shirave që bien, e dëborës dhe e grumbujve të reve. Miliarda bukuri të veçanta të miliarda pemëve, miliarda krimbave dhe miliarda zogjve.

Shirat që bien në errësira të frikshme, rrufetë që shpërthejnë dhe bubullimat që tronditin qiellin e tokën...

Çfarë dëshiron të thotë Krijuesi i Lartësuar me këto shfaqje bukurie? Cili është synimi hyjnor? Kujt i flasin këto mijëra bukuri nëpër majat e maleve, që këmba e njeriut s'ka arritur t'i shkelë?

Këto pyetje na shpjen te mendimet dhe kërkimet.

Ka shumë gjëra të bukura që kalojnë pranë njeriut dhe ikin prej tij, por ai nuk i percepton, ngaqë është i zhytur në neglizhencë. Sa të paktë janë ata që i kuptojnë këto mirësi të papërshkrueshme!

Çdo gjë që e ka krijuar Allahu i Madhëruar, e ka krijuar në formën më të bukur. Ngado që të shikoni, do vini re harmoni, ekuilibër dhe përputhje.

Edhe pse nuk është e prerë se rregulli "përsoseni moralin tuaj me moralin hyjnor" është hadith, specialistët thonë se shpreh një kuptim të vërtetë. Ky rregull lind mendimin për t'i dhënë hakun punës që bën. Allahu Teala, i Cili çdo gjë e ka krijuar në mënyrë të përsosur, ka robër që përpiqen t'ia japin hakun punës. Një njeri që e percepton se jeton nën mbikëqyrjen hyjnore, sigurisht se përpiket të jetojë, flasë dhe veprojë sipas kënaqësisë së Zotit (xh. xh.). Një vepër që do të paraqitet në audiencën e madhe, duhet të jetë një vepër së cilës i është dhënë haku. Mendimi për ta bërë diçka sipas kënaqësisë së Allahut të Madhëruar, në të njëjtën kohë është ibadet.

Kur i Dërguari i Allahut, sallallahu alejhi ve sellem, po varroste birin e Tij, Ibrahimin, i tha varrimhësit ta bënte varrin të sheshtë. Kur e pyetën për arsyen e kësaj, u shpreh se syrit nuk i dukej mirë dhe jo se mund t'i bëjë ndonjë dëm të vdekurit. Kur i Dërguari i Allahut (a.s.), kërkoi që edhe fundi i varrit, që do të mbulohej pas dhjetë minutash, të dukej mirë për syrin, imagjinojeni se sa rëndësi i

jepte harmonisë së një ndërtese, lagjeje apo qyteti që do të formohej. Përsëri është ky i Dërguar (a.s.), që ka thënë: "Me të vërtetë Allahu urdhëron që çdo gjë ta bëni bukur."

Përshkrimet e Xhenetit, që nga fillimi e deri në fund, janë të një natyre që zgjojnë mallin për harmoni. Njëri prej synimeve hyjnore prej këtyre përshkrimeve mund të jetë ky: Kur të formoni botën tuaj, merrni parasysht xhenetin! Xheneti është "daru's-selam" / vendi i paqes. Allahu Teala thotë në Kuran:

"Ai ka krijuar jetën dhe vdekjen, për t'ju provuar se kush prej jush do të veprojë më mirë. Ai është i Plotfuqishmi dhe Falësi i madh." (Mulk, 2.)

Çështja për të cilën po sprovohemi është: "Cili prej nesh do të jetë më vepërmirë."

Sigurisht se me veprën kuptohet qartë që është ajo e mira. Vepër do të thotë punë dhe sjellje. Rezultati i sjelljes është vepër. Kjo vepër, siç mund të jetë ibadet dhe moral, mund të përmbajë edhe ndjenja e mendime. Por mund të jetë plotësisht edhe materiale.

Çdo lloj veprë që mund të bëjmë, duhet të synojmë ta kryejmë në formën më të bukur. Siç nuk ka fund e mira dhe mirësia, gjithmonë nuk do të ketë fund edhe bukuria. Pamjaftueshmëria me gradën e arritur është ajo ndjenjë që e shpie njeriun në kërkimin e bukurive të reja, e cilësive të larta dhe e mallit për gjërat sublime. Kjo realizon zhvillimin e botës njerëzore drejt përsosjes materiale dhe shpirtërore.

Xheneti është vendi në të cilin çdo lloj bukurie është në kulmin e saj. Më mirë se Xheneti nuk ka. Prandaj le të themi: Esmau'l-Husna do të shfaqen atje përgjithmonë në mënyrë të përsosur. Në shfaqjen e secilit prej emrave, nuk bëhet fjalë për përjetim vështirësie nga ana e Fuqisë së Lartë. Nisur nga kjo, Xheneti do të jetë një vend tërësisht tjetër në të cilin do të ketë mirësi e bukuri, që fjalët nuk mund t'i shprehin. Krijuesi i Lartë do ta vazhdojë krijimin e Tij. Deri ku do të arrijë kjo?

Ja, këtu është vendi ku mbarojnë fjalët.

Allahu Teala, i Cili i do bukuritë dhe krijon bukuri të pafundme, ka robër që vazhdimisht bëjnë vepra të bukura. Mendja dhe logjika e bën të domosdoshme këtë.

Atëherë, si do ta shpjegojmë gjendjen e mjerueshme që aktualisht ka bota Islame?

Kjo është histori e gjatë, kështu që po e kalojmë.

SHEMBUJT TANË NUK JANË IMAGJINATË

— Nuredin Jëlldëz —

Tregimet në lidhje me profetët që Libri ynë i shenjtë, Kurani, na i ka vendosur përpara, kurrë nuk janë imagjinatë. Ato janë të dhëna më të vërteta se këto që po ndodhin në ditët e sotme. Ato histori i shohim si shembull për ne dhe për brezat tanë që do vijjnë pas nesh. Ato tregime janë shembujt më të bukur të devotshmërisë ndaj Allahut Teala dhe protagonistët e këtyre tregimeve pothuajse jemi ne. Ato ngjarje janë si ngjarjet që po ndodhin edhe në ditët tona, sepse kauza e besimit tonë është e njëjtë me kauzën e besimit të atyre. Edhe e ardhmja jonë e bukur, të cilën e shpresojmë, është e njëjta e ardhme. Prandaj, si mund t'i konsiderojmë si imagjinatë këta shembuj që qëndrojnë para nesh? Ato janë të dhënat më të vërteta, më me vend dhe më të mirat për t'u marrë shembull.

Edhe historitë e tjera të njerëzve të devotshëm që Kurani i përmend, janë për ne, në mënyrë që të marrim shembull prej tyre. Edhe ata ishin njerëz si ne. Edhe ata kishin besim siç kemi ne. Edhe ata kishin shpresa siç kemi ne. Të dhënat rreth njerëzve besimtarë, të cilët u hodhën në flakët e gropave të mbushura me zjarre, janë të freskëta sikur të kishin

ndodhur sot. Përderisa Kurani të jetë libër i Allahut, që s'ka mundësi të jetë i dikujt tjetër ndonjëherë, edhe ato ngjarje do të jenë të freskëta deri në Kiamet. Sikur ato ngjarje të ndodhnin sot para syve tanë, nuk do t'i shikonim dot kaq të freskëta dhe të drejtpërdrejta. Ngjarja e mijëra njerëzve besimtarë që u hodhën në gropat e zjarrit është një ngjarje e freskët dhe e vërtetë, po aq sa Kurani. Tregimet e Kuranit nuk janë kurrë imagjinatë apo shembuj që i janë dhënë dikujt. Përkundrazi, ato janë të vërteta dhe shembuj për ne.

Besimtarët që u dogjën në ato gropa janë një shembull i vërtetë për ata që e ndejnë dhimbjen. Libri ynë i mbushur plot me shembuj është përpara nesh. Ai ka shembuj për njerëzit që e shohin veten si besimtarë të zakonshëm dhe për ata që mendojnë se janë të ndryshëm.

Kurani është i yni dhe neve na flet. Të dhënat e tij na drejtohen ne. Aspak nuk është e rëndësishme se sa shekuj më parë ka zbritur, sepse ne e shohim librin tonë sikur të ketë zbritur tani, sikur po na thërret ne dhe sikur po na drejtohet duke përmendur emrin tonë, sepse ne jemi besimtarë, i kemi besuar

atij dhe kemi premtuar për të jetuar me të. Kjo është ajo që duhet të bëjmë dhe kjo është e vërteta.

Edhe shembujt e sahabëve të nderuar, të cilët ishin brezi i mrekullueshëm i kohës në të cilën zbriti Kurani, nuk janë imagjinatë. Ata njerëz të bekuar që fituan pëlqimin e të Dërguarit të Allahut (a.s.), nuk ishin engjëj të zbritur nga qielli. Patjetër se nuk ishin njerëz të krijuar në mënyrë të veçantë. Disa prej tyre ishin njerëz që patën shpëtuar nga batakut i injorancës, disa të tjerë ishin njerëz që shpëtuan nga kultura e shkretëtirës dhe disa të tjerë ishin njerëz të kapur robër nëpër luftëra. Gjithashtu, edhe ata nuk ishin të mbrojtur me lutje të veçantë për ta. Krahas së gjithash, asnjëri prej tyre nuk doli në pah si rezultat i ndonjë mrekullie. Ata lindën në këtë botë si foshnje. U zvarritën nga batakut në batak. Por kur më vonë u takuan me të Dërguarin e Allahut (a.s.), ia ditën vlerën. Ata e bënë me sukses çdo gjë që kërkohet prej tyre. Ata arritën ta fshinin të vjetrën dhe të kapeshin pas së resë. Duruan, u përpoqën, nuk u dorëzuan, nuk qëndruan në vendin ku u rrëzuan, por u ngritën në këmbë dhe vazhduan të përparonin. Më së fundi, u bënë brezi me të cilin Allahu Teala ishte i kënaqur. Ata nuk e arritën suksesin me mrekulli dhe lutje, por me sakrificë, entuziazëm dhe sinqeritet. Bënë atë që mund ta bënte njeriu dhe u matën me engjëjt.

Kur t'i marrim për shembull ata, nuk do të shohim krijesa që nuk kapen me dorë dhe nuk shihen me sy. Përkundrazi, do të kemi përpara njerëz si ne. Ata do t'i shohim si njerëz që hanë, pinë, flenë, ecin, qajnë, qeshin, nxehen dhe bëjnë gjynahe, por që pendohen.

I Dërguari i Allahut, (a.s.), i cili na i ka vendosur përpara duke thënë: "Shokët e mi!", nuk na ka zvarritur drejt një maloreje që s'mund të ngjitet. Ai vetëm na ka treguar një brez që formohet nga njerëz si ne, por të cilët e bënin atë që mund të bëhej prej njeriut. Askush nuk mund të shohë ibadetin e tyre dhe të thotë: "Kush ishin ata, e

kush jemi ne?" Infaku i tyre nuk ishte deri në ato shifra të pakapshme, që kur ta shohim të themi: "Si mund ta japim atë që kanë dhënë ata?" Kur një besimtar ta shohë përpjekjen e tyre, nuk mund të mendojë se nuk mund të bëhet e njëjta përpjekje. Ata janë shembuj që reflektojnë të vërtetat. Gjithashtu, nuk janë rezultat i ndonjë mrekullie. Medina është aty, edhe ata janë aty. Jeta e tyre është në pah dhe ata shembuj janë në pah. Nëse ne jemi njerëz, edhe ata kanë qenë njerëz. Nëse jemi besimtarë, edhe ata kanë qenë besimtarë. Pasi ta nxjerrim entuziazmin dhe dashurinë e tyre, nuk ngelet ndonjë ndryshim që mund të përbëjë pengesë ndërmjet nesh dhe atyre si njerëz. Mangësia jonë është entuziazmi dhe dashuria, e cila mund të na bëjë ta shohim xhenetin në fund të malit që kemi parasysht. Ai që e arrin atë entuziazëm dhe dashuri, takohet me shembujt e vërtetë dhe e arrin atë që synon.

Kurrë nuk janë imagjinatë.

Mus'ab bin Umejri sikur është këtu. Edhe Jethribi është afër sa fshati im.

Edhe Hamzai është përpara nesh me heshtën në zemrën e tij.

A është e mundur të mos e shikojmë Enesin? Ja ku janë Enesët! Shtëpitë dhe mjedisi ynë është i mbushur plot me ata, apo jo? Si mund të jetë Enesi imagjinatë? Imagjinatë nuk është Enesi, por nënat që nuk mund t'i flijojnë fëmijët e tyre.

Ebu Bekri nuk është imagjinatë as në shpellë dhe as në rrugën e shkretëtirës.

Halidi na qëndron përpara syve.

Si mund të jetë imagjinatë Umeri madhështor?

Allahu qoftë i kënaqur prej tyre!

As profetët dhe as sahabët nuk janë imagjinatë. Ata janë para syve tanë dhe janë shembuj për ne. Nëse duhet të ketë ndonjë imagjinatë në këtë mes, atëherë, ne mund të jemi imagjinata, nëse e shohim nga aspekti i atyre.

BINDJA NDAJ TË DËRGUARIT TË ALLAHUT (A.S.)

NËN DRITËN E AJETEVE TË KURANIT

— Doç. dr. Kerim Bulladë —

Bindja ndaj të Dërguarit të Allahut (a.s.), është farz / obligim për të gjithë besimtarët. Në Kuranin Fisnik theksohet qartazi se bindja ndaj të Dërguarit të Allahut (a.s.), është e domosdoshme.¹ Në shumë ajete, pasi Allahu Teala urdhëron bindjen ndaj Tij, kërkon që besimtarët t'i binden edhe të Dërguarit të Allahut (a.s.).²

Kurani nuk e ka ndarë bindjen ndaj Allahut me bindjen ndaj të Dërguarit të Allahut (a.s.). Ai e ka pranuar bindjen ndaj të Dërguarit të Allahut (a.s.), si bindje ndaj Allahut të Lartësuar. Përveç të tjerash, kundërshtimin që mund të bëhet ndaj të Dërguarit të Allahut (a.s.), e ka pranuar si kundërshtim ndaj Allahut (xh.sh.). Në lidhje me këtë çështje, në Kuranin Fisnik thuhet: ***“Kush i bindet të Dërguarit, i është bindur Allahut. Sa për ata që kthejnë kokën mënjandë, Ne nuk të kemi dërguar që të jesh rojtar i tyre.”***³

Allahu Teala ka urdhëruar bindjen ndaj të Dërguarit të Tij (a.s.). Nëse dikush i bindet të Dërguarit të Allahut (a.s.), i është bindur Allahut Teala, sepse ai që i bindet të Dërguarit të Allahut (a.s.), ka zbatuar urdhrin e Allahut të Madhëruar. Në një ajet thuhet:

“O besimtarë! Bindjuni Allahut, bindjuni të Dërguarit dhe atyre që drejtojnë punët tuaja. Nëse nuk pajtoheni në ndonjë gjë, drejtojuni Allahut dhe të Dërguarit, nëse besoni Allahun dhe Ditën e Kiametit. Kjo për ju është më e mira dhe shpjegimi më i bukur.”⁴

Siç shikohet, Allahu Teala e ka bërë prej kushteve të besimit bindjen ndaj Pejgamberit (a.s.). I Dërguari i Allahut (a.s.), urdhëron bindje vetëm ndaj Allahut Teala. Për këtë arsye, nëse dikush i bindet të Dërguarit të Allahut (a.s.) dhe e zbaton urdhrin e tij, i është bindur Allahut, azze ve xhelle. Sipas disa transmetimeve, i Dërguari i Allahut (a.s.), ka thënë kur ka qenë në Medine: *“Kush me do mua, do Allahun. Kush më bindet mua, i bindet Allahut.”*⁵

Kur politeistët e akuzuan të Dërguarin e Allahut (a.s.), në lidhje me këtë çështje, Allahu Teala zbriti këtë ajet me synimin për ta vërtetuar fjalën e Pejgamberit: *“Kush i bindet të Dërguarit, i është bindur Allahut. Sa për ata që kthejnë kokën mënjanë, Ne nuk të kemi dërguar që të jesh rojtar i tyre.”*^{6,7}

Në lidhje me çështjen e bindjes për të cilën bëhet fjalë në ajet me shprehjen: “Bindjuni Allahut dhe të Dërguarit të Tij!..”, është bërë një shpjegim i tillë: “Bindjuni Allahut në gjërat që janë farz dhe bindjuni të Dërguarit të Allahut (a.s.), në çështjet që janë sunet.”

Ndërsa edhe një shpjegim tjetër është kështu: “Bindjuni Allahut për gjërat që ka urdhëruar dhe ndaluar në Librin e Tij. Bindjuni të Dërguarit të Allahut (a.s.), në çështjet që ka urdhëruar dhe ndaluar në sunetin e tij. Bindjuni Allahut në çështjet që ka urdhëruar dhe bindjuni të Dërguarit të Allahut (a.s.), në çështjet që ka predikuar.”⁸

Besimtarët e kanë obligim t’i binden të Dërguarit të Allahut (a.s.), në çështjet që ka shpjeguar, predikuar, urdhëruar, zbatuar dhe aprovuar, sepse çdo gjë që ai ka thënë apo çdo gjë që ka bërë në lidhje me

fenë, është thënë dhe është bërë nën mbikëqyrjen e revelatës hyjnore. Specifika më e rëndësishme që Kurani e kërkon nga ata që i besojnë Allahut dhe ahiretit është që ta marrin për shembull Pejgamberin.

“Në të Dërguarin e Allahut ka një shembull të mrekullueshëm për atë, që shpreson tek Allahu dhe Dita e Fundit dhe e përmend shumë Allahun.”⁹

Nëse besimtarët nuk i binden të Dërguarit të Allahut (a.s.), e kanë të pamundur ta marrin për shembull dhe ta pranojnë si të tillë atë. Ai që e do atë, i bindet, i jep besën dhe ecën në rrugën e tij. Pa iu bindur atij dhe pa e zbatuar sunetin e tij, nuk mund të arrihet dashuria ndaj tij.

Në ajete të ndryshme Allahu i Lartësuar shprehet se ata që i binden Allahut dhe të Dërguarit të Tij do të korrin një sukses të madh, do të shpëtojnë dhe do të fitojnë xhennetin:

“Ata që i binden Allahut dhe të Dërguarit të Tij, që kanë frikë nga Allahu e i përkushtohen Atij, do të jenë të fituarit e vërtetë.”¹⁰ **“O besimtarë, frikësojuni Allahut dhe thoni vetëm të vërtetën. Ai do t’ju bekojë veprat tuaja dhe do t’ju falë gjynahet. Kush i bindet Allahut dhe të Dërguarit të Tij, do të arrijë një fitore madhështore.”**¹¹ **“Nuk është gjynah për të verbrin, as për të çalin, as të sëmurin (që të mos marrin pjesë në luftë). Kush i bindet Allahut dhe të Dërguarit të Tij, do të shkojë në Xhenete, nëpër të cilat rrjedhin lumenj, kurse ai që shmanget, do të ndëshkohet me dënim të dhembshëm.”**¹²

Siç kuptohet plotësisht qartë nga ajetet e mësipërme, besimtari mund të korrë sukses në këtë botë provizore dhe mund të fitojë lumturinë e përhershme në ahiret vetëm duke iu bindur Allahut dhe të Dërguarit të Tij. Jeta islame nuk mund të imagjinohet pa bindjen ndaj të Dërguarit të Allahut (a.s.), domethënë, duke e përjashtuar Sunetin e Pejgamberit. Kurani Fisnik kuptohet dhe shndërrohet në një libër jetësor në sajë të sunetit të të Dërguarit të Allahut (a.s.).

“KUSH I BINDET TË DËRGUARIT, I ËSHTË BINDUR ALLAHUT. SA PËR ATA QË KTHEJNË KOKËN MËNJANË, NE NUK TË KEMI DËRGUAR QË TË JESH ROJTAR I TYRE.”

■ **REFERENCAT:** 1) Al Imran, 3/33; Nisa, 4/59; 59; Maide, 5/92; Enfal, 8/1. 2) Al Imran, 3/33, 132; Nisa, 4/69, 59; Tevbe, 9/71; Ahzab, 33/71 etj. 3) Nisa, 4/80. 4) Nisa, 4/59. 5) Buhari, *Ahkam*, 1; Muslim, *Imaret*, 32-33. 6) Nisa, 4/80. 7) Ebu Mansur Muhammed b. Muhammed el-Maturidi es-Semerikandi, *Te'vilatu'l-Kur'an*, Kontrollloi, Bekir Topalogllu-Muhammed Bojnukallën, Stamboll, 2005, III, 244. 8) Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed el-Mâtûrîdî es-Semerikandi, *Te'vilatu'l-Kur'an*, III, 292. 9) Ahzab, 33/21. 10) Nur, 24/52. 11) Ahzab, 33/70-71. 12) Fet'h, 48/17.

ORIENTIMET RRETH USHQYERJES ORGANIKE DHE NATYRALE, QË VITEVE TË FUNDIT JANË BËRË EDHE PAK MODË, POTHUAJSE JANË SHNDËRRUAR NË KAMERDARE SHPËTIMI PËR NJERIUN E SOTËM QË ËSHTË I LODHUR, I MËRZITUR DHE I DËSHPËRUAR.

USHQIME NATYRORE APO PËRFORCUESE?

— Dr. Ali Akben —

Nuk ka ditë që në median e shkruar të mos ndeshemi me artikuj apo lajme rreth ushqyerjes, shëndetit, jetës së gjatë dhe jetesës cilësore. Të dhënat e ndryshme dhe të shumta që formulohen në lidhje me jetesën e shëndetshme, duam apo s' duam, tërheqin vëmendjen e njerëzve.

Orientimet rreth ushqyerjes organike dhe natyrale, që viteve të fundit janë bërë edhe pak modë, pothuajse janë shndërruar në kamerdare shpëtimi për njeriun e sotëm që është i lodhur, i mërzitur dhe i dëshpëruar.

Problemet e shumta shëndetësore dhe gjërat negative me të cilat përballemi, si rezultat i gabimeve të pafalshme që bëjmë në të ushqyer, në stilin e

jetesës dhe në jetën tonë, na përgatisin terrenin për të vepruar në mënyrë të pavetëdijshme.

Informimet e pabaza që dëgjoen andej-këndej, ose sensacionet e partnerëve e të miqve gjoja se kjo vitaminë i bën mirë filan sëmundjeje dhe numri i njerëzve që presin shërim për shqetësimet e tyre të ndryshme nga disa vitamina minerale përforcuese, po shtohet çdo ditë me shpejtësi.

Nëse jeni një njeri i painformuar mjaftueshëm nga aspekti i dijes shëndetësore, jeni pak i ndjeshëm ndaj dobive e dëmeve dhe lehtësisht i imponuar nga të tjerët, duhet ta lexoni këtë artikull. Duhet ta lexoni, sepse industria e vitaminave, ushqimeve përforcuese dhe ilaçeve nga e cila vendet perëndimore

kanë shumë vështirësi për të dalë, ka filluar të bëhet problem edhe në vendin tonë.

Njeriu i sotëm po përballlet me këto ushqime përforcuese sikur të ekzistonin disa sëmundje që janë bërë problem për njerëzit në kohëra të jashtëzakonshme, si luftë, tërmet apo zi buke. Vallë, sa janë të vërteta dhe të sinqerta këto këshilla dhe sugjerime që duken si të pafajshme e që na ngjiten pothuajse si rrodhe me logjikën, “unë e kam marrë dhe më ka bërë mirë, prandaj merre edhe ti”, gjë e cila transmetohet pareshtur në programet televizive apo që shkon gojë më gojë nga fqinji te fqinji tjetër!

Vitaminat A-D-E-K, që njihen edhe si ADEK, janë vitamina që nuk mund t'i hedhim lehtë, ngaqë mbarten në qelizat tona duke u shkriur në dhjamë pasi të merren. Domethënë, teprica e tyre që organizmi nuk e nxjerr dot jashtë, mund të na helmojë duke u mbledhur në indet dhe qelizat tona.

Në të njëjtën mënyrë, edhe metalet, si kalciumi, zhiva, fosfori dhe arseniku, që gjenden te disa ushqime përforcuese të cilat quhen suplement, hyjnë në qelizat tona dhe shkaktojnë dëmtime të përhershme. Edhe disa prej problemeve më të rëndësishme të njeriut të sotëm, e dimë se janë dobësia, lodhja dhe gjumi i çrregullt që kanë lidhje me helmimin e rëndë të metaleve.

Kur studiojmë problemet, si sjelljet e çrregullta te fëmijët, mangësia e koncentrimin dhe shpërqendrimi i memories e vëmendjes, shohim se ata lindin nga ushqimet e rafinuara, pijet me gaz dhe kola, ushqimet me ngjyrues dhe ushqimet përforcuese.

Arritjet në shkencë e në art dhe zhvillimi marramendës në teknologjinë e përparimit të shpejtë në civilizim, i kanë bërë njerëzit e vërtetë pothuajse artificialë. Tashmë, mjaftohemi me aromën e frutave në vend të shijes dhe erës së tyre dhe jetojmë duke pandehur se kemi ngrënë fruta.

Përse vitaminat dhe ushqimet përforcuese, që na shfaqen si kamerdare shpëtimi nuk e japin efektin e pritshëm prej tyre, në mënyrë që të shpëtojmë nga shumë sëmundje, si hiperaktiviteti, shpërqendrimi i vëmendjes, sëmundjet alergjike, astma, stresi, çrregullimi i gjumit, dobësia, kapitja, lodhja, dëshpërimi etj...

Përse nuk vijmë në vete prej sëmundjeve, edhe pse i bëjmë analizat dhe filmat me teknologjinë më të përpiktë? Përse nuk e arrijmë dot rezultatin e pritshëm në shumë sëmundje nga ilaçet dhe ushqimet përforcuese që na shfaqen si zgjidhje të mrekullueshme? Ne duhet ta pranojmë të vërtetën se nuk mund të arrijmë në një rezultat duke bërë letërsi zgjidhjesh e çajresh dhe duke shtuar pyetjet...

Nëse i hedhim një sy të shpejtë fabrikës së qelizës, që është guri më i vogël bazë i strukturës sonë, menjëherë mund të shikojmë përsosmërinë dhe natyrshmërinë e saj. Kjo fabrikë pothuajse ka një mbrojtje të veçantë kundrejt çdo gjëje që nuk është e natyrshme. Kur elementin e hekurit, ndaj të cilit ka nevojë për të prodhuar gjak, ta sigurojmë nga rrugë të natyrshme, ajo funksionon më me produktivitet dhe më shëndetshëm. Një qelizë gjaku e përpuqon shumë më lehtë hekurin nga materialet e natyrshme, si pekmezi, perimet me gjethe jeshile, fasulja, thjerrëza dhe mish. Ndërsa hekurin e ushqimeve përforcuese të rafinuara, lëre që nuk e përpuqon, por e ka shumë të vështirë edhe për ta thithur...

Ne mund të japim edhe shumë shembuj të tjerë, por përmbledhja e kësaj çështjeje është kjo: Kur të konsumojmë fruta e perime në stinën e tyre, duke marrë ushqime natyrale me masë e ekuilibër, nuk kemi nevojë ta mashtrojmë veten duke marrë preparate (përgatesa) të ushqimeve përforcuese apo të vitaminave. Uroj që nën dritën e maksimës “mbrojtje nga dëmi”, që është pranuar universalisht në mjekësi, ta mbajmë larg trupin tonë nga çdo gjë negative, të cilin Zoti (xh.xh.), na e ka dhënë amanet dhe na e ka bërë obligim ta ruajmë.

Të arrish te një ZEMËR më shumë

— Fatma Nur Xhihan —

Islami është thirrje për shpëtim. Shpëtimi i individit dhe i shoqërisë, pra i të gjitha pjesëve që formojnë njeriun me shpirt e trup. Ky shpëtim përfshin jetën, vdekjen dhe pasvdekjen, kështu rruga e shpëtimit në jetë është Islami.

Ata, të cilëve u arrin kjo ftesë sublime shpëtimi, marrin mbi vete një përgjegjësi të madhe. Përgjegjësinë e thellimit dhe zhvillimit të këtij shpëtimi...

Njerëzit, kur njihen me Islamin, marrin një rrugë në thellësi. Besimi zbrit në zemër nga buzët dhe fyti, zë rrënjë aty dhe nga ajo qendër përhapet te të gjitha organet. Si përfundim, del në pah një njeri i cili i është dorëzuar Allahut me trup e me shpirt, pra është ndërtuar identiteti i

një besimtar i mysliman.

Në këtë mënyrë, njeriu i ngjan udhëtimit që ndodhet brenda tij. Paralel me të bëhet edhe një udhëtim besimi...

Kur njeriu beson me të vërtetë, e di shumë mirë se çfarë fiton...

Në sajë të besimit, i cili është një mirësi udhëzimi nga Allahu Teala, njeriu shpëton në jetën e kësaj bote nga çdo lloj poshtërsie, ligësie dhe nënçmimi që mund t'ia njollosë nderin dhe dinjitetin. Jeta e tij merr kuptim dhe vlerë. Ai e di se të gjithë njerëzit kanë një urtësi krijimi dhe se asnjë gjë në univers nuk është e padobishme, e paqëllimtë dhe e pazotë. Ç'do gjë është krijuar për një qëllim dhe sipas një urtësie. Allahu Teala, që është poseduesi i çdo gjëje, në të njëjtën kohë është edhe poseduesi i vetëm i njeriut.

Përsëri, në sajë të besimit që ka, ç'do lloj fatkeqësie, vështirësie, pikëllimi dhe brenge që mund të përballet me të përgjatë jetës së tij, zvogëlohet dhe nuk ka vlerë për të. Madje, secila prej tyre, bëhet një alternativë për të arritur kënaqësinë e Allahut (xh.xh.). Në të njëjtën mënyrë, edhe mirësitë, virtytet dhe pozitat që mund të arrijë përgjatë jetës në këtë botë, e bëjnë atë modest dhe falënderues ndaj Zotit.

Njeriu fillon të përhapë mirësi dhe të shfaqë

cilësitë sublime të tij ndaj të gjithë njerëzve, merr lutjet e tyre, i do dhe e duan. Askujt nuk i bëhet barrë, përkundrazi i ndihmon të gjithë. Ai nuk pret që t'i shërbejnë, por nxiton për t'u shërbyer njerëzve dhe të gjitha krijesave.

Për shkak të besimit, bota fillon të fitojë vlerë dhe vdekja merr një kuptim krejt tjetër. Vdekja, që ishte një fund i tmerrshëm deri atë ditë, fillon të marrë një gjendje jo aq të frikshme. Tashmë njeriu fillon ta shikojë vdekjen si stacionin e takimit me Zotin e Madhëruar. Perdja ndërmjet tij dhe të ardhmes fillon e hapet. Vdekja dhe jeta pas saj, për të janë koha në të cilën marrin fund vështirësitë dhe brengat e jetës së kësaj bote, koha kur do të shijohen të gjitha ushqimet e Ahiretit që janë mbledhur përgjatë gjithë jetës dhe koha kur do të arrijë mëshirën, rahmetin dhe faljen e Allahut Teala...

Allahu i Madhëruar u ka premtuar robërve nderimin me mëshirën e pafundme, Xhenetin dhe bukurinë e Tij në shkëmbim të besimit, edhe pse mund të kenë shfaqur ndonjë gabim dhe mangësi. Nisur nga kjo, besimi është çelësi i lumturisë së përhershme.

Ndërsa mohimi i Zotit, është një poshtërim, padrejtësi, errësirë dhe dhimbje. Por edhe pse njeriu posedon gjithë këto mirësi, nuk është i vetëdijshëm për to, i bën padrejtësi vetes dhe njerëzve përreth tij, harxhon pa kriter, dhunon të drejtën e të tjerëve dhe lakmon ato që kanë të varfrit e të vobektët me zilinë për të pasur sa më shumë. Vjedh dhe qorton. Përpiqet të lartësohet duke shkelur mbi supet e të tjerëve dhe të ngopet duke ua marrë ato që posedojnë të tjerët. Por në asnjë mënyrë, nuk i ngopen sytë dhe zemra.

Ai nuk bën rehat në këtë botë dhe nuk i lë rehat edhe ata që ka përreth. Për këtë arsye, njerëzit fillojnë të presin me sytë hapur vdekjen e tij dhe si rezultat i saj, fundin e problemeve që shkaktoheshin nga ai.

Jeta është e hidhur për shkak të kënaqësive të përkohshme për ata njerëz që janë të privuar nga besimi, sepse pikërisht kur fillon të kënaqet, i konsumohet pasioni, normalizohet, madje fillon të ketë dhimbje. Si rezultat, njeriu fillon të mos kënaqet edhe pse provon çdo lloj kënaqësie. Ai fillon të provojë gjëra anormale, përpiqet të marrë kënaqësi të paarrtshme dhe nuk di ku të ndalojë. Kjo e shkatërron shpirtin dhe trupin e njeriut.

Njeriu e shikon me lakmi rehatinë dhe komforin që e rrethon dhe e shkatërron veten e tij për shkak se nuk arrin t'i posedojë ata në asnjë

mënyrë përgjatë jetës së tij. Vetën e pyet: "Përse ata kanë, ndërsa unë jo?" Për shkak të kësaj, ose shkëputet plotësisht nga jeta apo me një thënie tjetër, zemërohet me fatin e tij, ose aplikon mënyra ilegale për të marrë ndonjë pjesë nga ajo që posedojnë të pasurit dhe që e lakmon ai. Në çdo lloj situatë, të ardhmen e tij e pret një fund i hidhur.

Jeta ka edhe anën e hidhur dhe të mbushur me dhimbje. Kur njeriu që vrapon pas rehatit dhe komfortit përballet me sëmundje, halle dhe vështirësi të ndryshme, nuk arrin të kuptojë se çfarë po ndodh. Ai bie në një zhgënjim të madh, dëshpërim të thellë dhe në pesimizëm. Në çfarëdo lloj gjendjeje që të jetë nuk dëshiron të vdesë, sado që të zhytet në halle të mëdha, sepse vdekja është zhdukje për të. Jeta në çdo lloj gjendjeje është një mirësi më e madhe për të se sa zhdukja.

Vdekja e çdo të afërmi, i jep shumë dhimbje ndërkohë që kërkon alternativa për ta harruar vdekjen e tij. Ai shkatërrohet kur t'i dalë përballë vdekja të cilën ishte përpjekur ta harrojë. Faktikisht ai, vdes çdo herë që ndërron jetë ndonjë i afërm i tij. Për ta harruar këtë, pi alkool, përdor drogë dhe e nxjerr jashtë funksioni mendjen. Jetën mundohet ta kalojë me dëfrime, shokë, argëtime dhe udhëtime të ndryshme. Ai përpiqet të formojë një botë artificiale për veten e tij.

Fatura e kësaj jete të mbushur me vuajtje, faktikisht është një jetë edhe më e dhimbshme, sepse në fund e pret Xhehenemi i përhershëm dhe zemërimi hyjnor. Ndëshkimi i Allahut Teala, nënçmimi në audiencën e tij, konsiderimi si "asgjë" dhe pendimi për mos kompensimin e asnjëherëshëm të këtij gabimi, e djeg më shumë njeriun se zjarri i Xhehenemit.

Ja dy tablo... Rezultati i besimit dhe mosbesimit...

Atëherë ekziston një detyrë për besimtarët, e cila është të ndajnë me të tjerët mirësitë e kësaj bote dhe të botës tjetër...Ashtu siç e thellojnë besimin në zemrat e tyre, duhet ta zhvillojnë dhe përhapin sa të kenë mundësi edhe jashtë... Të bëhesh shkak për udhëzimin e të tjerëve...Të predikosh... T'i njohësh njerëzit me Islam... Të ndash dhe shumosh të mirësinë... Të mund të pakësosh të keqen, mohimin dhe rebelimin...

Allahu, për shkak të këtyre detyrave, i ka kualifikuar myslimanët si "Umeti më i mirë i njerëzimit":

"Ju jeni populli më i mirë i dalë për njerëzimin: (sepse) ju urdhëroni që të bëhen vepra të

mira, i ndaloni të këqijat dhe besoni Allahun...
(Al-i Imran, 110)

Veçantia më e rëndësishme që e dallon këtë popull nga popujt e tjerë, është përpjekja për urdhërimin e së mirës dhe ndalimin nga e keqja.

Kjo është një detyrë që u është ngarkuar në total të gjithë myslimanëve, por edhe disa personeve të veçantë të cilët pothuajse janë ekspertë në këtë punë... Umeti i Muhamedit, (a.s.), është përgjegjës edhe për edukimin e një shoqërie të zgjedhur thirrëse (në Islam)...

“Le të dalë prej jush një grup që të thërrasë për mirësi, të urdhërojë për vepra të mira e të ndalojë prej veprave të shëmtuara.! Këta njerëz do të jenë të shpëtuarit.” (Al-Imran, 104)

Madje, kjo pjesë e veçantë e umetit konsiderohet e lirë edhe nga xhihadi, lufta e myslimanëve për jetë a vdekje. Në ajetin e mëposhtëm thuhet:

“Nuk është mirë që besimtarët të shkojnë në luftë të gjithë njëherësh, por prej çdo bashkësie, një grup të mbetet mbrapa që të thellohet në mësimin e fesë dhe kështu të këshillojë popullin e tij, pasi të kthehet nga lufta, t’i frikësohet Allahut.” (Teube, 122)

Domethënë predikimi, thirrja (në Islam), këshillimi për drejtësi dhe mirësi, urdhërimi i së mirës dhe ndalimi nga e keqja janë çështje aq sublime, sa që këta thirrës konsiderohen të lirë nga Allahu Teala në luftërat ku njerëzit përballen me vdekjen dhe ku personi mund të kryejë një detyrë shumë të rëndësishme. Në këtë mënyrë detyra e tyre konsiderohet më e vlefshme se lufta. Në të njëjtin kuptim na tërheq shumë vëmendjen edhe këshilla e Pejgamberit, (a.s.):

“Beto hem në Allahun që më ka falur jetën se ju, ose urdhëroni për të mirë dhe ndaloni nga e keqja, ose Allahu do të lëshojë mbi ju ndëshkim dhe atëherë do të luteni, por lutja juaj nuk do të pranohet.” (Tirmidhi, Fiten, 9.)

Allahu Teala shpreh se këta thirrës, përveç virtyeteve të tyre, kanë edhe “fjalët më të bukura”:

“E kush flet më bukur se ai që i fton njerëzit drejt Allahut, bën vepra të mira dhe thotë ‘Unë me të vërtetë jam mysliman.’” (Fussilet, 33)

Një detyrë kaq e lartë dhe njerëz të zgjedhur për këtë detyrë të rëndësishme...

Kjo së pari është detyra e më e rëndësishme e të gjithë pejgamberëve... Synimet e dërgimit të pejgambereve janë predikimi dhe rruga e udhëzimit të njerëzve... Njoftimi i tyre për fundin që i

pret dhe të cilit nuk mund t’i ikësh...T’i nxjerrësh ata nga errësira në dritë...

Vargu i pejgambereve të cilët erdhën njëri pas tjetrit me të njëjtin mision... Besimtarët e parë, apostujt, sahabët, “ndihmëtarët e fesë së Allahut”...

Pas shpërnguljes së tyre në botën e përjetshme, heronjtë të cilët vazhduan hap pas hapi shërbimin fetar... Të gjithë sa të kenë mundësi kanë përgjegjësinë të kryejnë detyrën e urdhërimit për të mirë dhe ndalimit nga e keqja... Përsëri Pejgamberi, (a.s.), thotë:

“Kushdo prej jush që shikon një vepër të keqe, ta rregullojë atë me dorën e tij. Nëse nuk mundet në këtë mënyrë, ta rregullojë me gjuhën e tij. Nëse edhe në këtë mënyrë nuk mundet, ta rregullojë me zemrën e tij. Por kjo është shkalla më e dobët e besimit.” (Muslim, Iman, 78.)

Domethënë, kjo është një detyrë e vështirë... Të gjithë duhet të kapin cepat e kësaj mbulese në mënyrë që guri i çështjes në mes të saj të mund të ngrihet... Ndërsa detyra dhe nderi i vendosjes së atij guri në Qabe, i takon Pejgamberit, (a.s.)...

Të gjithë jemi dëshmitarë të njëri-tjetrit. Besimtarit është dëshmitar i qafirit, qafiri dëshmitar i besimtarit... Dhe besimtarët në të njëjtën kohë dëshmitarë të njëri-tjetrit... Umeti është dëshmitar i Pejgamberit, (a.s.) dhe Pejgamberi (a.s.), dëshmitar i të gjithë umetit... Melekët janë dëshmitarë të njerëzve...Ndërsa Allahu Teala është Ai që me të vërtetë sheh dhe di çdo gjë...

Prandaj të gjithë duhet të falënderojmë për mirësinë e besimit. Duhet të udhëtojmë brenda nesh në epërsinë e zemrës, po ashtu jashtë në lindje e perëndim, në veri e jug. Pikërisht si Dhulkarnejni, alejhisselam, të cilit me dashurinë e predikimit bota i dukej krejt e vockël...

Nuk kemi të drejtë të lëndohemi, hidhërohemi e të tërhiqemi në një qoshe. Ndërkohë që njerëzit digjen në zjarrin e pamundësisë dhe përpëliten në injorancë, pa qenë në dijeni çojnë dëm jetën e kësaj bote dhe botës tjetër, ne nuk kemi të drejtë të pushojmë, neglizhojmë dhe të bëjmë sikur nuk shohim!..

Nëse ne nuk shkojmë pranë tyre në këtë botë, të jemi të sigurt se ata do të vijnë Ditën e Gjykimit dhe do të na kapin për gryke. Ja, atë ditë nuk do të kemi ku të shkojmë!.. Allahu na ruajtë nga një fund i keq si ky dhe na bëftë prej karvanit të njerëzve të Tij të dashur e të zgjedhur!

Amin!

Udhëzuesit e kohërave MODERNE

— Fatma Hale Liman —

“Problemet më të mëdha të njerëzve të kohës sonë janë shqetësimet shpirtërore, ndjenja e boshllëkut dhe mungesa e një kuptimi jetësor. Nuk ka rëndësi se çfarë presim ne nga jeta, ajo që ka rëndësi është se çfarë pret jeta nga ne.”

Dr. Viktor Frankl (Njeriu që kërkon të kuptojë)

Njeriu i kohës sonë është larguar nga Krijuesi më shumë se çdo njeri i çdo periudhe tjetër të historisë. Ai ishte i pafuqishëm, por tashmë është krejt i paaftë. Teknologjia dhe shkenca u shikuan si mjete që do të rrisnin fuqinë e njeriut, por ato vetëm sa i shtuan problemet dhe e thelluan vetminë e tij. Me zhvillimin e mjekësisë lindën edhe shumë sëmundje të reja. Njeriu u bë pre e mërziisë dhe tashmë nuk e gjen dot qetësinë e fort dëshiruar. Gjithmonë e më shumë, ne japim e marrim buzëqeshje false. Njeriu, me largimin nga Krijuesi, filloi të mbytej në egon e vet dhe ra në një batak të thellë. Kush do të vrapojë për ta ndihmuar?

Kush do ta shpëtojë njeriun e shkretë, i cili i lutet Zotit pa e ditur nëse ajo gjë do të jetë e mirë apo e keqe për të dhe e krijon jetën e vet pa menduar gjatë?

Kush do ta rregullojë zemrën e një njeriu të dëshpëruar, që e ka të vështirë ta pranojë se karakteri i njeriut merr ngjyrat e njerëzve me të cilët shoqërohet?

Si do të gjejë shpëtim njeriu që ka dëshira të pafundme në lidhje me gjërat e kësaj bote dhe që nuk ruhet aspak nga mëkatet?

Kush do ta këshillojë njeriun që nuk e njeh egon e vet, që nuk e njeh Zotin e vet? Kush do ta ndihmojë njeriun e pashpresë që ka rënë pre e dobësive të veta, e urrejtjes, e zemërimit, e ambicies dhe e dëshirave epshore?

Kush do ta shpëtojë njerëzimin që ka mbetur i pashpresë në kthetrat që ka hapur morali i ulët? Kush do ta shpëtojë njerëzimin që e ka plagosur rëndë: mërzia, nervozizmi, pafuqia dhe mungesa e shpresës?

Ku do të gjejë mik një njeri me pasuri materiale, por me varfri shpirtërore; me status të lartë shoqëror, por me ambicie të dëmshme? Kush do ta pranojë një njeri të tillë?

***

Ajetet kuranore thonë:

“O besimtarë! Frikësojuni Allahut dhe bëhuni me ata që janë të sinqertë (në fjalë dhe në vepra!)” (Teube, 119)

“...mos rri me keqbërësit!” (En’am, 68)

Në Kuranin Kerim është këshilluar qëndrimi me njerëzit besimtarë, në mënyrë që të përfitohet prej tyre. Njerëzimi ka shumë nevojë për një njeri që t’i udhëzojë, për një njeri që në zemër mban vetëm Allahun (xh.sh.) dhe që e ndjek Sunetin e Resulullahut me përpikëri.

Ekzistojnë shumë armiq që kërkojnë ta mashtrjnë njeriun dhe ky i fundit mund ta gjejë rrugën e shpëtimit vetëm duke ndjekur rrugën e njerëzve me virtyte. Qëndrimi bashkë me njerëzit e mirë, besnikët, me ata që luftojnë për t’i kthyer njerëzit në rrugë të drejtë dhe me njerëzit që i janë përkushtuar shërbimit për hir të fesë së vërtetë; e mbush njeriun me energji pozitive. Nga ana tjetër; qëndrimi me njerëzit e këqij, e largon njeriun nga feja, drejtësia dhe nga vetë ndërgjegjja e vet.

Të kesh mundësi për të përfituar nga një mik i Allahut, është një nga begatitë më të mëdha që mund të ketë një njeri. A ka dhuratë më të madhe se një mik i Zotit të të pranojë si bir/ bijë të veten?! Siç ka thënë perandori i madh Javuz Sulltan Selim Han:

“Të jesh sulltan nuk është asgjë

Madhështia fitohet kur je mik i një veliui.”

Në lidhje me këtë çështje Mevlana ka thënë:

“Njeriu i vetëm nuk mund ta arrijë lumturinë e vërtetë, nuk mund të gëzohet plotësisht. Në qoftë se një mik i vërtetë nuk ia mban dorën, njeriu nuk ia del në krye asgjëje. Ti shko që t’ia tregosh plagët e tua doktorit të zemrës sepse ai di si të të kurojë ty...”

***

Njeriu është një libër i madh në të cilin ndodhet e shkruar çdo gjë. Fatkeqësisht, errësira dhe pengesat e shumta të jetës nuk na lejojnë që ta lexojmë këtë libër ashtu siç duhet. Këto pengesa janë punët që kanë lidhje me këtë botë dhe dëshirat e pafundme të egos sonë.

Njeriu i kohëve moderne nuk e pranon fenë si një ligj të jetës së vet dhe gjithmonë e më shumë largohet nga Kurani dhe Pejgamberi; në këtë mënyrë ai krijon një distancë mes vetes dhe miqve të Allahut. Ky njeri nuk gjen zgjidhje tjetër, veçse të largohet nga gjërat që nuk i di.

Motoja e njerëzve të ditëve tona është: “Kjo është jeta ime dhe mund të jetoj si të dua.” Sigurisht që një njeri që jeton me një logjikë të tillë nuk dëshiron të ketë pengesa në rrugën e vet. Duke qenë se qëndrojnë larg miqve të Allahut dhe nuk gjejnë një pasqyrë në të cilën të shikohen, detyrohen që të kërkojnë rrugë tjera për të njohur veten.

Në përfundim, për të njohur karakterin e njeriut përdoret një mënyrë e quajtur: analiza e kodit pin. Për ta bërë këtë analizë shumë njerëz mundohen të studiojnë horoskopin dhe astrologjinë. Njeriu që studion kodin pin merr në dorë një hartë të karakterit të vet. Kodet pin gjenden me anë të mbledhjes të datave të ndryshme si muaji, dita dhe viti i ditëlindjes. Kjo analizë i mëson njerëzit sesi të sillen me bashkëshortin dhe si t’i edukojnë fëmijët. Njeriu është larguar edhe nga vetja e vet dhe tashmë është i detyruar që shpjegimin e karakterit të vet t’ia lërë në dorë një njeriu krejt të panjohur.

Jemi të palumtur, jemi të pangopur, jemi të sëmurë? Në të gjitha këto raste kemi mungesë energjie. Shkenca ka zbuluar shumë metoda për të marrë energji: kuantika, hipnoza, meditimi... Të gjitha këto përdorin metoda shumë të zgjuara për të na dhënë energji pozitive?!..

Pjesa intelektuale e njerëzve e ka kuptuar që jeta e ka humbur shijen dhe kuptimin; që është bërë shumë e rëndomtë dhe duke e pranuar se interneti është një mënyrë shumë e thjeshtë dhe

e shpejtë për të gjetur informacion, janë zhytur në kërkime serioze për të gjetur principet morale. Me anë të udhëtimeve shpirtërore kanë mësuar që të gjejnë kuptimin e jetës. Ato flasin për disa teknika me të cilat mund të ndriçohet jeta. Disa nga këto metoda janë: misticizmi i përdorur nga çifutët, misticizmi indian, terapia me joga, terapia me energji, rezonanca, hipnoza, frymëmarrja e stërvitur dhe shumë të tjera... Numri i njerëzve që gjoja dalin për të bërë udhëtime shpirtërore nuk është aspak i papërfillshëm...

Metodat e kohës së mesjetës e larguan njeriun nga feja. Tashmë njerëzit i drejtohen lindjes për të gjetur kuptimin e jetës dhe për të mësuar prej njerëzve të lindjes vlerat e vërteta të karakterit. Nga ana tjetër, vendi ynë që ndodhet në mes të fesë nuk e pëlqen atë dhe mundohet të largohet nga Islami dhe të afrohet sa më shumë me kulturën e perëndimit. Ja kështu mund të ndriçohet jeta jonë! Për të justifikuar veprimet tona përdorim shprehje si: “unë jam njeri i mbushur me dashuri” ose “ unë e kam shpirtin e pastër”.

Sigurisht që edhe në ditët e sotme ka njerëz që mundohen të ndjekin mësimet e mjeshtrove, si për shembull mësimet e Mevlanës. Ata njerëz mundohen ta shikojnë botën nga këndvështrimi i dijetarëve me shpirt të pastër dhe me dije të shumta. Ja se çfarë u ka thënë një dijetar njerëzve që nuk e pranojnë Islamin dhe nuk e pranojnë Resulullahun si shebull të jetës së vet:

“Gjatë gjithë jetës sime rob i Kuranit do të jem,

Pluhuri i këmbës së Muhamedit do të bëhem.

Kush të kundërtën kërkon të dëshmojë

Edhe atë vetë edhe fjalën e tij do ta kundërshtoj...”

Ja se si i ka shpjeguar Mevlana udhëzuesit e kohërave moderne: “njerëz që nuk kanë luftuar me egon, që janë rritur në hije, që nuk kanë vuajtur nga dashuria, që nuk janë tronditur nga da-

shuria; dhe që çdo gjë e bëjnë për t’u adhuruar nga populli dhe për të fituar respektin e tyre. Ata njerëz të pa shpirt nuk duan asgjë tjetër veçse që të tregohen me gisht: ‘Ja ku janë dijetarët tanë’.

Sa mirë do të ishte sikur njerëzit e mençur të kohëve tona të ishin njerëz të rritur me fenë islame dhe zemra e tyre të ishte djegur nga dashuria për Allahun!.. Fatkeqësisht nuk e di në qoftë se filozofia e ditëve tona do ta çojë njeriun drejt lumturisë dhe qetësisë aq shumë të dëshiruar apo do ta çojë drejt dështimit... Si do të mund ta arrijë një qëllim kaq të pastër një filozofi e menduar larg fesë dhe larg miqve të Zotit?! Nuk dihet!..

I falënderuar qoftë Allahu, që rruga jonë është rruga e Islamit... Drita dhe lumturia arrihen vetëm

nën dritën e Kuranit dhe duke ndjekur udhëzimin e Sunetit dhe të miqve të Allahut. Puna e vetme që na takon të bëjmë është që të gjejmë miqtë e Allahut dhe të lidhemi fort pas tyre...

Metodat e ndryshme që nuk kanë asnjë lidhje me ato që na ka mësuar Allahu, nuk bëjnë asgjë tjetër veçse e çojnë njeriun drejt dëshpërimit. Njeriu mund të kalojë një jetë të kuptimtë vetëm kur e percepton pafuqinë e vet, i mbështetet Allahut dhe ecën në rrugën e drejtë. Mos të harrojmë se kaderi (fati) ynë është në dorën e më të Drejtit. Nuk mund të gjendet kuptimi i jetës pa besuar Allahun dhe pa e

jetuar Islamin.

Allahu (xh.sh.), na bëftë prej atyre që ecën në rrugën e drejtë. Na ruajt ne nga kërkimet e pavlera dhe humbjet e kota.

Sa e bukur është dua ja e Pejgamberit tonë të dashur:

“O Allahu im! Më fal mua dashurinë Tënde dhe dashurinë e njerëzve që më ndihmojnë të jem i dobishëm në rrugën Tënde.” (Tirmidhiu, Deavat, 74.)

I FALËNDERUAR QOFTË ALLAHU, QË RRUGA JONË ËSHTË RRUGA E ISLAMIT... DRITA DHE LUMTURIA ARRIHEN VETËM NËN DRITËN E KURANIT DHE DUKE NDJEKUR UDHËZIMIN E SUNETIT DHE TË MIQVE TË ALLAHUT. PUNA E VETME QË NA TAKON TË BËJMË ËSHTË QË TË GJEJMË MIQTË E ALLAHUT DHE TË LIDHEMI FORT PAS TYRE...

Sulbe të zgjedhura

Naim Drijaj

Islami nuk fton në dhunë por në paqe

Fjala islam ka të njëjtin burim me fjalët “*Selam*” që do të thonë “paqe” dhe me fjalën “*Silm*” që do të thotë nënshtrim ndaj urdhrave të Allahut (xh.sh.) Shkurtimisht, islam do të thotë paqja që arrihet me anë të nënshtrimit ndaj urdhrave të Zotit (xh.sh.).

Islami i nxit myslimanët të përhapin selamin ndër-mjet tyre. I Dërguari i Allahut e ka konsideruar selamin njërën prej detyrave që ka myslimani ndaj vëllait të tij mysliman.

Selami është përshëndetja e besimtarëve kur ata të takohen me Allahun (xh.sh.).

“Përshëndetja e tyre kur të takohen me Allahun është selam (paqe)”. (Ahzab, 44) “Selami është përshëndetje e banorëve të xhenetit.” (Junus, 10)

Fjala dhunë (el-unfu) nuk është përmendur as një herë të vetme në Kuran.

Çdo vend ka kushtetutën dhe ligjet e tij, mbi të cilat organizohet jeta e atij vendi. Islami është një sistem jetese dhe kushtetuta e Islamit është Kurani.

Kurani fisnik është fjala e Zotit, është libri i fundit i Zotit për gjithë njerëzimin, i transmetuar nëpërmjet besnikut tek besniku, pra nga Xhibrili (a.s) tek Profeti (a.s.).

Kush e studion Kuranin, vëren se Kurani ia hap

atij dyert e urtësisë dhe sekreteve hyjnore. Kush i rri afër Kuranit, ai i bëhet shoku më i ngushtë dhe më i mirë në këtë botë dhe në botën tjetër. Por për fat të keq sot Kurani lexohet pak nga myslimanët. Nëse lexohet, nuk kuptohet dhe nëse kuptohet, janë të paktë ata që e praktikojnë atë që lexojnë dhe kuptojnë nga Kurani.

Kurani fisnik e pranon larminë e njerëzve, e pranon shumëllojshmërinë e racave, të gjuhëve e të zakoneve të tyre. Zoti (xh.sh) në Kuran thotë: **“...dhe ju bëmë popuj e fise, për ta njohur njëri-tjetrin...”**. (Huxhurat, 13)

Në një ajet tjetër Allahu i madhëruar thotë: **“Sikur të donte Zoti yt, do të besonin të gjithë ata që gjenden në Tokë...”**. (Junus, 99)

Kurani fisnik thotë, se njeriu nderohet përderisa është njeri.

Zoti (xh.sh) në Kuran thotë: **“Ne i kemi nderuar bijtë e Ademit...”**. (Isra, 70)

Tregohet se Profeti (a.s.) po qëndronte me shokët e tij dhe pranë tyre kaloi një xhenaze. Profeti (a.s) u ngrit në shenjë respekti, por shokët e tij i thanë: “Mos u ngri se është xhenaze çifuti”. Mirëpo Profeti (a.s) ua ktheu: “A nuk ishte edhe ai njeri”?! (Muslimi)

Profeti (a.s.) e njihnte Kuranin fisnik më mirë se çdokush tjetër. Kur ai hyri triumfues në Meke pas 23 vitesh, gjatë të cilave populli i Mekës e kishte keqtrajtuar si mos më keq, ai i fali të gjithë ata. Sikur ta donte gjakun dhe dhunën, ai do të merrte hak, të paktën ndaj atyre që s’kishin lënë gjë pa bërë ndaj Profetit (a.s.) por me dy fjalë iu dha një amnisti të përgjithshme. Ai tha: “Shkoni se jeni të falur”. (Bejhakiu në Sunenul Kubra)

Kur Ebu Bekri (r.a.) i niste ushtarët në një vend të huaj. U jepte të njëjtën porosi që Profeti (a.s) i kishte dhënë Ebu Bekrit (r.a.): “O Myslimanë! Mos vrisni gratë e fëmijët, mos vrisni pleqtë. Në

ato vende do të shihni murgjër, që adhurojnë Zotin sipas formës së tyre. Mos i prekni këta njerëz. Mos i digjni të mbjellat e tyre, mos i vrisni kafshët e tyre, mos i prisni pemët e tyre. Luftoni vetëm ata që ju luftojnë juve”. (Ebu Davudi)

Kur Omeri (r.a) çliroi Palestinën, gjeti aty të krishterë dhe hebrenj, por i la që të mbajnë kishat dhe faltoret e tyre, madje i garantoi se askush nuk do t’i prekte, sa të ishte gjallë Omer Ibn Hattabi (r.a).

Omeri (r.a) nuk ishte i pari që e bëri këtë. Por ai kishte parë Profetin (a.s) të cilit i erdhi një delegacion i krishterë nga zona e Nexhranit. Ata e takuan Profetin (a.s) në xhaminë e tij në Medine. Kur erdhi koha për të kryer ritet e tyre, ata u ngritën për t’i kryer në formën e tyre. Kur sahabët u habitën dhe deshën t’i ndalin, Profeti (a.s) ua bëri me dorë shokëve të tij, që t’i linin të krishterët të kryenin ritin e tyre. Kjo ngjarje ndodhi brenda xhamisë së Profetit (a.s).

ISLAMI NUK KA ASNJË LIDHJE ME TERRORIZMIN.

Sipas fjalorit të Oksfordit, terrorizmi është përdorimi i forcës për arritjen e qëllimeve politike.

Fjala terrorizëm për të parën herë është përdorur gjatë Revolucionit Francez në fund të shek 18.

Hitleri i dogji 6 milionë hebrenj. Në mënyrë indirekte, ai është përgjegjës për vrasjen e 60 milionë njerëzve gjatë Luftës së Dytë Botërore. Terroristi numër një!

Stalini ka vrarë 20 milionë njerëz. Ku 14.5 milionë njerëz kanë vdekur nga uria!

Diktatori kinez Mao Ce Duni ka vrarë mbi 14 milionë njerëz.

Benito Mussolini vetëm në Itali ka vrarë 400 mijë njerëz.

Asnjëri nga këto nuk kanë qenë mysliman!

NISESHTEJA E TEPËRT

Katër ushqimet që nuk duhet të kenë vend në tryezë

Mund të duket e çuditshme, por rënia nga pesha është një mision, pikënisja e së cilit është tryeza e bukës.

Ky artikull ka të bëjë me ushqimet e pasura me niseshte që nxisin mbipeshën.

Megjithatë, duhet theksuar që jo çdo ushqim i pasur me niseshte është i pashëndetshëm për organizmin.

Ekspertët veçojnë katër ushqime të cilat pengojnë çdo përpjekje për të ruajtur një peshë të shëndetshme.

BUKA E BARDHË DHE USHQIMET E TJERA ME MIELL TË PËRPUNUAR

Buka e tostit, buka e bardhë, e çdo produkt tjetër me miellin e bardhë shumë të përpunuar, janë të pasura me kalori dhe karbohidrate.

Ato përmbajnë pak fibër dhe akoma më pak proteina dhe ushqyes të nevojshëm.

Sipas ekspertëve, niseshteja tek këto produkte tretet dhe përthithet sa hap e mbyll sytë duke rritur nivelin e glukozës në gjak.

Kjo është arsyeja përse njeriun e merr menjëherë uria pasi ka ngrënë nga këto produkte.

DRITHËRAT E MËNGJESIT – ÇEREALET

Këto janë ndër produktet më të konsumuara në vend, për faktin se konsumohen shpejt dhe janë një alternativë e pranueshme e atyre që nuk duan të dalin nga shtëpia pa vënë gjë në gojë.

Për fat të keq, shumë këto produkte janë të përpunuar dhe jo të shëndetshëm prej sasisë së madhe të sheqerit që përmbajnë.

Ata janë të dëmshëm veçanërisht për njerëzit që

vuajnë nga diabeti dhe ata që janë të prirur të preken nga kjo sëmundje.

Në vend të tyre mund të konsumoni drithëra të përzier të papërpunuar si muesli.

ORIZI I BARDHË

Në tryezat shqiptare, orizi i bardhë gjen vend të paktën një herë në javë.

Por shija e tij nuk e bën atë domosdoshmërisht të shëndetshëm.

Orizi i bardhë është tërësisht i zhveshur nga fibra dhe proteina.

Si çdo karbohidrat tjetër bosh, orizi i bardhë tretet dhe përthithet shpejt duke rritur nivelin e sheqerit në gjak.

Një gjë e tillë krijon një rreth vicioz urie për karbohidrate të përpunuara ose sheqerna.

Në vend të orizit të bardhë, zgjidhni atë me ngjyrë më të errët që do t'ju mbajë të ngopur më gjatë dhe do ta pajisë organizmin me fibër.

PATATET E FRIGORIFERIT QË TREGTOHEN TË PRERA

Patatet e ruajtura afatgjatë në ngrirje kanë një nivel të lartë glicemie dhe rrisin shumë shpejt nivelin e sheqerit në gjak.

Temperaturat tejet të ulta që mundësojnë ruajtjen e patateve të gatshme, transformojnë niseshtenë në sheqerna dhe nga një ushqim i mirë kthehen në problem për organizmin.

Kjo pasohet me një rënie të shpejtë të energjisë së trupit dhe një uri të pashoqe.

Heqja dorë nga karbohidratet boshe mund të jetë e vështirë, por jo e pamundur.

RËNDËSIA E HIDRATIMIT

Si ndryshon trupi kur pini ujë mjaftueshëm

Hidratimi është një nga elementët thelbësore të një jete të shëndetshme.

Çdo ditë trupi ynë humbet 2 deri 3 litra ujë nga djeritja apo lëvizjet, madje edhe teksa marrim frymë.

Këto funksione janë thelbësore për mbijetesën tonë ndaj duhet të kompensojmë humbjen e lengjeve.

Ruajtja e balancës është e rëndësishme për t'u mos dehidratuar apo për të evituar overdozën e ujit në trup.

Dehidratimi shkakton humbje energjie rënie të humorit, tharje të lëkurës dhe tension të lartë.

Një truri të pahidratuar i duhet më shumë sforco për të funksionuar.

Specialistët deri më tani kanë thënë se duhet të konsumojmë 8 gota ujë në ditë.

Por studimet e fundit tregojnë se kjo sasi varet nga pesha jonë trupore dhe mjedisi ku jetojmë. Sasia që duhet të konsumojmë është 2.5 – 3.7 litra në ditë për meshkujt dhe 2- 2.7 për femrat.

Si ndryshon trupi kur pini ujë mjaftueshëm?

KUJTESË MË E MIRË

Dehidratimi ndikon në aftësinë e të nxënit dhe tek humori.

Ai prek edhe kujtesën, sidomos atë afat-shkurtër.

Nëse pini mjaftueshëm ujë, do të vëreni se do të jeni më të përqendruar dhe më të vëmendshëm.

Për rrjedhojë, nëse pini ujë mjaftueshëm, truri juaj do të jetë mirënjohës.

FIZIK MË I MIRË

Njerëzit që kryejnë aktivitet fizik e kanë ujin të domosdoshëm për të pasur më shumë forcë dhe një fizik të mirë.

Uji do të ndihmojë në qetësimin e muskujve, do të risë energjinë dhe maksimizojë performancën tuaj.

MË PAK NEPS

Pirja e sasive të mjaftueshme të ujit do ju ndihmojë të keni më pak neps, sidomos në orët e vona të natës.

Rrjedhimisht ju do të mbani peshën nën kontroll dhe nuk do të usheqeheni me produkte që ju bëjnë dëm.

TRETJE MË E MIRË

Uji përmirëson ndjeshëm tretjen dhe pengon konstipacionin.

Pas pirjes së mjaftueshme të ujit, do të vëreni se do të jeni më pak të fryrë dhe do të keni një tretje të mirë.

UJË PËR NJË LËKURË TË SHËNDETSHME

Hidratimi luan një rol fantastik për shëndetin e lëkurës.

Kjo e fundit është krejt në varësi të ujit për të prodhuar qeliza të reja.

Efekti i ujit ndihet menjëherë duke i dhënë asaj elasticitet dhe lagështi.

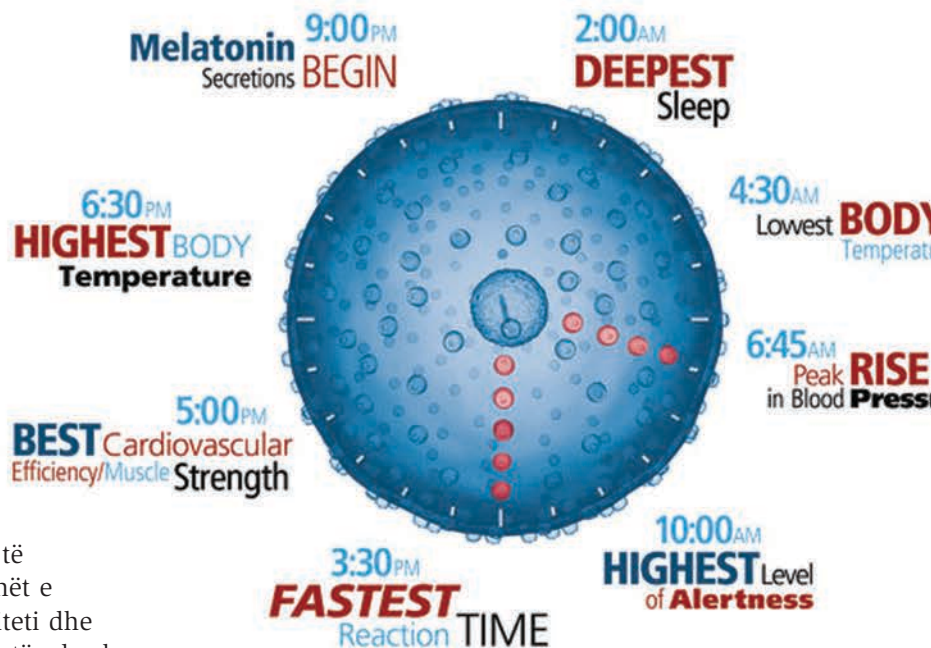
ORA BIOLOGJIKE

Ora biologjike ose e njohur ndryshe si cikli circadian fitoi çmimin Nobel në mjekësi për vitin 2017. Ky çmim iu dha kërkuesve të mekanizmit molekular. Të gjithë gjallesat shumëqelizore kanë një fiziologji të përputhshme me ciklin natyral të tokës, me orën diellore dhe me errësirën e zonës ku jetojnë. Duhet të jetë kështu të paktën nëse duam të mbijetojmë.

Sigurisht që ciklet nuk janë të njëjtë për të gjithë organizmat, p.sh. kafshët e natës nuk kanë të njëjtë cikle aktiviteti dhe për më tepër fiziologjia e tyre ka orare të ndryshme, përfshirë këtu edhe ndryshueshmërinë brenda pupullatës dhe specieve. Ajo që rregullon këto cikle është fiziologjia e organizmit, aktiviteti fizio-kimik i individit si në nivel qelizor ashtu edhe tek indet, organet, sistemet dhe tek organizmat më komplekse. Qëllimi kryesor është ruajtja e kushteve optimale, e njohur si homeostaza. Kjo arrihet duke rregulluar p.sh. sasinë e hormoneve që qarkullojnë në trup në një moment të caktuar. Çdo hormon realizon një funksion dhe rrit ose ul përqëndrimin në çaste të caktuara.

Një rast konkret është serotonina, një hormone që merr pjesë në rregullimin e ëndrrave. Tek kafshët e ditës, serotonina akumulohet aty nga mbasditja, arrin pikun në momentin e gjumit të thellë dhe progresivisht ul nivelet e saj. Nëse ky cikël nuk sinkronizohet me ambientin p.sh. në rastet e një jetlag-u (çregullime të ritmit kur udhëtojmë përmes meridianit, tipi Nju Jork -Londër), gjumi dhe pushimi do të preken. Dhe kështu preken të gjitha që nga lëngu gastrik, hormonet që rregullojnë sheqerin në gjak, sistemi imunitar, presioni i gjakut etj. Të gjitha funksionet biologjike duhet të ndjekin ritmin e përshtatshëm për “orën” e organizmit që gjithçka të funksionojë si duhet.

Megjithatë ciklet circadiane nuk janë arsyt se pse laureatët morën Nobelin këtë vit, pasi këto njohuri diheshin më parë. Ajo që ishte e panjohur është rregullimi, me pak fjalë si e di organizmi, në fakt si e di qeliza se çfarë ore është dhe çfarë duhet të bëjë në atë orë. Këtë shpjeguan ata dhe për këtë iu dha ky çmim. Mekanizmi molekular është kompleks. Nëse do ta thjeshtonim, do të thonim se i detyrohet një geni dhe proteinës së tij. Ky gen u zbulua në

vitin 1970 dhe u quajt “period” dhe proteina që kodifikon është emërtuar PER.

Kjo proteinë akumulohet gjatë ditës në brendësi të bërthamës dhe që aty rregullon funksionet qelizore duke prekur genin. Për këtë duhet të hyjë në bërthamën qelizore, por proteinat sintetizohen jashtë bërthamës dhe për këtë nevojitet një tjetër proteinë që e quajten TIM dhe genin e saj “timeless”. Duke koordinuar sintezën e këtyre proteinave arrihet një rregullim maksimal që po të veçohen nuk e kryejnë këtë funksion. Interesante është fakti se proteina PER rregullon sintezën e saj, ajo që njihet si cikli i feedback-ut. Sa më shumë proteina të ketë, aq më pak nevojiten të sintetizohen, është vetë proteina që ndalon sintezën e saj duke rregulluar genin e vet. Kjo sjell një oshilacion në përqëndrim që i afrohet ciklit ditor.

Ka një faktor tjetër që rregullon gjërat, një gen tjetër i quajtur “doubletime”, që gjeneron proteinën DBT. Funksioni i tij është të futë një vonesë të vogël mes sintezës së PER dhe futjes së saj në bërthamë me afrimin e cikleve në 24 orë të ditës. Asnjëherë nuk janë 24 orë, por gjithmonë i shkon afër.

Ka edhe faktorë të tjerë si foroperiudha, sasia e orëve me dritë dhe errësira gjatë 24 orëve që shpjegon se pse ciklet nuk janë të ngjashëm në verë dhe në dimër. Rregullohen nga gene që u përgjigjen stimujve të lartpërmendur. Nëse biologjia jonë impenjohet kaq shumë dhe kaq saktë nuk është thjesht një kaprico. Nëse këto devijime vazhdojnë gjatë, prekin të gjitha organet vitale, kronizohen dhe dëmi është i madh.

TRURI YNË KRIJON STRUKTURA DERI NË 11 DIMENSIONE

Truri vazhdon të na befasojë me kompleksitetin e tij madhështor. Studime të fundit, që kombinojnë neuroshkencën me matematikën, na tregojnë se truri ynë krijon struktura nervore me deri në 11 dimensione kur përpunon informacionin. Me “dimensione”, nënkuptohen hapësira abstrakte matematikore, jo fusha të tjera fizike. Megjithatë, studiuesit “gjetën një botë që kurrë nuk e kishim imagjinuar”, tha Henry Markram, drejtor i projektit Blue Brain, i cili bëri zbulimin.

Qëllimi i projektit Blue Brain, i cili është me qendër në Zvicër, është të krijojë një simulim digjital “të detajuar biologjikisht” të trurit njerëzor. Duke krijuar trurin digjital me një nivel “të paprecedentë” të informacionit biologjik, shkencëtarët synojnë të avancojnë kuptimin tonë të trurit njerëzor, tepër të ndërlikuar, i cili ka rreth 86 miliardë neurone.

Për të marrë një pamje më të qartë se si një rrjet i tillë i madh vepron për të formuar mendimet dhe veprimet tona, shkencëtarët kanë përdorur superkompjutera dhe një degë të veçantë të matematikës. Ekipi e bazoi studimin e tij aktual në modelin digjital të neokorteksit, që përfundoi në vitin 2015. Ata provuan mënyrën se si reagoi ky neokorteks digjital duke përdorur sistemin matematikor të topologjisë algjebrike. Kjo u lejoi atyre të përcaktojnë se truri ynë vazhdimisht krijon forma shumë të ndërlikuara gjeometrike shumë-dimensionale dhe hapësira që duken si “kështjella rëre”.

Pa përdorur topologjinë algjebrike, një degë e matematikës që përshkruan sisteme me cilindro numër të dimensioneve, vizualizimi i rrjetit shumëdimensional ishte i pamundur.

ÇFARË PO NA TREGOJNË VALËT GRAVITACIONALE

Vala e parë gravitacionale e vëzhguar nga bashkimi i yjeve të neutroneve ofron potencialin për një tërësi zbulimesh të reja. Midis tyre është një matje më e saktë e konstantes Hubble, e cila kap se sa shpejt po zgjerohet universi ynë.

Që nga Big Bang, gjithçka në univers është zgjeruar. Gjithashtu rezultoi se kjo po ndodh gjithmonë dhe më shpejt – ritmi i zgjerimit është në rritje.

Ne e kemi ditur këtë prej një shekulli, por astronomët nuk kanë qenë në gjendje të bëjnë matje të sakta të shkallës së rritjes, kryesisht për shkak të faktit se u është dashur të bashkohen një sërë të dhënash, për të vlerësuar sa larg janë gjërat në univers. Vëzhgimet e valës gravitacionale ofrojnë një mjet të drejtpërdrejtë për matjen e distancave në univers. Bashkëpunimi LIGO vazhdimisht monitoron universin për tendosjen e hapësirë-kohës, që goditjet e mëdha astronomike mund të krijojnë, dhe matjet e amplitudës dhe frekuencës së valëve mbajnë informacione të vlefshme për astronomët.

VËZHGIMI I MADH

Kapja më e fundit ndodhi më 17 gusht dhe përplasja masive u pa për herë të parë edhe me teleskopët konvencionalë. Studime të shumta nga mbi 4.000 studiues, tregojnë pasojat e zbulimit të madh. Një prej tyre është se shkencëtarët më në fund kanë të dhënat që u nevojiten, për të përcaktuar më mirë konstanten Hubble.

Teleskopët konvencionalë sigurojnë një pjesë të enigmës duke matur zgjatjen e valëve të rrezatimit elektromagnetik, shkaktuar kur diçka po largohet nga ne. Është pak a shumë si efekti Doppler ku një sirenë shtohet ndërsa lëviz drejt nesh, por zvogëlohet ndërsa largohet, por në këtë rast bëhet fjalë për dritën. Kjo u tregon astronomëve se sa shpejt po largohet diçka.

Për të matur zgjerimin, megjithatë, duhet të dimë se sa larg prej nesh është një objekti, gjë që është më e vështirë. Nuk ka pikë referimi në qiell që ta përdorin

astronomët, kur matin distancat, prandaj ata duhet të mbështeten në një seri matjesh të ndryshme, të quajtura shkallë kozmike të distancës. Megjithatë, bashkimi i vëzhgimeve të ndryshme paraqet më shumë mundësi për gabime dhe rezultati është se, astronomët morën dy rezultate të ndryshme për konstanten Hubble, bazuar në vëzhgimet që kishin përdorur.

EPOKË E RE

Valët gravitacionale bëjnë gjithë këtë të vjetëruar, megjithatë, sepse sinjali përmban një masë të qenësishme të distancës. Amplituda e valës i lejon astronomët të dinë se sa larg është diçka, 130 milionë vjet dritë në rastin e bashkimit të yjeve të neutronëve. Bashkimi i kësaj shikohet me matjet e mëhershme nga teleskopët konvencionale, u dha atyre gjithçka për të cilën kishin nevojë.

Matjet e mëparshme të zgjerimit universal u ndanë midis 67 ose 72 kilometrave në sekondë për megaparsek. Me mjetet e tyre më të sakta, astronomët e valëve gravitacionale arritën pak a shumë në mes – thonë se zgjerimi i universit ndodh 70 kilometra në sekondë për megaparsek, në një studim të botuar në revistën Natyrë.

Përshpejtimi i universit është një ndryshore e rëndësishme për studiuesit që merren me gjëra të tilla si materia e errët dhe energjia e errët. Në fakt, gjetja e saktë e shpejtësisë është thelbësore në kërkimin e atyre gjërave që mund të maten vetëm në mënyrë indirekte. Për më tepër, kjo është një pjesë e rëndësishme e vlefshmërisë për astronomët, thotë profesori i fizikës i Universitetit të Uisconsin-Milwaukee dhe bashkë-autor i valës gravitacionale, Jolien Creighton.

“Është tërësisht e pajtueshme me vëzhgimin elektromagnetik”, thotë ai. Verifikon që nuk ka gjë të gabuar me kalibrimet tona të distancave dhe astronominë elektromagnetike”.

Ju ofron:

Kushte bashkëkohore,
ushqim cilësor dhe të kontrolluar,
staf të kualifikuar.

Ju mirëpresim!

Lagja Perash, Bulevardi Mehmet Pashë Plaku,
Pranë Xhamisë Perash, Shkodër

+355 67 47 39389

1 Staf arsimor cilësor

2 Kushte arsimore sipas standarteve të larta

3 Aktivitete sociale, kulturore dhe sportive

4 Klasa dhe laboratorë të kompletuar

5 Ambiente familjare në konvikt dhe cilësi në ushqim

CIKLI FILLOR
(djem dhe vajza)
1
NGA KLASA E **1**-RË
DERI NË KLASËN E **5**-TË

“...Kënaqësitë e kësaj
jete janë të vogla.
Jeta tjetër është më e mirë
për ata që e kanë frikë
Allahun e s’bëjnë
gjynahe...”

(Nisa, 77)